

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖZÜYLE SURİYELİ
ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE YAŞANAN
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(KİLİS ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGÜR ÇAKMAK

GAZİANTEP
HAZİRAN 2018

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖZÜYLE SURİYELİ
ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE YAŞANAN
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(KİLİS ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGÜR ÇAKMAK

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Metin ÖZKAN

GAZİANTEP
Haziran 2018

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**Okul Yöneticilerinin Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Yaşanan
Sorunlar Ve Çözüm Önerileri**

Özgür ÇAKMAK

Tez Savunma Tarihi: 12/07/2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. M. Fatih ÖZMANTAR
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Enstitü ABD Başkanı

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

Bu tez tarafımca(tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Metin ÖZKAN

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

(Unvanı, Adı ve SOYADI) İmzası

.....

.....

.....

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza :.....

Adı ve Soyadı : Özgür ÇAKMAK

Öğrenci Numarası : 201220661

Tezin Savunma Tarihi : 12/07/2018

ÖN SÖZ

Suriye’de başlayan iç savaşıla birlikte kendilerine güvenli alan arayan Suriyeliler için Türkiye güvenli bir liman olmuştur. Türkiye ve Türk insanı, kendi topraklarından kopup gelen sığınmacıları, hoşgörü, sıcaklık ve şefkatle kabullenmiştir. Savaş, soykırım vb. olaylar sonucu zorunlu göçe mecbur kalmış toplumlar yeni yerleşim yerlerinde öncelikle zorunlu gereksinimlerini karşılamakla yaşama tutunmaya başlamışlardır. Kültürleri, dilleri, gelenekleri ve görenekleri farklı olan toplumların birbirine uyumu ve entegrasyonu ise çok önemli bir konudur. Bu entegrasyonun sağlanmasında ise eğitimin rolü çok büyüktür.

Bu çalışma Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda okullarımızda yaşanan sorunları ve çözüm önerilerini, okul müdürlerinin bakış açısıyla ortaya koymaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde “Problemin Durumu”, “Araştırmanın Amacı ve Önemi”, “Sınırlılıklar”, “Sayıtlar”a, ikinci bölümünde kuramsal anlamda göç kavramına; göç olgusunun tarihsel gelişimine, Suriye iç savaşıyla başlayan kitlesel göç karşısında Türkiye’deki duruma ve bu konuda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca yine aynı bölümde Suriyelilerin göçüyle birlikte entegrasyonun sağlanmasında eğitimin önemi irdelenerek Türkiye’deki Suriyelilerin eğitiminde izlenen politikalar ortaya konulmuş, Kilis’teki Suriyelilerin eğitimindeki durum yansıtılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde “Materyal ve Yöntem”, “Araştırmanın Modeli”, “Çalışma Grubu”, “Verilerin Elde Edilmesi”, “Veri Toplama Aracı”, “Verilerin Analizi”, “Araştırmanın Gerçeklik ve Güvenirliği” başlıklarına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde katılımcı görüşleri doğrultusunda elde edilen “Bulgular” yer almaktadır. Beşinci bölümde “Tartışma”; altıncı ve son bölümde ise bulgulara dayanılarak elde edilen araştırmanın “Sonuç ve Öneriler” kısmı yer almaktadır.

Tez çalışmam sırasında deneyim ve bilgileri ile en büyük desteği veren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Metin ÖZKAN’a teşekkürlerimi sunuyorum. Sevgili eşim Devrim; kızlarım Emek ve Ekin’e de çalışmam sırasında bana gösterdikleri sabırla destek oldukları için teşekkür ediyorum.

ÖZET

OKUL MÜDÜRLERİNİN GÖZÜYLE SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (KİLİS ÖRNEĞİ)

ÇAKMAK, Özgür

Yüksek Lisans Tezi,

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Metin ÖZKAN

Haziran 2018, 119 sayfa

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşla birlikte ülke içerisinde istikrarsızlık ve kaos baş göstermiş; bu istikrarsızlık içerisinde kendini ve ailelerini güvende hissetmeyen Suriyeli halkı güvenli bölge arayışına yönelmiş ve zorunlu göç kaçınılmaz olmuştur. Zorunlu göçler ülke içerisinde olduğu gibi, ülke dışına da olmuş ve bu göçten en büyük pay Türkiye’ye düşmüştür. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)’nin 2018 Mayıs itibarıyla ülkemizde bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı 3 milyon 583 bin 434 kişidir (GİGM, 2018). Zorunlu göçle birlikte Suriyelilerin başta barınma, sağlık, giyim, beslenme ve eğitim gibi ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. 7 yıllık süreçte Suriye’de iç savaşın bitmemesi, geri dönüşün olmayacağı ihtimalini güçlendirmiş ve iki toplumun birbirine entegrasyonu önem kazanmıştır. Eğitim ise; bu entegrasyonun sağlanmasında en önemli faktördür. Suriyeli çocuklar ilk yıllarda kamplar içerisine kurulan Geçici Eğitim Merkezi (GEM)’lerde eğitim almış; 2016-2017 yılı itibarıyla da GEM’lerin kademeli olarak kapatılmasına, 1. 5. ve 9. sınıflardan başlayarak devlet okullarına kayıtlarının yapılmasına başlanmıştır.

Bu araştırmaya, Kilis ilinde Suriyeli öğrencilere eğitim verilen okulların müdürlerinin yönetsel anlamda yaşadıkları sorunların tespiti ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla gereklilik duyulmuştur. Çünkü; Kilis Türkiye genelinde Suriyeli nüfusunun, Türk nüfusuna oranı %95,61 ile en yoğun olan ilidir ve entegrasyon Kilis ili için daha da önemli bir konudur (GİGM, 2018). Araştırma nitel

araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiş 10 ilköğretim okulu müdüründen oluşmaktadır. Görüşmeler, araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış soru tekniğiyle yapılmış ve içerik analizi yöntemiyle bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre okul müdürleri görev yaptıkları okullarda başta dil ve iletişim problemleri, Suriyeli öğrenci sayıları, kayıt alanı (hinterland), veliler arası (Türk-Suriyeli) uyum, Suriyeli öğrencilerin okul kültürüne uyumları, disiplin ve davranış konularında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca akademik başarısızlık, finansal kaynak yetersizliği, personel ihtiyaçları ve hizmet içi eğitim ihtiyacı başlıklarında da sorunlar tespit edilmiştir. Okul müdürleri; bu sorunların çözümünün Kilis özelinde demografik yapının bozulmuş olmasından kaynaklı olduğunu, bu nedenle Suriyeli nüfusunun seyreltilmesinin çözüm olabileceğini belirtmişlerdir. Dil konusunun çözümü için kursların daha aktif hale getirilmesinin, Türkçe ders saati sayısının artırılmasının daha faydalı olacağı vurgulanmıştır. Suriyeli öğrencilerin il geneli okullara eşit dağıtımının yapılmasının ve gerekirse bu öğrencilerin diğer okullara taşınarak bu dengenin sağlanmasının faydalı olacağını da belirtmişlerdir. İlköğretim okullarına özerk bütçe ayrılması; okullara yapılan yardımların adil dağıtılması; okullarda yetersiz olan eğitim, yardımcı hizmetler ve teknik personel ihtiyacının karşılanmasının da sorunların çözümünde etkili olacağı belirtilmiştir.

Anahtar kelimeler: Suriyeli öğrenciler, Okul yöneticisi, Mülteci eğitimi, Eğitim

ABSTRACT**ACCORDING TO THE OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS,
GOVERNMENTAL PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS IN THE
EDUCATION OF SYRIAN STUDENTS
(KİLİS SAMPLE)**

ÇAKMAK, Özgür

M. A. Thesis,

Department Of Education Sciences

Division of Educational Administration Supervision Planning and Economy

Supervisor: Dr. Metin ÖZKAN

June 2018, 119 pages

With the civil war that started in Syria in 2011, instability and chaos started in the country; the Syrian people who did not feel safe for themselves and their families in this instability turned to the search for a safe region and forced migration became inevitable. Just as the forced migration is towards the country, it has also been out of the country and the largest share of this migration has declined in Turkey. As of May 2018, the number of Syrians within the scope of temporary protection in our country is 3 million 583 thousand 434 persons (GİGM, 2018). Along with the forced migration, the needs of the Syrians especially in terms of marriage, health, dressing, nutrition and education have emerged. Education, in these needs, has gained importance in terms of the integration of the two communities since the civil war in Syria has not completed for 7 years and the possibility that they will be no returning back. Syrian children, in the first years, were educated in GEMs established in the camps, as of 2016-2017, GEMs have closed down in the process, and then beginning from 1st, 5th and 9th grades, registration to public schools began. With the registration of public schools, many problems have begun to appear in many areas. This research necessary to identify the problems that administrators of the schools in Kilis that were trained by Syrian students had experienced in administrative sense and to propose solutions for these problems. In Kilis, the rate of Syrian population to Turkish population is 95, 61%. This rate makes Kilis the city that hosts the most Syrians in the Turkey considering Kilis's population and for this

reason the integration of the Syrians is even more important for Kilis. The research was carried out by applying the case study from qualitative research methods. The study's study group consisted of 10 primary school principals who are from non-random sampling techniques and determined by criterion sampling technique. The interviews were conducted with the semi-structured question technique developed by the researcher and the findings were obtained by means of content analysis. According to the findings obtained, the school principals specially were informed about language and communication problems in the schools they were working with, also, the surplus of Syrian students, the determination of hinterland, the incompatibility between the parents (Turkish-Syrian), the school culture adaptations of the Syrian students, discipline and behaviour issues, academic failure, financial resources, personnel needs and in-service training needs of students. According to the views of school principals, it has been suggested that the solution of these problems is due to the demographic deterioration of Kilis in particular and that dilution of the Syrian population, serious studies for the solution of the language issue, equal distribution of Syrian students to provincial schools and, if necessary, the allocation of education, auxiliary services and technical personnel, and the appointment of the appointments were effective in resolving these problems, as a result of the separation of the budget, the allocation of autonomous budgets and the aid to the schools, without the separation of the directors.

Key words: Syrian students, School administrator, Refugee education, Education

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Problem Cümlesi.....	4
1.4.1. Alt Problemler.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Sayıtlılar.....	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç.....	6
2.2. Göç İle İlgili Kavramlar.....	7
2.2.1. Göçmen.....	7
2.2.2. Mülteci.....	8

2.2.3. Sığınmacı ve İltica Tanımı.....	8
2.2.4. Vatansız Kişi.....	9
2.2.5. Geçici Koruma.....	9
2.3. Göçün Türleri.....	10
2.3.1. Yasal Prosedürlere Uyum Açısından Göç Türleri.....	11
2.3.1.1. Düzenli Göç.....	12
2.3.1.2. Düzensiz Göç.....	12
2.3.2. Mesafesine Göre Göç Türleri	13
2.3.2.1. İç Göç.....	14
2.3.2.2. Dış Göç.....	14
2.3.3. Oluşum Süreçlerine Göre Göç Türleri.....	16
2.3.3.1. Gönüllü Göç	16
2.3.3.2. Zorunlu Göç	16
2.3.4. Süresine Göre Göç Türleri	17
2.3.4.1. Geçici Göçler.....	17
2.3.4.2. Sürekli Göçler.....	17
2.4. Göç Olgusunun Tarihçesi	17
2.5. Suriye İç Savaşı Ve Suriye’den Türkiye’ye Göç Dalgası.....	23
2.6. Suriyeli Çocukların Eğitimine Yönelik Uygulanan Politikalar.....	28
2.7. Kilis İlinde Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumu.....	32
2.8. İlgili Araştırmalar.....	35

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Çalışma Grubu.....	39
3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları.....	41
3.4. Verilerin Analizi.....	41
3.5. Araştırmanın Geçerlik Ve Güvenirliği.....	42
3.5.1. İç Geçerlik (İnandırıcılık)	42
3.5.2. Dış Geçerlik (Aktarılabirlik)	43
3.5.3. İç Güvenirlik (Tutarlık).....	43
3.5.4. Dış Güvenirlik (Tekrar Edilebilirlik).....	43

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Dil, İletişim Sorunu ve Sorununun Çözümüne Yönelik Görüşler	44
4.1.1. Dil ve İletişim Sorunu	44
4.1.2. Dil ve İletişim Sorununun Çözümüne Yönelik Görüşler	47
4.1.2.1. Tercüman Görevlendirilmesi	48
4.1.2.2. Sınıflarda Türkmen Öğrenci Bulundurulması “Minik Tercümanlar”	50
4.1.2.3. Dil Kursları	51
4.2. Suriyeli Öğrenci Sayısındaki Fazlalık ve Çözümüne İlişkin Görüşler	52
4.2.1. Suriyeli Öğrenci Sayısındaki Fazlalık Sorunu	52
4.2.2. Suriyeli Öğrenci Fazlalığının Çözümüne İlişkin Görüşler	53
4.3. Okulların Kayıt Alanı (Hinterland) Sorunu ve Çözümüne İlişkin Görüşler	54
4.3.1. Okulların Kayıt Alanı (Hinterland) Sorunu	54
4.3.2. Kayıt Alanı (Hinterland) İle ilgili Yaşanan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşler	56
4.4. Veliler Arasında Kültürel Uyum Sorunları ve Çözümüne İlişkin Görüşler	57
4.4.1. Veliler Arası Kültürel Uyum Sorunları	57
4.4.2. Veliler Arası Kültürel Uyum Sorunlarının Çözümüne İlişkin Görüşler	58
4.5. Öğrencilerin Okul Kültürüne Uyum, Disiplin, Davranış Sorunları Ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	59
4.5.1. Okul Kültürüne Uyum, Disiplin ve Davranış Sorunları	59
4.5.2. Suriyeli Öğrencilerin Okul Kültürüne Uyum Sorunları İçin Uygulanan Çözüm Yöntemleri	61
4.6. Öğrencilerde Akademik Başarıda Düşüş Sorunu ve Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler	62
4.6.1. Öğrencilerde Akademik Başarıda Düşüş Sorunu	62
4.6.2. Akademik Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler	64
4.7. Okulların Finansmanı Sorunu ve Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler	65

4.7.1. Okulların Finansmanı Sorunu.....	65
4.7.2. Finansman Sorununun Çözümüne İlişkin Görüşler.....	67
4.8. Personel Eksikliği Nedeniyle Yaşanan Sorunlar ve Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler.....	68
4.8.1. Personel İhtiyacı ve Çözüm Önerileri.....	68
4.9. Hizmetiçi Eğitim Eksikliği Nedeniyle Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	70
4.9.1. Hizmetiçi Eğitim Eksikliği ve Çözüm Önerileri.....	70

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma.....	73
--------------------	----

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç	85
6.2. Öneriler	88

KAYNAKÇA	90
-----------------------	----

EKLER	98
--------------------	----

ÖZGEÇMİŞ	102
-----------------------	-----

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1. 2017 Yılı İtibarı ile Sığınmacılara Verilen İkamet İzinleri.....	24
Tablo 2.2. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı.....	25
Tablo 2.3. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı.....	26
Tablo 2.4. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı.....	27
Tablo 2.5. GEM ve Devlet Okullarında Okuyan Öğrencilerin Eğitim Kademelerine Göre Dağılımı	31
Tablo 2.6. Kilis ilinde GEM ve Devlet Okullarında Eğitim Alan Suriyeli Öğrenci Sayısı.....	33
Tablo 2.7. Kilis’te GEM ve Devlet Okullarında Görev Yapan Kadrolu Dışı Personel Sayısı.....	34
Tablo 3.1. Katılımcılara Ait Yaş, Cinsiyet, Branş, Kıdem, Yöneticilik Kıdemi, Eğitim Durumları ve Okullarındaki Türk-Suriyeli Öğrenci Mevcut Dağılımları.....	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

ŞEKİL 2.1. Göçlerin Sınıflandırılması	11
ŞEKİL 2.2. Türkiye’de Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Türleri.....	12
ŞEKİL 2.3. Afrika Kıtası’ndan Tüm Dünya’ya Yayılan Prehistorik Dönemdeki Göçler ve Tahmini Göç Tarihleri.....	18
ŞEKİL 2.4. İnsanların Dünyaya Yayılma Yolları	19
ŞEKİL 2.5. Kavimler Göçü Haritası.	20
ŞEKİL 2.6. Türkiye’de Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeli Sayısı.....	25
ŞEKİL 2.7. Uyruklarına Göre Türkiye’deki Göçmen Öğrenciler.....	29
ŞEKİL 2.8. Türkiye’deki Göçmen Öğrencilerin Devlet Okullarına ve GEM’lere Dağılımı.....	30
ŞEKİL 2.9. Kilis İlinde Eğitim Gören Suriyeli Öğrenci ve Türk Öğrenci Grafiği	34

EKLER LİSTESİ

EK 1. Görüşme Formu.....	98
--------------------------	----

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
ÇOÇA	: İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi
GEM	: Geçici Eğitim Merkezleri
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
İOM	: Uluslar arası Göç Örgütü
İHİK	: İnsan Hakları İnceleme Komisyonu
KHGM	: Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PİCTES	: Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YÖBİS	: Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın problem cümlesive alt problemler, sınırlılıklar ve sayıtlar ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Tarihsel süreç içerisinde dünyada yaşanan önemli gelişmeler, Sanayi Devrimi ve devamında küreselleşme, ülkeler arası ticaret ağlarının gelişmesini sağlamıştır. Bununla birlikte hammadde ihtiyacının oluşması, üretilen mal ve ürünlerin satışı için pazar arayışı gibi nedenler sömürgecilik yarışını da hızlandırmıştır. Bu nedenle ülkeler birbirini tehdit eder hale gelmiştir. Komşu olan ülkelerde bu tehdit sık karşılaşılabılır bir durumken; birbirinden uzak olan devletlerin sınırları da zamanla bu tehditten etkilenmiş ve sömürgeci devletler tarafından hedef ülkeler haline gelmiştir (Deniz, 2013; Owens, 2000; Yıldırım, 2002). Sömürgecilik hareketinin oluşturduğu tehditle birlikte hedef haline gelen ülkenin vatandaşlarının tümü veya bir bölümü; inançları, ırkları, dinleri ya da belirli bir toplumsal gruba mensubiyetinden dolayı; saldırılara açık hale gelen ortamda oluşabilecek dış saldırı, iç savaş, işgal gibi nedenlerle kendilerini güvende hissetmeyip; güvenli alan arayışına başlamıştır. Bu güvenli alan arayışı ülke içerisinde kitlelerin hareketliliği şeklinde olabileceği gibi; dış ülkelere doğrudan olabildiği tarihsel süreç içerisinde yaşanan kitle hareketliliğindengörülebilmektedir. Bu kitlesel hareket; ikamet ettiği ülke dışına çıkıp geri dönemeyen ya da dönmek istemeyen kişi anlamına gelen mülteci kavramı ve dolayısıyla göç olgusunu ortaya çıkarmıştır (Cenevre Sözleşmesi, 1951; İçduygu ve Aksel 2012; Peker ve Sancar, 2005).

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından başlayıp günümüze kadar geçen sürede, Türkiye bu göç hareketlerinden en çok etkilenen ülkelerden birisi olmuştur. Özellikle kendisine komşu olan ülkelerde yaşanan iç savaşlar, siyasi olaylara dayalı istikrarsızlıklar, ekonomik sıkıntılar, iş gücü talebinin azlığı, Türkiye'yi transit ya da hedef ülke haline getirmiştir (İçduygu ve Aksel 2012; Sirkeci ve Yüceşahin, 2014).

2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle Suriye'den başlayan göç hareketliliği, yakın tarihte Türkiye'ye doğru gerçekleşen en önemli göç dalgasıdır. Bu göç dalgası 2011 yılı Nisan ayında 252 kişi ile başlamış; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) Mayıs 2018 verilerine göre iç savaşın başlangıcından günümüze kadar geçen sürede 3 milyon 584 bin 434 kişiye ulaşmıştır. Bu rakam tarihsel süreçte göçlerden etkilenen ülkeler arasında Türkiye'yi en çok etkilenen ülke konumuna gelmiştir (GİGM, 2018; Güçer, Karaca ve Dinçer, 2013).

Türkiye, 1951 yılında "Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Konvansiyonu" nu ve tamamlayıcısı 1968 Protokolünü "coğrafi sınırlama" koyarak imzalamıştır. Bu sınırlama nedeniyle sadece Avrupa ülkelerinden gelen sığınmacıları "mülteci" olarak kabul edeceğini belirtmiştir. Suriye'den göç ile Türkiye'ye gelenlere, ilk başta sığınmacı tanımlaması yapılırken; Suriye'deki iç karışıklığın devam etmesi, sığınmacı sayısındaki büyük artış ve geri dönüş ihtimallerinin azalması ile birlikte yeni bir statü tanımlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Suriyeliler 2014 yılında yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında "geçici koruma" statüsüne alınmışlardır.

Bu tanımlama neticesinde misafir konumunda bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler, ülkelerindeki güvenlik sorunları bitene kadar Türkiye'de barındırılmaya ve temel ihtiyaçları karşılanmaya başlanmıştır (Dillioğlu, 2015; Seydi, 2014). Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin başta barınma, sağlık, giyecek, yiyecek ve güvenlik gibi ihtiyaçları olmakla birlikte; okul çağındaki çocuk ve genç nüfusunun yoğun olması nedeniyle eğitim ihtiyacı da entegrasyonun sağlanmasında en önemli başlık olarak ortaya çıkmıştır (Dillioğlu, 2015; Karadağ ve Altıntaş, 2010; Seydi, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan 2014/21 nolu "Yabancılar Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi" ile geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitimlerinin, illerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından denetlenen okullar ve Geçici Eğitim Merkezi (GEM)' ler

tarafından sağlanacağı belirtilmiştir. Bu sürecin uygulandığı illerden birisi de Kilis'tir.

GİGM Mayıs 2018 verilerine göre Türkiye'deki Barınma Merkezlerindeki Suriyeli geçici koruma kapsamındaki kişi sayısı 215 bin 565 kişidir. Barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyeli sayısı ise 3 milyon 589 bin 384 kişidir. Barınma Merkezleri 10 ilde kurulan 22 konteyner kent olup; araştırmamızı kapsayan Kilis ilinde de 2 konteyner kentte 23 bin397 kişi yaşamakta ve yine aynı tarihli resmi rakamlara göre şehir genelinde ise 130 bin 746 Suriye vatandaşının yaşadığı bilinmektedir. Kilis bu rakamlarla Türkiye'de ki illerde yaşayan geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısının kentin yerel nüfusu ile karşılaştırılması sonucu % 95,61' lik yoğunlukla ilk sıradadır (GİGM, 2018). Suriyeli öğrencilerin kitlesel göçün başladığı günden bu yana eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına özen gösterilmiş ve bu konuda politiklar geliştirilmiştir. Bu konudaki güncel politikalardan biri de bu öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine entegrasyonlarının sağlanması için devlet okullarında eğitim görmeye başlamalarıdır. Entegrasyonun sağlanması sırasında yaşanacak sorunların asgariye indirilmesi entegrasyon sürecini hızlandıracak ve zaman kaybı önlenecektir.

Bu doğrultuda, Kilis ilinde geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak eğitim gördükleri devlet okullarında görevli okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunların ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşlerinin belirlenmesi önemli bir konudur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı “Kilis İlinde eğitim alan geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okullardaki okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunların saptanması ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerinin” belirlenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin dış göç konusunda tarihten edindiği deneyimler göz önüne alındığında, Suriye'de iç savaşın bitmesi ve normalleşmenin sağlanması durumu gerçekleşse dahi, geçici koruma kapsamındaki tüm nüfusun geri dönmeyeceği söylenebilir (Dillioğlu, 2015). Bu bağlamda geçici koruma kapsamında Suriyeli öğrencilerin eğitimi, Türkiye'ye entegrasyonları açısından önemli olup; eğitim

alacakları okulların yöneticilerinin karşılaşacakları sorunların belirlenmesinin ve ortaya konulacak çözüm önerilerinin bu entegrasyonda önem arz ettiği söylenebilir.

Yapılan araştırmanın geçici koruma kapsamında eğitim gören Suriyeli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini, alana hakim olan okul müdürleri görüşleriyle ortaya koyduğundan, politika yapıcılara Suriyeli öğrencilerin entegrasyon sürecinde politika üretmeleri için bir kaynak teşkil edeceği söylenebilir.

Aynı zamanda araştırma, Suriyeli çocukların Türkiye'nin farklı yerlerinde de yaşadıkları ve buralarda eğitim gördükleri gerçeğinden yola çıkarak; okullarında aynı sorunları yaşayan okul müdürlerine sorunlarının çözümünde de faydalı olacak bir kaynak görevi teşkil edeceği düşünülmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okullarda görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

1.4.1. Alt Problemler

Kilis ili merkez ilçesinde Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu kamu ilkokul ve ortaokullarında görev yapmakta olan okul müdürlerinin;

1. Suriyeli öğrencilerin eğitimi sırasında karşılaştıkları dil/iletişim sorunları ve çözüm önerileri nelerdir?
2. Suriyeli öğrencilerin sayısındaki fazlalık nedeniyle karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
3. Suriyeli öğrencilerin kayıtları sırasında, kayıt bölgesi (hinterland) kaynaklı karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
4. Suriyeli öğrencilerin eğitime başlamaları ile birlikte karşılaştıkları Türk ve Suriyeli veliler arasındaki kültürel uyum sorunları ve çözüm önerileri nelerdir?
5. Suriyeli öğrencilerin okul kültürüne uyumları açısından karşılaştıkları disiplin, davranış vb. sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
6. Suriyeli öğrencilerin okullarında eğitime başlamaları ile birlikte karşılaştıkları akademik başarıda düşüş sorunu ve çözüm önerileri nelerdir?

7. Suriyeli öğrencilerin eğitime başlaması ile birlikte okullarında karşılaştıkları finansman sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
8. Suriyeli öğrenci sayısındaki artışla birlikte okullarında karşılaştıkları personel ihtiyacı sorunu ve çözüm önerileri nelerdir?
9. Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm yöntemleri konusunda hizmet içi eğitim eksiklikleri var mıdır?

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırmanın katılımcıları, Kilis ili sınırları içerisinde, geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların nüfusunun yoğun olduğu ilkokul ve ortaokullarda görev yapan okul müdürleri ile sınırlıdır.
- Araştırmada elde edilen veriler, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.
- Veriler 2018-2019 Eğitim – Öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Bu araştırma görüşme yapılan okul müdürlerinin görüşleriyle sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

- Bu araştırmaya katılan yöneticilerin kullanılan ölçme aracına samimi ve gerçek durumlarını yansıtan cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.
- Kullanılan veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; göç ve göç kavramları, göç türleri, göç olgusunun tarihçesi, yakın tarihte yaşanan Suriye'den Türkiye'ye başlayan göç dalgası ve Suriyeli çocuklara yönelik uygulanan eğitim politikalarına ait alan yazında yer alan kaynaklar incelenecektir.

2.1. Göç

Ekici ve Tuncel (2015)'e göre canlının doğduğu ve yaşadığı çevreyle yakın bir ilişki vardır ve insanın canlılar içerisinde özel bir yeri olması nedeniyle; insana dair olanın oluşumunda ve gelişiminde sosyal çevre ile fiziki çevrenin önemli bir yeri bulunduğunu belirtmektedir. İnsanın oluşturduğu sosyal çevreyi ve fiziki çevreyi değiştirmesi ise bazı koşullara bağlıdır. Bu fiziki ortam değişikliğini göç olarak tanımlarsak; göçün insan psikolojisini ve toplumu etkileyen bir olgu olduğu açıktır (Güvenç, 1996).

Göç, kelime anlamı olarak; Türk Dil Kurumu (TDK) Büyük Sözlüğü'nde ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır. Koçak ve Terzi (2012) göç kavramını, ilk çağlardan bu yana süregelen, yaşamın devam ettiği sürece de var olacak ve dünyanın her yerinde yaşanabilecek bir olgu olarak tanımlamaktadır. Çiçekli (2009) ise göçü, bir kişinin veya bir topluluğun bir ülke sınırını geçerek başka bir ülke tarafına geçmesi veya bir ülke içerisinde bir yerden başka bir yere gitmesi olarak tanımlamakla birlikte; göçün süresi, yapısı ve nedenlerine bakılmaksızın bir nüfus hareketi olduğunu vurgulamaktadır.

Erol ve Ersever (2014); ekonomik, sosyal, ya da özel nedenlerle bireyin kendi isteği ile ya da kendi isteği dışında yaşadığı yeri değiştirmesini, gittiği yerde evini kurmasını ve yaşamına devam etmesini göç olarak tanımlamaktadır.

İçduygu ve Sirkeci (1999)'ye göre insanlar ilk çağlardan bu yana göçlere neden olarak; ekonomik fırsatların eşit dağıtılmamasını, iklim şartlarının elverişsizliğini, kıtlığı, savaşları, soy kırımları, inanç ayrılıklarına dayalı şiddet olaylarını göstermektedirler. Kaygalak (2009) göçün bu nedenlerine ek olarak, sosyal bir otoritenin gündeme getirdiği siyasal sürgünlerin de göçe neden olabileceğini belirtmektedir.

Göç olgusunun kavramsal olarak tamamlanması için, göçe ait kavramlarında açıklanması gerekmektedir.

2.2. Göç İle İlgili Kavramlar

Yapılan göç tanımları ve nedenleri kabaca incelediğinde göçün toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal bir olgu olduğu kadar aynı zamanda da bireysel bir süreç olduğu görülmektedir. Bu nedenle, göç eden bireyler ve göç ile ilgili kavramların açıklanması gerekmektedir. Bu başlık altında bu kavramlar açıklanacaktır.

2.2.1. Göçmen

Ziya (2012)'ya göre göçmen; çoğunlukla ekonomik nedenlere dayalı olarak içerisinde bulunduğu ortamdan hoşnut olmayıp; yasal mevzuatlar çerçevesinde veya yasa dışı yollarla yaşadığı ülkeyi terk ederek başka bir ülkeye yerleşip yaşamını burada devam ettiren yabancısıdır. Taşkın (2014) başka bir ifadeyle göçmenin; yasal olarak bulunduğu ülkeyi çoğunlukla ekonomik nedenlerden dolayı, isteği doğrultusunda terk ederek başka bir ülkeye, yetkililerin giriş izniyle giriş yapıp yasalar çerçevesinde o ülkede yaşayan birey olduğunu belirtmektedir. Göçmenin yasal olarak bulunduğu ülkeyi terk ederek diğer ülkeye yasa dışı yollardan girmesi ya da yasal yollardan girmesine karşın süresi içerisinde girdiği ülkeyi terk etmeyerek o ülkede yaşamaya veya çalışmaya devam etmesi “yasa dışı göç” şeklinde ifade edilebilir. Yasa dışı göçü gerçekleştiren kişiye ise “yasa dışı göçmen” adı verilir (Taşkın, 2014).

2.2.2. Mülteci

Mülteci, herhangi bir nedenden dolayı zulme uğrayacağı ya da ölebileceğinden korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ülkesine dönmek istemeyen kişiler olarak kabul edilmektedir (Deniz, 2014).

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinde ise; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs olarak tanımlanmaktadır (Türk Kızılayı Göç Raporu, 2017).

2.2.3. Sığınmacı ve İltica Tanımı

Deniz (2014) ve Taşkın (2014)'a göre sığınmacı; farklı gerekçelerle yaşadığı ülkeyi terk edip başka bir ülkeye sığınan ve sığınan kişinin statü olarak mülteci olduğunu iddia etmesine rağmen sığındığı ülke yetkilileri tarafından mülteci olup olmadığı hakkında henüz karar verilmemiş kişiler olarak tanımlanmaktadır.

Sığınmacı tanımı genellikle mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılmaktadır ve statüleri resmi olarak tanınmamış olsa da sığınmacılar vatandaşı oldukları ülkelere zorla geri gönderilemezler (Türk Kızılayı Göç Raporu, 2017, s.2).

Anlam olarak mülteci ve göçmen kavramı yakın gibi görünse de aralarında bazı farklar bulunmaktadır. Ziya (2012) bu farklılıkları sebep, amaç, niyet ve vasıta/olanak çerçevesinde şekillendiklerini belirtmektedir. Sebep açısından mülteci yaşadığı ülkede güvenlik sorunları neticesinde korku ile yaşama hakkına gelebilecek bir saldırıya karşı korunmak amacıyla, edindiği tüm mal varlıklarını ardında bırakarak güvenli bir ülkeye iltica etmekte iken; göçmenler, yaşadığı ülkedeki ekonomik refah seviyesinin düşüklüğünden dolayı, ekonomik olarak daha rahat yaşamak amacı ile göç etmektedirler. Niyet açısından mülteciler zorlayıcı sebepler olan korku, baskı neticesinde zorunlu olarak ülkelerinden göç ederken; göçmenler

daha iyi yaşama koşulları için gönüllü olarak göç etmektedirler. Vasıta/olanak bakımından mülteciler zorlayıcı koşullar nedeniyle ani olarak göç yapmak durumunda oldukları için zorlu şartlarda yolculuk yaparlar, deniz sınırlarını botlarla geçmek örnek verilebilir. Göçmenlerin ise yolculuk olanakları daha fazladır. Daha basit ifadeyle; mültecilerin göç eyleminde bulunurken, göç sebeplerinin zorunlu haller olması ve bulundukları ülkede güvende olmamaları bu farklılığın nedeni olarak tanımlanabilir. Bu nedenle genellikle mülteciler, göçü kolaylaştıracak, yetkililerden alınmış resmi belgelere sahip değildirler.

2.2.4. Vatansız Kişi

Vatansız kişi, kavramı ise; herhangi devletin kanunlarının işleyişi çerçevesinde vatandaş olarak sayılmayan kişidir. Buna göre vatansız kişiler vatandaşlığın getirdiği haklardan, devletin sağladığı diplomatik korumadan, ikamet edilen devlette doğal olarak kalma hakkından ve seyahat etmesi halinde ülkeye dönüş hakkından mahrum olan kişilerdir (Çiçekli, 2009).

2.2.5. Geçici Koruma

Yaşamını sürdürdüğü ülkede yaşanan savaş, şiddet veya çatışma nedeniyle ülkesini terk ederek kitleler halinde başka ülkeye göç edip; o ülke yetkililerince statü belirlenmesi olmadan, geçici statüde bulunan bireylere sağlanan koruma durumu olarak ifade edilmektedir (AFAD, 2018).

Türkiye, uluslararası mülteci hukukuna esas teşkil eden ve uluslararası koruma yükümlülüklerinin düzenlendiği 1951 Mülteci Sözleşmesi ve 1967 tarihli protokollere taraftır (Çiçekli, 2014). Ancak Türkiye bu sözleşmelerin uygulamasını sınırlandıran coğrafi alan sınırlandırması hükmünü muhafaza ederek bu anlaşmaya taraf olmuştur. Bu sınırlandırmalarla birlikte Türkiye, sadece Avrupa'da meydana gelen olaylar neticesinde kendisine sığınan bireylere mülteci statüsü tanımakla yükümlü olduğunu bildirmiştir. Türkiye; konumu itibarıyla bakıldığında, bir çoğunda siyasi istikrarsızlık ve iç çatışmalarla çalkalanan ülkelere komşu olması sebebiyle bu ülkelere kendisine gelebilecek sığınmacıları, bu coğrafi sınırlama dolayısıyla kapsam dışında bırakmaktadır. İran ve Irak'ta yaşanan siyasi karışıklıklar ve çatışmalar nedeniyle Türkiye'ye gelen sığınmacılar, bu coğrafi sınırlamaya rağmen ülkedeki sığınmacıların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Bu çelişkili durumun nedeni ise, coğrafi sınırlama sebebiyle Türkiye'deki Avrupa dışından gelen sığınma başvurusu sahiplerinin çoğunun işlemlerinin uygulamada BMMYK tarafından yürütülmesidir. Bu sığınmacılar, mülteci statüsü alana ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilene dek, kendilerine Türkiye tarafından sağlanan geçici koruma kapsamında geçici olarak kalabilirler (İçduygu ve Aksel, 2012).

Göç kavramları kadar, göç türleri ve göçün nedenleri de üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

2.3. Göçün Türleri

Erkan ve Erdoğan (2006)'ya göre göçü tanımlarken dikkat etmemiz gereken bir diğer nokta da göç türlerinin sınıflandırılması ve bu sınıflandırmaya dayanak olan temel etkenlerin göçü etkileme gücüdür.

Sağlam (2006) göçleri ikiye ayırmıştır. Birincisi ülkenin kendi sınırları içerisinde bir yerden başka bir yere gerçekleştirilen göç hareketliliği olan iç göç, ikincisi ise bir ülkeden başka bir ülkeye gerçekleştirilen göç hareketliliği olan dış göçtür. Başka bir ifadeyle; ister kısa süreli, ister uzun süreli olsun bu yer değiştirme hareketleri çoğu kez aynı toplumsal sistem içinde "iç göç" biçiminde gerçekleşir. Bazen de kendine özgü koşulları nedeniyle toplumsal sistemler arasında "dış göç" biçiminde ortaya çıkarlar (Tekeli ve Erder, 1978).

Göç, değişik açılardan sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır. Güllüoğlu (2012) bu sınıflandırmayı, amacı açısından ekonomik göç-ekonomik olmayan göç; göçü tetikleyen etmenler açısından gönüllü göç-gönülsüz göç; süresi açısından geçici göç-sürekli göç; son yerleşim yeri açısından transit göç-yerleşik göç; yasal statü açısından yasal (legal) göç, kaçak (illegal) göç ve göç edenin özelliği açısından vasıflı (beyin) göçü- vasıfsız göç olarak yapmıştır.

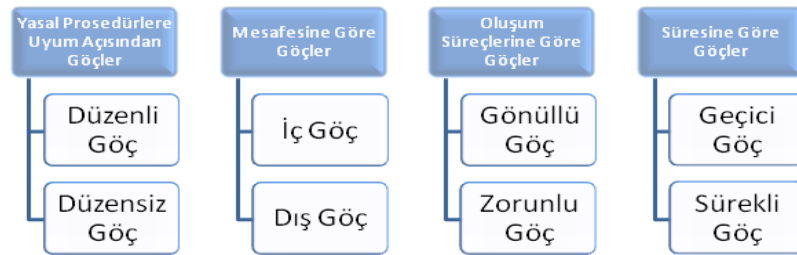
İçduygu ve Sirkeci (1999) göçün, nedenleri açısından; gönüllülük esasına dayalı olarak gönüllü göç, istemsiz olarak gerçekleşen zorunlu göç, amaçları açısından; çalışma, sığınma ve hedefe varmakta kullanılan yöntemleri açısından; yasal, yasa dışı gibi farklı kriterlere göre tanımlanmasının mümkün olduğunu ifade etmişlerdir.

Nedenleri açısından Kaygalak (2009) ise göçü; iki şekilde sınıflandırmaktadır. Birincisi göçün gerçekleşme nedenine bağlı olarak, ilkel,

zorlayıcı/ zoraki ve serbest/ özgür göçlerdir. İlkel göç, iklim şartlarının elverişsizliği nedeniyle yaşam koşullarının zorlaşmasına bağlı olarak ekolojik itme gücünün ortaya koyduğu sonuçtur. Bireylerin kendi istek ve özgür iradeleri ile yaptıkları yer değiştirme hareketi ise serbest göç olarak tanımlanır. Zorlayıcı veya zoraki göçler ise bireyin istemi dışında herhangi bir kamusal otoritenin dayatması sonucu gerçekleşen göçlerdir.

İkinci göç türü olan uzaklık, göç biçimi ve akım yönüne göre göçler ise kendi içlerinde farklı bölümlere ayrılmaktadır. Uzaklığına göre göçler iç ve dış göçler; göç etme biçimine göre göçler bireysel, kitlesel ve zincirleme göçlerdir. Bunun dışında akım yönüne göre yapılan göç sınıflandırmasında ise kentten-kente, kırdan-kıra, kentten-kıra ve kırdan-kente doğru bir yol izlemektedir. Ülkemizde genel olarak akım yönüne göre gerçekleşen göçler kırdan-kente ve kentten-kente doğru bir yol izlemektedir (Kaygalak, 2009).

Alan yazında bu tanımlamalar ışığında göç türlerini göçün oluşum esaslarına ve yasal prosedürlere uyum bakımından türlere ayırabiliriz. Bu bakımdan göç türleri Şekil.1’de belirtilen başlıklar halinde incelenecektir.

Şekil 2.1. Göçlerin Sınıflandırılması

2.3.1. Yasal Prosedürlere Uyum Açısından Göç Türleri

Yasal prosedüre uyum konusu daha çok ülkeler arası göçlerde ön plana çıkmaktadır. Söz konusu göçün oluşum nedenleri ne olursa olsun, söz konusu yer değişikliğinin ülkeler arası seyahat prosedürüne uygun olup olmaması durumu yasal çerçevede değerlendirilir. Göç çeşitleri, yasal prosedürlere uyum açısından düzenli ve düzensiz göç olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.3.1.1. Düzenli Göç

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) Madde 3 Tanımlar kısmına göre düzenli göç kavramı, yabancıların yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade etmektedir. Genel ifade ile tüm ülkeler için de; yabancıların yasal yollarla isteğine bağlı olarak yaşadığı ülkeden başka bir ülkeye göç etmesi olarak tanımlanabilir.

Başka bir deyişle burada göçmen; göç düzenlemeleri uyarınca, belirli bir ülkeye girmek, orada ikamet etmek veya çalışmak için gerekli olan izin veya belgelere sahiptir (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015).

2.3.1.2. Düzensiz Göç

Düzensiz göç; bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak, bir ülkede yasa dışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak anlamına gelmektedir. Düzensiz göç; hedef ülkeler için ülkelerine yasa dışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsarken; kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçen kişileri içerir. Transit ülkeler içinse; kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş ülkesi olarak kullanıp ülke sınırını terk eden kişilerdir (GİGM, 2018). Düzensiz göç kavramı, sığındıkları ülkenin yasalarına aykırı yöntemlerle o ülkede kalmaya çalışan ve ülke yasalarına kalmalarına izin verilmeyen göçmenlerle ilgili olup; transit ülke olarak Türkiye'yi kullanan kişileri, ya da gerekli belgeleri olmadan ülkede kalan ya da çalışan kişileri ele alır (IOM, 2004; İçduygu ve Aksel, 2012).

Şekil 2.2. Türkiye’de Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Türleri

İçduygu ve Aksel (2012)'e göre Türk makamları tarafından yakalanan göçmenler arasında Şekil 2.2'de gösterildiği gibi üç grup insan tipi mevcuttur. Bunlar:

a) Transit göçmen;

Transit göçmen, başka bir ülkeye, genellikle daha gelişmiş bir ülkeye ve çoğunlukla Avrupa'ya seyahatleri sırasında Türkiye topraklarını kullanan kişilerdir. Yakalanan kişilere ilişkin eldeki istatistikler göç güzergâhları hakkında bilgi sağlamaz, ancak yakalanan kişilerin menşe ülkelerine dayalı olarak transit göçün hacmini tahmin etmemiz mümkündür (IOM, 2004).

b) Döngüsel (ya da dairesel) ve çalışma amaçlı göç;

İçduygu ve Aksel (2012:21)'e göre döngüsel (ya da dairesel) ve çalışma amaçlı göç ile anlatılmak istenen; ekonomik imkân arayışıyla Türkiye'ye çok defa seyahat eden kişilerin hareketlilikleri kast edilmektedir. Bu göçmenlerin çoğu Türkiye'ye yasal yollarla girmelerine rağmen, ya kalış koşullarını ihlal etmeleri ya da vize sürelerini aşmaları nedeniyle düzensiz bir göç tipi olarak değerlendirilebilir. Bu model altında da ise göçlerin iki gruba ayrılabilceğini belirten İçduygu ve Aksel (2012); döngüsel ticaret, bavul ticareti, ticaret turizmi ve alışveriş turizmini içeren döngüsel göç ile; göçmenlerin hizmetçi, seks işçisi, inşaat işçisi, tarım işçisi ya da sağlığa zararlı koşullar altında az maaşlı çalışan işçiler olarak kaçak bir şekilde istihdam edildikleri kayıt dışı iş piyasası için göç, olarak sınıflandırılabilceğini belirtmişlerdir.

c) Sığınmacıların ve mültecilerin hareketi;

Transit göç ve döngüsel ya da çalışma amaçlı göçün komşusu olan sığınmacıların ve mültecilerin Türkiye'ye hareketleri de düzensiz göç özellikleri gösterir (IOM, 2004).

2.3.2. Mesafesine Göre Göç Türleri

Göç edilen yerin uzaklık açısından değerlendirilerek sınıflandırıldığı göç türü olup kendi içinde iç ve dış göç olmak üzere iki başlıkta incelenecektir.

2.3.2.1. İç Göç

Bireylerin aynı ülke içerisinde yaşadıkları bir bölgeden, başka bir bölgeye gerçekleşen göçlerine iç göç denir. Bu göç hareketinin tanımında da belirtildiği gibi aynı ülke içerisinde gerçekleşmesi nedeniyle, ülke nüfusunda her hangi bir değişikliğin olması söz konusu değildir. Fakat göçlerin genelde kırsal kesimden kent merkezlerine doğru olması nedeniyle kent nüfusunda artış olurken, kırsalda yaşayan insan nüfusunda azalma olduğu gözlemlenir.

Güreşçi (2016) buradaki ülke kavramıyla, 19. yy. sonlarında gelişen ve ulus devletlerin yasal altyapısını sağlayan Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altındaki meşru devletlerin yönetimindeki ülkeleri kastetmektedir ve iç göçün, bir ülke ve o ülkenin yasal ve idari yapısı içerisindeki yerleşim birimleri arasındaki göçler olarak tanımlanmaktadır.

2.3.2.2. Dış göç

Dış göçler, uluslararası göçler olarak ta tanımlanmaktadır. Dış göç tanımlanırken en az iki ülkenin yerleşim alanları arasındaki göç hareketi olduğu anlaşılmaktadır ve bu iki ülkenin meşru devletlerinin sınırları içerisindeki yerleşim birimleri arasındaki göç şeklinde tanımlanmaktadır.

Günay, Atılğan ve Serin (2017) dış göçlerin olmasındaki en büyük etkenlerin başında siyasi olaylar, savaşlar, dini aidiyete bağlı baskılar, işsizlik vb. etkenlerin geldiğini ve bu etkenlerden ayrılarak başlı başına farklı bir kapsamda değerlendirilecek göç çeşidinin ise beyin göçü olduğunu belirtmektedir. Kurtulmuş (1992) beyin göçünü, yüksek tahsilli, mesleğinde, uzmanlaşmış, üstün zekâ ve kapasiteye sahip kabiliyetli elemanların çeşitli sebeplerle yurtdışına çıkıp orada yerleşmeleri olarak tanımlamaktadır. Dış göçler aynı zamanda, işçi göçü, mübadele göçü, siyasal ve sosyoekonomik göçleri de kapsamaktadır.

Aksoy (2012) uluslararası göçün nedenleri konusunda kabul gören düşüncenin; bireylerin yaşam kalitesini ve ekonomik standartlarını artırmak amacıyla az gelişmiş ülkelere, gelişmiş ülkelere doğru olduğunu belirtmekle birlikte bu düşüncenin günümüzde değişime uğradığını; gelişmiş ülkelerin ekonomik faaliyetlerini dünyanın farklı bölgelerinde yaygınlaştırmaları ile birlikte bu

lkelerden az gelişmiş ya da gelişmekte olan bölgelere doğru da olabildiğini ifade etmiştir.

Yine Aksoy (2012)'a göre insanları, yaşadıkları ülkeyi değiştirmeye iten pek çok neden bulunmaktadır ve bu nedenleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

İklim şartlarına bağlı gç; küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan en önemli sorunlardan birisi evre ve iklim sorunlarıdır. İklim değişiklikleri nedeniyle oluşan; kıtlık, doğal afetler, kuraklık vb. olaylar küreselleşme ile birlikte artış eğilimi göstermiş ve kitlelerin gç nedenleri arasına girmiştir.

Ekonomik sebeplerden dolayı gç; insanların ekonomik gelir ve yaşam standartlarını artırmak amacıyla gerçekleştirdikleri gç olaylarıdır. Son yıllarda dünyada bölgeler ve ülkeler arasındaki gç hareketlerinin en önemli nedenini ekonomik koşullar oluşturmaktadır.

Siyasi nedenlere dayalı gç; ülkeler arasındaki siyasi rejim farklılıkları, siyasi baskı nedeniyle yaşanan olaylar, i ve dış kaynaklı savaş ortamı ve terör olayları nedeniyle yaşanan gçlerdir. Bu göçler ülkeler arasında olabildiği gibi, bir ülkenin farklı bölgeleri arasında da yaşanabilmektedir.

Eğitim ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşen gç; insanların gönüllülükleri doğrultusunda eğitim ihtiyaçlarını tamamlamak amacıyla belirli bir süre için gerçekleştirdikleri gç olayıdır. Eğitim süresi bittiğinde geriye dönüş yapılabildiği gibi; eğitim gördüğü ülkede çalışma hayatına katılarak yerleşik olarak kalınmaya başlanması da söz konusu olabilmektedir.

Beyin (zeka) göçü; az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerde iyi eğitim görmüş, kaliteli ve nitelikli, kendi alanında uzmanlaşmış bireylerinin daha iyi çalışma ve iş imkanlarına, daha uygun bir statüye ve daha yüksek bir gelir düzeyine sahip olmak amacıyla gelişmiş ülkelere yerleşmeleridir. Beyin göçü, eğitim kaynaklı gn devamı niteliğinde gerçekleşebildiği gibi; sınırlı kaynakları ile uzun sürede yetiştirdiği kalifiye insan gücünü gelişmiş ülkelere kaybetme şeklinde de gerçekleşebilmektedir.

Emekli göçü; uzun iş yaşamı sonunda emekli olan bireyler; insanların tatil amacıyla bulundukları bölgeyi kendilerine yaşam alanı olarak seçmektedir. Bu yerleşim yeri değişikliği emekli göçü kapsamında ele alınmaktadır.

2.3.3. Oluşum Süreçlerine Göre Göç Türleri

Oluşum süreçlerine göre göç kavramı; göçün isteğe bağlı veya zorunlu olması durumlarına göre ayrılmıştır ve aşağıda alt başlıklarda ayrı ayrı ele alınacaktır.

2.3.3.1. Gönüllü Göç

Gönüllü göç, insanların kendi istekleri ve beklentileri doğrultusunda, bir kentten diğerine ya da bölgeye olan yer değiştirmelerdir (Özkalp, 1990). Erkan ve Aydoğdu (2006)'ya göre gönüllü göçün özelliği bireyin isteğine bağlı olmasıdır; fakat bu isteği yaratan, genellikle göç edilen yerdeki ekonomik ve sosyal koşulların zorlamasıdır. Bu koşullar:

- İnsanların içinde bulunduğu standartları yükseltme isteği,
- Daha iyi eğitim alma isteği,
- Sağlık alışveriş gibi sosyal hizmetlerden daha iyi yararlanma isteği,
- Kariyer yapma isteği,
- Daha yüksek ücretli bir iş bulma isteği,
- Kişisel özgürlük ve inançları daha iyi yaşama isteği,
- Arkadaş, aile, akraba ve aynı kültürdeki insanlarla birlikte olma isteğidir.

2.3.3.2. Zorunlu Göç

Zorunlu göç ise, bireylerin özgün yaşam alanından (habitatından) zorunlu ve elinde olmayan nedenlerle kopmak durumunda bırakılmasıdır. Başka bir deyişle zorunlu göç, bireylerin iradesi dışında çeşitli kuvvetlerin etkisi ve zorlaması sonucunda gerçekleşmektedir. Örneğin devletin çeşitli sosyal, ekonomik, güvenlik ve benzeri konularda aldığı kararların yerine getirilmesi aşamasında nüfusta oluşturulan hareketlilik zorunlu göçü oluşturmaktadır (Akkayan, 1979; Gürel, 2001; Akt. Erkan ve Aydoğdu, 2006). Zorunlu göçün nedenleri:

- Savaşlar,
- Doğal afetler,

- Sosyal hizmetlerin yetersizliği,
- Temel ihtiyaçların karşılanmasındaki zorluklar,
- İşsizlik,
- Dini, siyasi ve etnik baskılar,
- Güvenlik ihtiyacı,
- Baraj ve yol yapımı gibi devlet planlarının etkisi; olarak sayılabilir.

2.3.4. Süresine Göre G Türleri

Gerçekleşen gn, belirli bir süre veya daimi olarak yapılıp yapılmadığına göre sınıflandırıldığı g türü olup; aşağıdaki alt başlıklarda ele alınacaktır.

2.3.4.1. Geçici Göçler

Yalçın (2004)'e göre belli bir amacı, belirli bir süre içerisinde gerçekleştirmek için yapılan glerdir. Mevsimlik işçiler, eğitim görmek amacıyla yaşadıkları ülke ya da kent dışına çıkan öğrenciler geçici g kapsamında değerlendirilebilir.

2.3.4.2. Sürekli Göçler

Yalçın (2004) sürekli göçü; yaşadığı ülkeden veya yerleşim yerinden göç ederek, yaşamının geri kalanını göç edilen yerde sürdürmek amacıyla yapılan göçler olarak tanımlamaktadır.

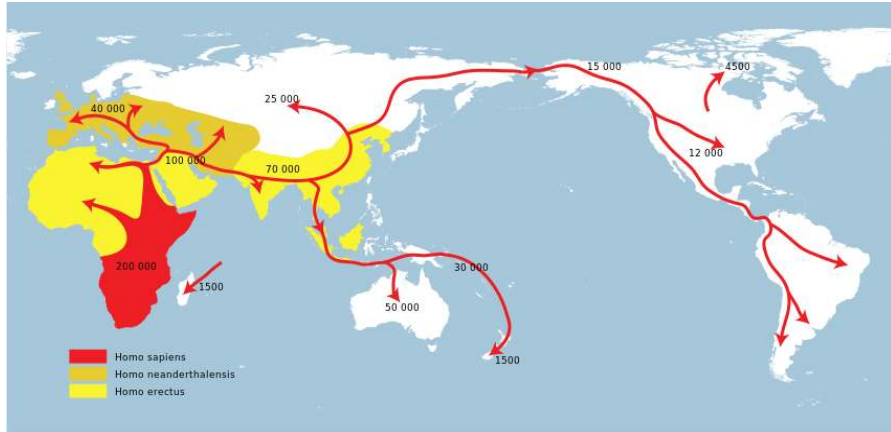
G, güç kavramları ve g türleri açıklandıktan sonra gn tarihsel süreç içerisindeki gelişimi de incelenmesi gereken konulardan birisidir. Bu bağlamda diğer başlıkta g olgusunun tarihçesine değinilecektir.

2.4. G Olgusunun Tarihçesi

Dünya tarihi bir anlamda glerin, glerin yol açtığı çatışmaların ve etkileşimlerin tarihidir. Dünya zerindeki nüfus dağılımı da glerin ve glere bağlı olay/olguların sonucunda oluşmuştur. Bununla beraber, tarihteki gleri; devletin kesin sınırlarının belli ve toplum üzerindeki denetiminin yüksek olduğu, toplumla ilgili kararların devlet organları tarafından alındığı günümüz şartlarına göre sınıflandırmak zordur (Zeytinli, 2012). Her ne kadar bu konuda zorluklar olsa da genel kabul gören yaklaşımla alt başlıklar halinde tarihteki g süreçleri incelenecektir.

İnsanların tarih öncesi çağlarda göçebe olarak yaşadıkları bilinmektedir. Tarihsel süreçte en eski göçlerin, buzul ve buzul arası dönemlerde, iklim değişikliklerine ve deniz düzeyindeki değişmelere bağlı olarak yapıldığı tahmin edilmektedir. İlk insanların Doğu Afrika'da ortaya çıktığı ve zamanla buradan yayıldıkları fikri oldukça güçlüdür. Buzul ve buzul arası dönemlerde deniz ve okyanus seviyelerinde görülen değişimler, bir kıtadan diğerine olan göçü mantıksal bir çerçeveye oturtabilmektedir.

Bu göçler sonucunda ilk insanlar MÖ 150 bin yıllarından itibaren, Doğu Afrika'dan Şekil 2.3. ve Şekil 2.4. de gösterildiği gibi Güneybatı Asya'ya, Hindistan'a, Çin'e ve Cava Adası'na göç etmişlerdir. Avcılık ve toplayıcılıkla geçinen ve bu nedenle sürekli yer değiştirmek zorunda olan ilk insanlar, Avrupa Kıtası'na günümüzden yaklaşık 40 bin yıl öncesinde göç etmişlerdir. İnsanlar, MÖ. 20.000 ile MÖ. 5000 yılları arasında IV. Jeolojik zamanın son buzul döneminde karasal bir köprü hâline gelen Bering Boğazı vasıtasıyla Asya Kıtası'ndan Amerika Kıtası'na geçişi gerçekleştirmiştir. İnsanların yerleşik yaşama başladığı son yerler ise günümüzden 3000 ile 1000 yıl önce göç ettikleri Güney Pasifik Adaları olmuştur (www.nationalgeographic.com).

Şekil 2.3. Afrika Kıtası'ndan Tüm Dünya'ya Yayılan Prehistorik Dönemdeki Göçler ve Tahmini Göç Tarihleri (www.wikipedia.com).

Şekil 2.4. İnsanların Dünyaya Yayılma Yolları (www.nationalgeographic.com).

Kıyar (2008) insanlık tarihinin başlangıcından Orta Çağ'ın sonuna kadar devam eden göç hareketlerinin; M.Ö. 1100'lerde Çin'in kuzeyinden Kansu-Ordos bozkırlarına ve Baykal Gölü'ne; M.Ö. 1000'li yıllarda Kuzey Hindistan, Ural Dağları ve Sibirya'ya; Hunlar ve Oğuzların, Orhun Bölgesi'nden güney Kazakistan bozkırlarına, Orta Avrupa'ya, Anadolu, Suriye ve Azerbaycan'a, Seyhun Nehri kıyılarına; M.Ö. 1300'lerde Kazakistan ve Maverâünnehir'e; M.Ö. 1700'lü yıllarda Andronovo bölgesinden, Altay ve Tanrı dağlarına doğru olduğunu belirtmektedir.

Türklerin Orta Asya'dan göçleri de göç tarihi açısından önemlidir. Türkler MS 4. yüz yıldan itibaren ana yurtları olan Orta Asya'dan diğer kıtalara olan göçlerinin en önemli sebepleri, iklim değişikliklerine bağlı olarak ortaya çıkan kuraklık ve tarıma elverişli koşulların ortadan kalkması sonucu baş gösteren toplumsal ve siyasal olaylardır. Göçlerin gerçekleşmesindeki en büyük nedenlerden biri ekonomik gerekçelerdir. Orta Asya'da yaşayan insanlar için hayvancılık önemlidir ve hayvanların beslendiği otlak alanlarının hastalıklarla azalmasıyla birlikte, insanların beslenme ihtiyaçlarını karşılayamaması göçleri kaçınılmaz kılmıştır. Bu göç hareketleri Türklerin Anadolu da, dahil olmak üzere birçok farklı bölgeye taşınmasına neden olmuştur (Erdoğan ve Kaya, 2015).

Tarihte önemli göçlerden bir diğeri Kavimler Göçü'dür. Hunlar 4.yy'da Asya'nın batısında yaşamlarını sürdürmekte iken; Asya Hun İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından Hazar Denizi ile Aral Gölü arasındaki toprakları ele geçirmişlerdir. Hunlar'ın Avrupa'nın içlerine doğru ilerlemelerini sağlayan en büyük gelişme bu toprakların ele geçirilmesidir ve Kavimler Göçü'nün önemli nedenidir. 375 yılında Hunların Volga Nehri'nin batısına geçerek Karadeniz'in kuzeyine gelmeleri, bu bölgede bir göç hareketini başlatmıştır ve bölgede barınamayan kavimler, batıya göç etmişlerdir. Kavimlerin bu göç hareketi nedeniyle yolları üzerinde karşılaştıkları kavimler de bu bölgelerden göç etmek zorunda kalmıştır. Bu hareket ve yer değişikliği yıllarca sürmüş; olay "Kavimler Göçü" olarak adlandırılmıştır.

Kavimler Göçü sonucunda Roma İmparatorluğu Şekil 2.5. te görüldüğü gibi ikiye ayrılmış; Doğu Roma ve Batı Roma İmparatorlukları olarak adlandırılmışlardır. Batı Roma İmparatorluğu varlığını 476 da yılına kadar sürdürebilmiş; yıkılan İmparatorluğun yerini Germen devleti almıştır. Avrupa'nın etnik yapısı değişerek yeni milletler ortaya çıkmıştır.

İngiltere, Fransa, İspanya, Almanya gibi Avrupa devletlerinin oluşumu bu Kavimler Göçü'nün sonuçlarından biridir. Avrupa'da Türkler tarafından kurulan Hun Devleti sayesinde Türk kültürü Avrupa'da yayılmıştır. Ayrıca Kavimler göçü İlk Çağ'ın sona ermesine Orta Çağ'ın başlangıcına neden olmuştur.

Şekil 2.5. Kavimler Göçü Haritası (www.sinavex.com).

Dünyada daha önce keşfedilmeyen toprakların keşfiyle, ticaret yollarının oluşması yeni bölgelerde ticaret kolonilerinin kurulmasına da sebep oldu. Kuzey Amerika'da Fransızlar ve İngilizler, Güney Amerika'da ise İspanyollar bu kolonilerin kurulmasına öncülük etti. 19. yüzyılın ilk yarısında Yeni Dünya olarak adlandırılan Amerika'ya yapılan göçler büyük bir hız kazandı. Avrupa'da yaşayan insanların bir kısmı siyasal baskılardan kaçmak, dinlerini rahatça yaşayabilmek vb. sebeplerle, vatanlarından ayrılarak Amerika'ya göçmen olarak gelmeye başladı. Sanayi Devrimi'yle gelişen teknoloji ve seyahat imkânları, bu göç hareketinin hızlanmasında en önemli etken oldu. Bu göçler, 20. yüzyılın ortalarına kadar sürdü (IOM, 2004: 3-15).

Anadolu toprakları da, hem Osmanlı döneminde hem de Cumhuriyet döneminde göç hareketlerinin en yoğun olduğu merkezlerden birisi olmuştur. Erdoğan ve Kaya (2015) Anadolu topraklarının göç için tercih edilmesinin nedenini; buralara gelen göçmenlere karşı Anadolu insanı tarafından gösterilen kabuldeki misafir perverlik, hoşgörü ve sıcaklık olarak açıklamaktadır. Yapılan göçler, toplumu zenginleştirmiş ve beraberinde Cumhuriyet döneminin oluşumunu da şekillendirmiştir.

Anadolu topraklarına yapılan göçlerde tarihsel olarak hem Osmanlı Devleti döneminde hem de Cumhuriyet döneminde gelen göçmenler hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın toplum tarafından kabullenilmiş ve hoşgörü ile karşılanmıştır.

Türkiye göç açısından, transit geçiş güzergâhı ülkesi olmakla birlikte, hedef ülke konumunda da bulunmaktadır. Bu nedenle tarihte Türkiye önemli göçlere ev sahipliği yapmış, ve bu göçleri halen de alan bir ülkedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu (TBMM-İHİK (2018) raporuna göre, Osmanlı döneminde öne çıkan göç hareketlerinin başlıcaları şunlardır:

- 1492 İspanya'dan gemilerle kurtarılarak getirilen Yahudi'ler,
- 1709 İsveç Kralı Şarl ve beraberindeki grubun Osmanlı'ya sığınması,
- 1858 - 1864 493 bin Müslüman Kafkas nüfusun Osmanlı'ya sığınması,
- 1864 Çerkez Sürgünü,

- 1917 Bolşevik İhtilali sonrası Vrangeli'nin 135 bin kişiyle Osmanlı İmparatorluğu'ndan koruma talebi.

Cumhuriyet döneminde ise en önemli ve kitlesel göç, 1923 yılında esasları belirlenen Türk – Yunan mübadelesidir. Mübadele karşılıklı gerçekleşmiş olup; Yunanistan'dan 384 bin kişinin 1922-1938 yıllarında geldiği bilinmektedir. Türkiye'ye gerçekleşen kitlesel göçlerden bir diğer önemli olan göç hareketi Yugoslavya – Makedonya'dan gerçekleşen göçtür. Bu bölgeden Türkiye'ye doğru 1924, 1936 yıllarında iki büyük göç dalgası olmuştur. Göçlerin nedenlerine bakıldığında bu bölgede yaşayan Türklere yapılan baskı ve zulüm açıkça görölmektedir. Dönemin Yugoslav Devlet Başkanı Tito ile 1953 yılında imzalanan "Serbest Göç Anlaşması" sonrası Makedonya'dan Türkiye'ye üçüncü göç dalgası başlamıştır (Bozkurt, 2010).

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM)'nin 1996 yılı raporundan Doğanay (1997)'in aktardığına göre, Cumhuriyet döneminde Anadolu'ya gerçekleşen büyük göç dalgalarından bir diğeri de Bulgaristan'dan gelen göç hareketleridir. 1989 yılına kadar Bulgaristan'dan göçler devam etmiştir. Bu süre zarfında 800 bin kişiyi bulan göçler, gerçekleşmiştir.

TBMM-İHK (2018) raporuna göre Türkiye'ye Cumhuriyet dönemi sonrası;

- Romanya'dan 79.287 kişi 1923 - 49 yılları arasında iskânlı göçmen, 11.280 aileye mensup 43.271 kişide serbest göçmen olarak gelmiş,
- 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişi göç ettirilmiş,
- II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası saflarında savaşan ve doğu halklarından oluşan Doğu Lejyonları da göç için Türkiye'yi tercih etmiş,
- 1979'da yaşanan İran İslam Devrimi sonrası, İran'dan Türkiye'ye çoğunluğu Azeri olmak üzere Farslar ve Kürtler göç etmiş,
- 1982 yılında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi sonrası başlayan savaş nedeniyle, bölgedeki Türk kökenli kişiler Türkiye'ye gelmiş,
- 1988 yılında Kuzey Irak'ta yaşanan Halepçe katliamı sonrası, 51 bin 542 kişiyi bulmuş,
- 1991 yılındaki Körfez Savaşı sonrasında da 467 bin 489 kişi kaçarak Türkiye'ye gelmiş,

- 1992- 1999 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişi, Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişi gelmiş,
- 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişi, gelmiştir.

Göçün tarihsel süreç incelemesinden günümüze doğru geldiğimizde Türkiye'nin 2011 yılından başlayarak Suriye'den aldığı göç tarihsel açıdan en kitlesel göçtür. Diğer başlıkta bu konu incelenecek ve Suriye'den Türkiye'ye göç ve günümüzdeki durum ele alınacaktır.

2.5. Suriye İç Savaşı ve Suriye'den Türkiye'ye Göç Dalgası

2010 yılında Tunus'ta başlayan "Arap Baharı" olarak adlandırılan halk hareketi Arap coğrafyasında ciddi etki yaratarak yayılmış ve 2011'de Suriye'ye sıçramıştır. Suriye'de bu etkiyle başlayan halk hareketi Esat'a bağlı rejim güçleri tarafından şiddetle bastırılmıştır. Bu olaylarla birlikte Suriye adeta bir şiddet ve çatışma ortamına dönüşmüş ve bu çatışmalar yaklaşık 5 yıl kadar sürmüştür. Çatışmalar ve şiddet olayları içerisinde güvenli ortam arayışıyla Suriye'den kaçan pek çok Suriye vatandaşı Türkiye'nin de aralarında bulunduğu komşu ülkelere sığınmışlardır. Bugün gelinen noktada Suriye'de hem uluslar arası kamuoyunun hem de iç siyasi aktörlerin çözüm yolu bulamayışı veya çözüm yolu arayışı içerisine girmemesi olayları tırmandırmıştır (Emin, 2016).

15 Mart 2011'de başlayan isyan, ülke geneline yayılmış ve bugün birçok Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Suriye iç savaşı nedeniyle, 23 milyonluk ülke nüfusunun 11 milyonu insani yardıma muhtaç hale gelmiş, 7 milyon kişi ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalmış, 4 milyondan fazla Suriyeli mülteci komşu ülkelere sığınmış, ülke içindeki ekonomik tahribat büyük boyutlara ulaşmıştır. 2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden Suriye iç Savaşı ve kitlesel göç hareketi, başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkelerinin iç siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerini de etkilemiştir (BMMYK, 2018). Suriyeli göçmenlere yurt imkanı sağlayan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir.

Türkiye'ye göç; 2011 yılı nisan ayında Cilvegözü sınır kapısından 252 kişilik bir Suriyeli grubun giriş yapmasıyla başlamış; bu tarihten itibaren Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacı sayısı katlanarak artmıştır. Geçmişten günümüze kadar kapısını çalan tüm sığınmacılara hoşgörü ile yaklaşan Türkiye, Suriyeli sığınmacılara karşı da "açık kapı" politikası uygulayarak sınırlarını açmıştır. Türkiye taraf olarak

imzaladığı uluslararası 1951 Cenevre Sözleşmesi’ni coğrafi sınırlama şartı ile kabul ettiğinden; sadece Avrupa’dan gelenleri mülteci olarak tanımlamıştır. Bu nedenle Suriye’den gelen sığınmacıları bu kapsama alamadığından; bu sığınmacılara “geçici koruma statüsü” sağlamıştır. Suriye’den gelen sığınmacılar Türkiye’de mülteci olarak değil “misafir” olarak bulunmaktadır.

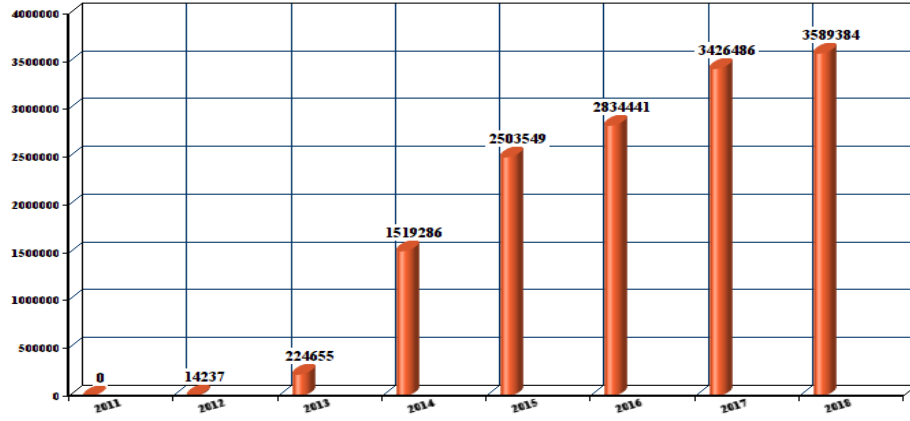
Geçici koruma statüsü ile Suriyeliler Türkiye’de sınırsız süre kalabilir, zorla geri gönderilmeye tabi tutulamazlar. Geçici koruma kapsamında kamplarda yaşayanlara barınma, gıda, eğitim, sağlık vb. imkânlar sağlanmaktadır. Kamp dışında yaşayan ve çoğunluğu oluşturan gruba ise kayıt yaptırmaları halinde sadece sağlık ve ilaçlara ücretsiz erişim hakkı tanınmaktadır. Çeşitli sebeplerle kayıt yaptırmayanların ise hiçbir hakkı bulunmamaktadır (Oytun ve Gündoğar, 2015).

Tablo 2.1.

2017 Yılı İtibarı ile Sığınmacılara Verilen İkamet İzinleri (GİGM, 2018b).

Ülkeler	İkamet İzni Verilen Sayı
Irak	60.405
Suriye	49.983
Türkmenistan	25.963
Azerbaycan	24.312
Afganistan	24.211
Özbekistan	23.955
İran	15.144
Libya	13.905
Rusya	12.302
Mısır	12.197

Süreç içerisinde bu sığınmacılardan bir kısmına ikamet izinleri verilmiştir. 2017 verilerine göre sığınmacılara verilen ikamet izni sayıları Tablo 2.1.de gösterildiği gibi olup; 49 bin 983 kişinin Suriyeli sığınmacılardan oluştuğu görülmektedir (GİGM, 2018b).

Şekil 2.6. Türkiye’de Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeli Sayısı (GİGM, 2018c).

Şekil 2.6. da GİGM verileri incelendiğinde; 24 Mayıs 2018 itibarıyla kamplarda ve kamp dışında Türkiye’de toplam 3 milyon 589 bin 384 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Bu rakam Suriyelilere verilen ikamet izni sayısı ile karşılaştırıldığında çok ciddi bir rakamdır.

Tablo 2.2.

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (GİGM, 2018c).

İller	Suriyeli Sayısı
Şanlıurfa	73187
Gaziantep	23.762
Kilis	23.397
Kahramanmaraş	16.727
Mardin	2.647
Hatay	17.107
Adana	26.472
Adıyaman	8.854
Osmaniye	14.121
Malatya	9.391
Toplam	215.665
Geçici Barınma Merkezi dışında Kalan Suriyeli Sayısı	3.373.719
Toplam Suriyeli Sayısı	3.589.384

Tablo 2.2. de Türkiye’de geçici koruma kapsamında barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin sayısı, barınma merkezi bulunan illere göre ayrı ayrı belirtilmiştir. Tablo dikkatli incelendiğinde 264 bin 115 kişi Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 10 ilde kurulan barınma merkezlerinde, geri kalan 3 milyon 373 bin 719 kişinin ise kamp dışında yaşadığı net bir şekilde görülmektedir (GİGM, 2018c). Geçici koruma statüsü uygulanması, ülke sınırlarına yönelik kitlesel ve ani hareketliliğin olduğu acil durumlarda uygulanan bir politikadır. Bu politikayı; bu göç dalgalarına çözüm bulununcaya kadar uygulanan bir ara formül olarak ta nitelemek doğru olur. Kamplara yerleşim; Suriyeli sığınmacıların Türkiye sınırından giriş yapmalarıyla birlikte başlatılmıştır. Kamplar 10 ilde 22 barınma merkezi şeklinde kurulmuştur. Göç hareketlerinin başladığı dönemde kampların sorumluluğu AFAD aracılığıyla koordine edilmekte iken daha sonra 2013 yılında kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonuna devredilmiştir (Özdemir, 2017).

Tablo 2.3.

Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı (GİGM, 2018c).

Sıralama	İller	Suriyeli Sayısı	Türk Vatandaşı Nüfusu	İl Nüfusu İle Karşılaştırma
1.	Kilis	130.746	136.319	% 95,91
2.	Hatay	445.642	1.575.226	% 28,29
3.	Şanlıurfa	475.954	1.985.753	% 23,97
4.	Gaziantep	384.737	2.005.515	% 19,18
5.	Mersin	207.988	1.793.931	% 11,59
6.	Adana	200.660	2.216.475	% 9,05
7.	Bursa	147.368	2.936.803	% 5,02
8.	Konya	107.382	2.180.149	% 4,93
9.	İstanbul	560.959	15.029.231	% 3,73
10.	İzmir	137.228	4.279.677	% 3,21

Ülkemizde ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yoğunluk durumuna göre ilk 10 il sıralaması ve Suriyeli nüfusun il nüfusuna göre dağılımı ise Tablo 2.3. de gösterilmektedir. Tablo 2.3. de dikkat çeken, en fazla Suriyeli sığınmacı sayısının İstanbul ilinde olmasına rağmen genel nüfusa oranlandığında kentin demografik yapısını rakamsal olarak pek etkilemediği söylenebilir. İstanbul bu anlamda ilk 10 il içerisinde yoğunluk bakımından 9. sıradayken; Kilis ili nüfusu ile Kilis'te yaşayan Suriyeli sayısı karşılaştırıldığında %95,61 oranıyla yoğunluğu en fazla şehir olarak 1. sırayı almaktadır. Bu sayısal veri ışığında Kilis ilinin demografik yapısının ciddi şekilde bozulduğunu açıkça görülmektedir.

Tablo 2.4.

Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı (GİGM, 2018).

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	1.947.053	1.642.331	3.589.384
0-4	261.514	244.390	505.904
5-9	248.573	233.076	481.649
10-18	358.174	310.968	669.142
19-24	320.983	227.846	548.829
25-34	366.680	268.880	635.560
35-44	195.716	163.670	359.386
45-59	139.330	133.407	272.737
60-90+	56.083	60.094	116.177

Tablo 2.4. de ise geçici koruma kapsamında Türkiye’de bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet dağılımları sayısal olarak verilmektedir. Bu tablo dikkatli incelendiğinde; kadın ve erkek oranı dengeli iken, yaş dağılımları bakımından dengesizlik olduğu görülmektedir. Veriler yorumlandığında Suriyeli genç nüfusun daha fazla olduğu ve uyum yeteneklerinin güçlü olduğu söylenebilir. Ayrıca bu yönüyle genç nüfusun bir avantaj olduğu da belirtmek gerekir (Polis Akademisi, 2016). Genç nüfusun uyum avantajını sağlayabilmek için var olan; beslenme, barınma, giyim ve sağlık ihtiyaçlarının yanında eğitim ihtiyacı ve eğitime erişim olanaklarının karşılanması da son derece önemlidir.

Türkiye'nin çalışmanın giriş kısmında da belirtildiği gibi Suriye'den almış olduğu göç tarihsel süreç içerisindeki en kitlesel göçtür. Göçün ilk başlarında sığınmacıların geri dönecekleri düşüncesi hakimken; bugün geçen 7 yıllık süreçte geri dönüşün olmayabileceği düşüncesiyle iki toplumun entegrasyonu ön plana çıkmış ve bu entegrasyonun en önemli ayağını eğitim oluşturmaktadır. Çalışmanın sonraki başlığında 2011 yılından bu yana göçle birlikte Suriyelilerin okul çağındaki çocuklarının eğitiminde hangi politikaların uygulandığı ve günümüzde durumun ne olduğu ortaya konulacaktır.

2.6. Suriyeli Çocukların Eğitimine Yönelik Uygulanan Politikalar

2011 yılında Suriye'den Türkiye'ye başlayan göç dalgasıyla gelen sığınmacıların, başta Suriye'de olayların yatışması ile geri dönecekleri kabulü varken, geçen süreçte Suriye'de olayların tırmanarak devam etmesi bu kabulün yerine geri dönmeyecekleri fikrinin almasına neden olmuştur. İlk başlarda geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere kamplarda eğitim faaliyetleri GEM'lerde kısa vadeli politikalar çerçevesinde verilirken daha sonra kamp dışındakilere de bu imkan sağlanmıştır. 2012 yılından itibaren GEM'lerde MEB tarafından Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretimi yerine, Arapça müfredatla eğitim verilmiştir. Suriyelilerin geri dönüşlerinin zor olacağı düşüncesi ile birlikte, eğitimin sistematik ve düzenli bir süreç haline gelmesi, 2014 yılı sonlarına doğru çıkarılan genelge ve yönetmeliklerle mümkün olmuştur (Emin, 2016). Seydi (2014) Suriyelilerin göç dönemi Milli Eğitim Bakanı olan Ömer Dinçer'in yaptığı açıklamalarda; Suriyelilere verilen eğitimin sadece kamplara dönük hazırlandığı, Türk eğitim sistemi müfredatına göre Arapça olarak verileceği ve Türkiye'de kalmalarını pekiştirecek tavrından çok geri dönecekleri mantığıyla verildiğini vurgulandığını belirtmektedir.

2103 yılına kadar Suriyelilerin eğitimi gündemde pek yer bulamamıştır. Bu tarihten itibaren MEB, Başbakanlığa bağlı kurumlar ve YÖK yayımladığı genelgelerle Suriyelilere eğitim konusunda yeni imkânlar sağlamıştır (Seydi, 2014).

23 Eylül 2014 tarihinde MEB "Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" başlıklı bir genelge yayımlayarak, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin hem kamp içinde hem de kamp dışında eğitimleri ve eğitime erişimleri ile ilgili önemli kararlar almıştır. Alınan bu kararlar ile; Suriyelilere eğitim imkanı sunulması aynı zamanda güvence altına alınmıştır. Genelgede Suriyelilere eğitim kapsamında hem Bakanlık nezdinde hem de yerelerde oluşturulacak komisyon ve

görevlilerin tanımları yapılmıştır. Bakanlıkta oluşturulacak Bakanlık Komisyonu bir müsteşar yardımcısı başkanlığında kurulacak, ardından her ilde bir il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü başkanlığında il komisyonlarının kurulması sağlanacaktır. Milli Eğitim Müdürlüğü İl komisyonları, Suriyeli öğrencilerin denklik, nakil ve yerleştirme işlemlerinden sorumlu tutulmuştur (MEB, 2014).

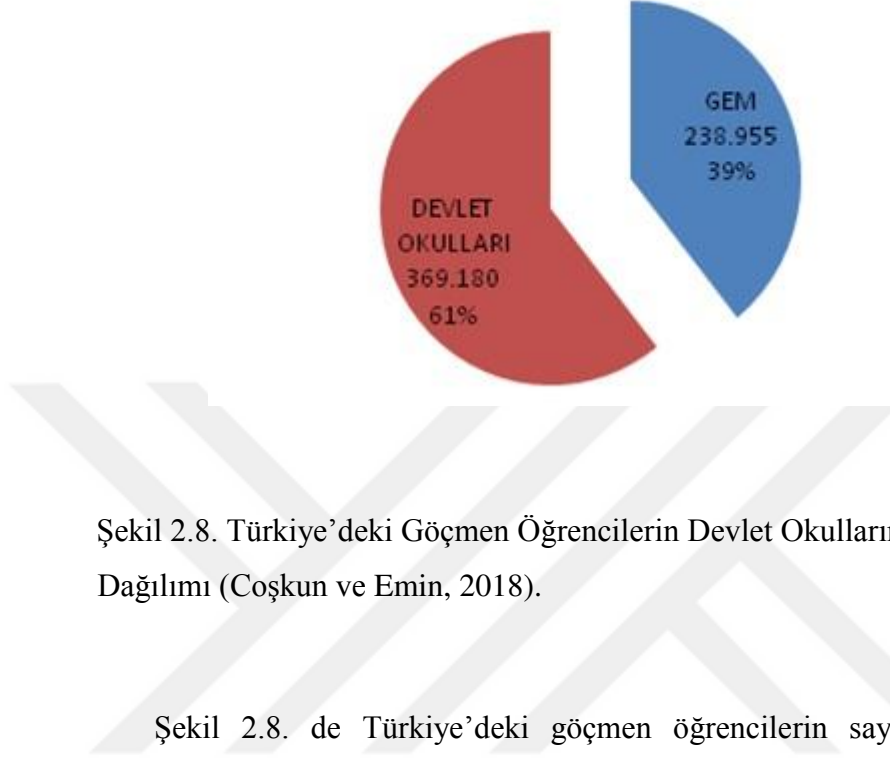
Bakanlık dışında Valiliklere bu genelge ile yetki verilerek İl veya İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı GEM'lerin kurulmasına imkan sağlanmıştır. Taştan ve Çelik (2017) GEM'lerde artık; Türkçe öğretiminin esas alındığını, ülkemize göç etmiş Suriyeli çocukların ülkelerinde yarım kalan eğitimlerine kaldıkları yerden devam edebileceklerini, geri dönüşleri halinde veya Bakanlığa bağlı her tür ve kademedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine ülkemizde devam etmek istemeleri hâlinde sene kaybı olmaksızın eğitim verileceğini belirtmiştir. GEM'lerde Türkçe'yi öğretmek için görevlendirilecek olan öğretmenlerin; Türkçe, Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi branş öğretmenleri arasından görevlendirilmesi öngörülmüştür.

Şekil 2.7. Uyruklarına Göre Türkiye'deki Göçmen Öğrenciler (Coşkun ve Emin, 2018)

Şekil 2.7. de Türkiye'de uyruklarına göre göçmen öğrenci sayılarına bakıldığında 571 bin 579 kişi ile Suriyeli öğrencilerin 1. sırada; 38 bin 727 kişi ile

Iraklı öğrencilerin 2. sırada yer aldığı görülmektedir. 829 göçmen öğrenci ise farklı uyruklardan olup Türkiye’de eğitimlerine devam etmektedir.

Şekil 2.8. Türkiye’deki Göçmen Öğrencilerin Devlet Okullarına ve GEM’lere Dağılımı (Coşkun ve Emin, 2018).

Şekil 2.8. de Türkiye’deki göçmen öğrencilerin sayısal olarak devlet okullarına ve GEM’lere dağılımlarına bakıldığında; 608.135 göçmen öğrencinin eğitim aldığı görülmektedir. Bu öğrencilerin % 61’ini teşkil eden 369 bin 180 öğrencinin devlet okullarında akranları ile Türk müfredatıyla eğitim almakta olduğu; %39’unu oluşturan 238 bin 955 öğrencinin ise GEM’lerde Arapça müfredat ile eğitimlerine devam ettikleri görülmektedir. Ayrıca Suriyeli olmayan göçmen çocukların da sadece %5’i GEM’lerde eğitim görmektedir. Geri kalan %95’i devlet okullarında eğitimlerine devam etmektedir. 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde devlet okullarında eğitim alan Suriyelilerin sayısı ilk kez GEM’lerde eğitim alanların sayısının önüne geçmiştir (Coşkun ve Emin, 2018).

GEM’ler Suriyelilerin Türkiye’ye göçe başladıkları günden bu yana eğitim ihtiyacının karşılanmasında önemli bir görevi yerine getirmiştir. Kamuya ait olan binalar başta olmak üzere, evlerden veya depodan dönüştürülerek kiralanan mekanlarda eğitim hizmeti verilmeye çalışılmıştır. Suriyelilerin eğitimi toplumsal uyum ve entegrasyonları için çok büyük bir öneme sahiptir (TBMM-İHİK 2018).

Tablo 2.5.

GEM ve Devlet Okullarında Okuyan Öğrencilerin Eğitim Kademelerine Göre Dağılımı (Coşkun ve Emin, 2018).

Okul Türü	Devlet Okulları	Geçici Eğitim Merkezleri	Toplam
Okul Öncesi	27.028	7.300	34.328
İlköğretim 1. Kademe	229.179	147.031	376.210
İlköğretim 2. Kademe	79.678	60.086	139.764
Ortaöğretim	24.689	23.859	48.548

Tablo 2.5. de görüldüğü üzere, Suriyeli çocuklar arasında eğitime erişimin en yüksek olduğu kademe ilkokuldur. En düşük okullaşma oranı ise lise düzeyinde görülmektedir. Ayrıca devlet okullarında ara sınıflar düzeyinde katılım GEM'lere nazaran daha düşüktür. GEM'ler hâlen özellikle ara sınıflarda eğitim verme konusunda devlet okullarından daha fazla öğrenci barındırmaktadır. Bunun muhtemel nedeni de dil ve Türkiye müfredatına uyum zorluklarıdır (Coşkun ve Emin, 2016).

MEB, 2016-2017 yılından itibaren GEM'lerin kademeli olarak kapatılması ve buralardaki ve eğitime 1. 5. ve 9. sınıfta başlayacak öğrencilerin direk devlet okullarına kayıt olmalarını sağlamaya çalışmaktadır. Bu hedef için yaklaşık 25.000 dersliğe yani 10 bin yeni okula ihtiyaç vardır (TBMM-İHİK, 2018:254-255).

MEB 19 Temmuz 2017 tarihli yazısında 2017-2018 öğretim yılında da önceki yıl olduğu gibi anaokulu, 1. ve 5. sınıflarda GEM'lere kayıt alınmaması, 8. sınıfı bitirip 9. sınıfa geçen öğrencilerin kayıtlarının devlet okullarına yapılması ve ilk kez 9. sınıfa başlayacak olanların ise dil seviyesine bağlı olarak devlet okulu ya da GEM'lere kaydının yapılması istenmiştir (MEB, 2017). Hali hazırda halen GEM'ler anaokulu, 1. ve 5. Sınıflar dışında eğitim faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir (Taştan ve Çelik, 2017).

Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusunda Türkiye'de izlenen politikalar bu başlıkta incelenmiştir. Çalışmanın Kilis ili merkezi ile sınırlı olması nedeniyle diğer başlıkta Suriyeli öğrencilerin eğitiminde Kilis ilindeki durum ortaya konulacaktır.

2.7. Kilis İlinde Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumu

2011 Yılında ilk göç dalgasının Cilvegözü sınır kapısından başlaması ve Türkiye'nin bu göçe karşı "Açık Kapı" politikası uygulamasıyla birlikte tüm ülke göçlere ev sahipliği yapmıştır. Suriye sınırında yer alan şehirler ise kitlesel göçten en fazla etkilenen yerler olmuştur. Kilis Suriye'ye sıfır noktasında bulunması nedeniyle bu göç dalgasından en çok etkilenen kentlerin başında gelmektedir. İlk göç hareketinin başladığı dönemde Öncüpınar Sınır Kapısı alanı içerisine kurulan çadır kentlerde sığınmacılara barınma, gıda vb. ihtiyaçlar sağlanırken; kısa süre içerisinde konteyner şekline dönüştürülerek "Öncüpınar Konaklama Merkezi" şekline dönüştürülen kamp daha insani koşullara ulaşmıştır. 17 Mart 2012'de kampa ilk yerleştirmeler yapılmıştır. Göçün devamında fiziki yetersizlik yaşanan kampa ek olarak 3 Haziran 2013'te Elbeyli ilçesi sınırları içerisine "Elbeyli Konaklama Merkezi" açılmıştır (Kilis Valiliği, 2008).

31.05.2018 tarihi itibarıyla Kilis ilinde 2 Konaklama tesisinde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 23 bin 212 kişidir (GİGM, 2018).

Suriyeli sığınmacıların zorunlu ihtiyaçları bu kamplarda karşılanmaktadır. Sığınmacılar genç nüfus itibarıyla yoğun bir sayıya sahip olduğundan geri döndüklerinde eğitimlerinin aksamaması için çocuklara kamp içerisinde eğitim hizmeti sunan GEM'ler açılmıştır. Bu nedenle GEM'ler de Arapça eğitim verilmiştir. Suriye'de savaşın uzaması ve güvenli ortamın oluşmaması Suriyeli sığınmacıların geri dönme ihtimallerini zayıflatmış ve eğitim konusu geçici olmaktan çıkıp kalıcı bir politika arayışını beraberinde getirmiştir. Suriyeli öğrenciler için kamp içi ve kamp dışında kurulan GEM'ler eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Bu eğitim faaliyetleri sırasında öğrencilerin kayıt kabul vb öğrenci işlemleri YÖBİS denilen kayıt sistemi üzerinden yürütülmüştür.

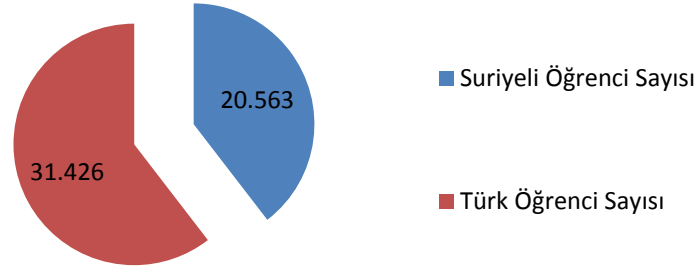
2016-2017 eğitim öğretim yılına gelindiğinde ise GEM'lerin kademeli olarak kapatılmasına karar verilerek; 1. 5. ve 9. sınıflara öğrenciler kayıt alınmayıp; devlet okullarına kayıtları yapılmaya başlanmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibarıyla Suriyeli öğrencilerine Kilis ilinde 8 tanesi kamp dışında, 13 tanesi kamp içinde olmak üzere 21 GEM'de eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmektedir.

Tablo 2.6.

Kilis ilinde GEM ve Devlet Okullarında Eğitim Alan Suriyeli Öğrenci Sayısı (Kilis MEM, 2018)

SINIF	Cinsiyet		Devlet Okullu Öğrenci	Geçici Eğitim Merkezi Öğrenci	Toplam Öğrenci Sayısı
	Kız	Erkek			
Okul Öncesi (5 yaş)	869	867	1736	0	1736
1. Sınıf (6 yaş)	1442	1544	2986	143	3129
2. Sınıf (7 yaş)	954	1048	2002	96	2098
3. Sınıf (8 yaş)	67	48	115	2974	3089
4. Sınıf (9 yaş)	51	58	109	2704	2813
5. Sınıf (10 yaş)	952	948	1900	22	1922
6. Sınıf (11 yaş)	781	693	1474	0	1474
7. Sınıf (12 yaş)	33	35	68	1105	1173
8. Sınıf (13 yaş)	25	22	47	922	969
9. Sınıf (14 yaş)	361	375	736	29	765
10. Sınıf (15 yaş)	250	265	515	0	515
11. Sınıf (16 yaş)	0	0	0	407	407
12. Sınıf (17 yaş)	1	0	1	392	393
Lise Hazırlık Sınıfı	0	0	0	0	0
Destekleme Sınıfı	0	0	0	0	0
Yetiştirme Sınıfı	0	0	0	0	0
Açık Okullar	19	21	40	0	40
Toplam Öğrenci Sayısı	5805	5924	11729	8794	20563

Kilis ilinde 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibarıyla GEM’lerde ve devlet okullarında eğitimlerine devam eden Suriyeli öğrenci sayıları Tablo 2.6. da gösterilmektedir. Bu tablo incelendiğinde GEM’lerin kapatılmasıyla birlikte devlet okullarına geçişin hızlandığı; özellikle 1. 5. ve 9. Sınıflarda GEM’lerde neredeyse öğrenci kalmadığı, bunun yanında devlet okullarında öğrenci sayısının arttığı açıkça görülmektedir.

Şekil 2.9. Kilis İlinde Eğitim Gören Suriyeli Öğrenci ve Türk Öğrenci Grafiği
(Kilis MEM, 2018).

Şekil 2.9.da Kilis ilinde Türk ve Suriyeli öğrenci sayısı oranları gösterilmektedir. Kilis'te yaşayan Suriyeli sayısının fazla olmasının demografik yapıya yansımaları devlet okullarındaki Suriyeli öğrenci sayısında da kendisini gösterdiği açıkça görülmektedir. 31 bin 426 Türk öğrenci ve 20 bin 563 Suriyeli öğrenci olmak üzere toplamda 51 bin 989 öğrenci Kilis'te eğitim görmektedir.

Tablo 2.7.

Kilis'te GEM ve Devlet Okullarında Görev Yapan Kadrolu Dışı Personel Sayısı
(Kilis MEM, 2018).

Görevi	GEM ve Devlet Okullarındaki Sayısı
Gönüllü Suriyeli Öğretmen	672
PİCTES Türkçe Öğretmeni	304
Rehber Öğretmen	30
Arapça Gramer öğretmeni	6
Temizlik Görevlisi	62
Güvenlik Görevlisi	32

Suriyeli öğrenci sayısının artışıyla birlikte personel ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu ihtiyacın bir kısmı gönüllü öğretmenlerle bir kısmı uluslararası projelerle geçici istihdam edilerek karşılanmıştır. Suriyeli öğrencilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri için devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin dışında (proje, gönüllü vb.) GEM ve devlet okullarında görevlendirilen personel sayıları ve görevleri de Tablo 2.7. de gösterilmiştir.

2.8. İlgili Araştırmalar

İstanbul Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA) tarafından 2015 yılında yapılan araştırmada, geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimlerinde görev olan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar araştırılmış ve belirlenen sorunlara yönelik politika ve uygulama önerilerinin yer aldığı bir rapor hazırlanmıştır. Seydi (2014) tarafından yapılan “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar” adlı araştırmada ise; Türkiye’nin geçici koruma kapsamındaki çocukların eğitimi için öncelikle kamplarda çaba gösterdiği vurgulanmıştır. Ayrıca 2013 yılından itibaren de kamplardaki bu çabanın, kamp dışındaki eğitim sorunlarına da gösterildiği ve önemli kararların uygulamaya geçirildiği belirtilmiştir.

Dillioğlu (2015) tarafından yapılan “Suriyeli Mültecilerin Entegrasyonu Eğitim ve İstihdam Politikaları” başlıklı analizde ise iletişim ve uyumun sağlanması için dil engelinin kaldırılması, özellikle gençlere yönelik meslek kurslarının açılması ve bu kurslara devamlarının sağlanmasıyla meziyet kazandırılacağı önerilerinde bulunmuştur.

Taştan ve Çelik (2017) yaptıkları çalışmada; “Türkiye’de Suriyeli Çocukların Eğitimi: Güçlükler ve Öneriler” adlı bir rapor hazırlamıştır. Bu hazırlanan raporda Türkiye’de geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusu ve karşılaşılan sorunlar geniş bir çerçevede incelenmiştir. Suriyeli öğrencilerin eğitiminde, kamu kaynaklarının yanı sıra, Sivil Toplum Kuruluşu (STK)’lar, uluslararası kuruluşlarca sağlanan yardım ve desteklerin olmasına rağmen, istenen entegrasyonun sağlanamadığı ve sorunların hali hazırda devam ettiği belirtilmiştir. Yine aynı araştırmada Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili olarak tespit edilen sorunlar üç başlık altında incelenmiş; ve bunların; yönetim, erişim ve kalite olarak öne çıktığı vurgulanmıştır.

Coşkun ve Emin (2018) ise “Türkiye’de Göçmenlerin Eğitimi: Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri” adlı araştırma yapmışlardır. Araştırmaya göre; göçmenlerin eğitiminin, Türkiye’de bir kayıp nesle izin vermemek için somut ve kararlı adımlarla ilerlenmesi gereken başlıca politika alanlarından biri olduğu belirtilmiştir. Bu noktada sorunların doğru tespiti ve uygun politikaların belirlenmesi atılacak adımları hem göçmenler hem de ev sahibi toplumun yararına sürdürülebilir kılacaktır. Çalışmanın içeriğinde de belirtildiği üzere mevcut durumda sosyoekonomik kırılganlığı yüksek bölgeler ve okullar göçmenlere daha çok ev sahipliği yapmaktadır. Bu ise beraberinde katmanlı bir dezavantajı getirmektedir. Sürecin yönetiminde karşımıza çıkan en büyük güçlüğü bu durum olduğu söylenebilir. Bu dezavantajlar öncelikle hem göçmenler hem de ev sahibi toplumun birlikte yaşamalarını engelleyecek sorunlar doğurabilmektedir. Bunların aşılmasında elimizi en çok güçlendirecek araç şüphesiz eğitimidir.

Levent ve Çaylak (2017) yaptıkları çalışmada; okul yöneticilerinin tamamına yakınının yaşadıkları en büyük sorunun, Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak gerek kayıt sürecinde, gerekse eğitim ve öğretim sürecinde, iletişim problemleri olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcıların büyük bir kısmı, Suriyelilerin eğitiminde öğrenci kayıt sistemi Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS)’ in yetersizliğine vurgu yapmışlardır.

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) çalışmalarında, yabancı uyruklu öğrencilerin aile özellikleri, karşılaşılan sorunlar, sorunlara yönelik bulunan çözümler ve öneriler teması olmak üzere dört tema elde etmişlerdir. Aile özelliklerinden, Türkiye’de bulunma sebepleri, aile yapısı, maddi durum, çocuğun eğitimiyle ilgilenme durumu, göç nedenleri gibi verilere ulaşılmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar; dil sorunu, davranış sorunu, Milli Eğitim-okul iş birliği sorunları, okul- aile iş birliği sorunları ve öğretim sürecinde yaşanan sorunlar olarak beş alt tema altında toplanmıştır. Araştırmanın üçüncü ve dördüncü temasında da öğretmen ve yöneticilerin yukarıda belirtilen sorunlara yönelik buldukları çözümler ve sorunlara yönelik çözüm önerileri tartışılmıştır.

Yapılan çalışmalar ışığında, geçici koruma kapsamında ülkemizde bulunan Suriyeli çocukların eğitiminin; Türk toplumuna uyum ve entegrasyonları için önemli olduğu açıktır. Bu konuda Suriyelilere eğitim verilen okullarda çeşitli sorunlarla karşılaşıldığı yapılan çalışmalarla tüm boyutlarıyla incelenmeye çalışılmıştır. Bu

eğitimin içerisinde yer alan okul müdürlerinin, kurumu içerisinde yaşanan sorunları bulunduğu konumdan tüm boyutları ile gözlemlediği düşünüldüğünde; görüşlerinin, sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin ortaya konulması açısından incelenmeye değer bir konu olduğu açıktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, örnekleme, verilerin elde edilmesi, veri toplama aracı, verilerin analizi ile araştırmanın güvenilirlik ve geçerliliği konularıyla ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın genel amacı Kilis ilinde geçici koruma kapsamında eğitim alan Suriyeli öğrencilerin eğitim aldıkları okulların müdürlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, onların sorunlarının çözümünde kendi geliştirdikleri yöntemlerin neler olduğunu saptamak ve bu sorunların çözümüne öneriler getirmektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseninde yapılmıştır. Durum çalışmalarında, sınırlı bir sistem derinlemesine incelenir ve betimlenir. Durum çalışmaları, olayları ayrıntılarıyla görmemizi, olayla ilgili açıklamaları geliştirmemizi ve değerlendirmemizi sağlar (Merriam, 2013). Yıldırım ve Şimşek (2008)'e göre çalışılacak durumlar; bir birey olabildiği gibi, grup, kurum şeklinde de karşımıza çıkabilir. Ayrıca nitel araştırmalarda algı ve olayların; kendi doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulması için gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılır. Nitel araştırmaların temel amacı, nicel araştırmalarda olduğu gibi sayısal verilerle sonuca ulaşmak değil; okuyucuya kendi zihninde betimleyeceği bir durum ortaya koymaktır. Bu durumu ortaya koymak için, toplanan verilerin; derinlemesine, ayrıntılı ve görüşmecilerin görüş ve deneyimlerini mümkün mertebe doğrudan sunması gereklidir. Nitel yöntemde olay ve olguları, doğal ortamında derinlemesine inceleme imkanı sağlandığından ve neticede araştırılan durumla ilgili daha detaylı neden/nasıl cevabı alınabildiğinden dolayı araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yapılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma grubu belirlenirken çalışma grubuna katılan okul müdürleri seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden olan ölçüt örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesneler, olaylar vb.), örnekleme alınırlar (Büyüköztürk vd., 2010). Ölçüt örnekleme; önceden belirlenen ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Buradaki ölçüt kavramı veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabileceği gibi hazır bir ölçüt listesi şeklinde de olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada, görüşme yapılan okul müdürlerinin seçiminde Kilis ilinde ilköğretim okullarında (1. ve 2. kademe) en çok Suriyeli öğrenci sayısının bulunduğu okullar ölçüt olarak belirlenmiştir.

Görüşme tekniğinde veriler, katılımcıların anlam dünyalarını, kendi deneyimlerini yorumlama biçimleri ile duygu ve düşüncelerini aktarmaktadır. Bir duruma veya bağlama özgü anlamların yorumsamacı bir anlayışla ortaya çıkarılmasıdır. Buradaki anlamalar, kültürel ve sosyal olarak inşa edildiği için nitel görüşme sırasında elde edilen veriler derin, zengin ve detay içermektedir (Willis, 2007, Kuş, 2009; Akt. Bozkurt ve Arslanargun, 2012).

Çalışmada Kilis il merkezinde belirlenen ölçütler doğrultusunda 3 ortaokul ve 7 ilkokul müdürü ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcı okul müdürleri MO1, Mİ2, Mİ3, Mİ4, Mİ5, Mİ6, MO7, MO8, Mİ9 ve Mİ10 şeklinde kodlanmışlardır. “M” müdür kelimesini ifade etmekte; “O” 2. Kademe yani ortaokul kısmını, “İ” ise 1. Kademe yani ilkokul kısmını ifade etmektedir.

Tablo 3.1.

Katılımcılara Ait Yaş, Cinsiyet, Branş, Kıdem, Yöneticilik Kıdemi, Eğitim Durumları ve Okullarındaki Türk-Suriyeli Öğrenci Mevcut Dağılımları.

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Kıdem	Yöneticilik Kıdemi	Branş	Eğitim Durumu	Türk Öğrenci Sayısı	Genel Mevcut	Suriyeli Öğrenci Yüzdesi (%)
MO1	E	42	20	7	İlk. Mat.	Lisans	629	699	4,8
Mİ2	E	53	33	23	Sınıf Öğrt.	Lisans	588	941	37,5
Mİ3	E	45	22	4	Sınıf Öğrt.	Lisans	760	1295	41,3
Mİ4	E	40	25	9	Sınıf Öğrt.	Lisans	299	542	44,8
Mİ5	E	50	30	30	Sınıf Öğrt.	Lisans	330	610	45,9
Mİ6	E	46	24	19	Sınıf Öğrt.	Lisans	508	877	42,1
MO7	E	37	13	2	Fen ve Tek.	Lisans	560	700	20
MO8	E	48	25	10	Sosyal Bil.	Yük. Lis.	201	269	25,3
Mİ9	E	45	20	9	Sınıf Öğrt.	Lisans	0	610	100
Mİ1	E	40	18	5	Sınıf Öğrt.	Lisans	388	624	37,8

Tablo 3.1. de görüşme yapılan okul müdürlerine ait yaş ,cinsiyet, branş, kıdem, yöneticilik kıdemi, eğitim durumu, okullarındaki Suriyeli öğrenci sayıları, Türk öğrenci sayıları, genel mevcut ve Suriyeli öğrenci sayısının okul genelindeki yüzdelik dilimlerini gösteren bilgiler yer almaktadır. Katılımcılar belirlenirken kişiler ve kişisel özellikleri ile ilgili bir ölçüt kullanılmamıştır. Çalışmada kullandığımız ölçütümüz başta da belirtildiği gibi Suriyeli öğrencilerin en yoğun olduğu okulların seçilmiş olmasıdır.

Tablo 3.1. detaylı incelendiğinde, ölçüt örneklem olarak seçilen 7 ilkokuldan Mİ9 kodlu katılımcının okulu devlet okulu olmasına rağmen % 100 oranında Suriyeli öğrenci mevcutu göze çarpmaktadır. Bu oran ilkokullarda en az % 37.5 ile Mİ2 kodlu katılımcı okulu olarak görülmektedir. Ortaokullarda ise ölçüt örneklem belirlenirken Kilis ili merkezinde en yüksek Suriyeli öğrenci sayısına sahip 3 ortaokul tespit edilmiştir. Ortaokullardaki Suriyeli öğrenci sayısı yoğunluğunun ilkokullara göre daha az olması nedeniyle örneklem yüzdesi % 25,3 ile MO8 kodlu katılımcının okulu en yoğun okulken; % 4.8 ile en az yoğunluğa sahip okul olarak MO1 kodlu katılımcının okulu olduğu görülmektedir. Ortaöğretim kurumları

(Liseler) ile çalışılmamasının sebebi ise henüz GEM’lerin tamamen kapatılmaması nedeniyle ortaöğretim kurumlarında Suriyeli öğrenci yoğunluğunun genel mevcutlara göre az olmasından dolayıdır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Nitel çalışma modelinde yapılan araştırmada görüşme yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacı tarafından geliştirilmiş soru setinden oluşan görüşme rehberi veya görüşme formu aracılığıyla yapılan, araştırmacının görüşme formunda yer alan soruları takip ettiği, ancak görüşmenin akışı doğrultusunda gerekli gördüğü durumlarda yeni sorular sorabildiği görüşmelerdir. Yıldırım ve Şimşek (2008)’e göre görüşmeci önceden hazırladığı konu ve alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir.

Görüşmelerde EK 1’de belirtilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm yaş, kıdem, cinsiyet, öğrenim durumu, yöneticilik tecrübesi gibi katılımcı özellikleri ile ilgilidir. 2. Bölüm okul müdürünün görev yaptığı kurumla ilgili öğrenci sayısı, öğrenim şekli vb. Soruları içermektedir. 3. Bölümde ise; okulda yönetsel sorunların tespitine ve çözüm önerilerini saptamaya yönelik toplam 9 ana soru ve 20 alt soru bulunmaktadır.

Katılımcılarla görüşmeler yapılmadan önce Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler Mart-Nisan 2018 tarihleri arasında, katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara görüşmelerin ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınacağı ve bu verilerin gizli kalacağı taahhüt edilmiştir. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüş; toplanan veriler yazıya dökülmüş ve 40 sayfalık veri elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde yapılan temel işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Ayrıca içerik analizinde fikir, konu ve kavramları belirtmek üzere alıntılara da yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Görüşmelerden elde edilen ses kayıtları dinlendikten sonra yazıya aktarılmış ve görüşler benzer konu başlıkları altında gruplandırılmıştır. Daha sonra görüşler kodlanarak analiz işlemi sonucunda belirli kategoriler altına yerleştirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik genel olarak araştırma sonuçlarının doğruluğu ile ilgilenir. Nitel araştırmada geçerlik araştırmacının ilgilendiği konuyu olabildiğince tarafsız gözlemesidir. Nitel araştırmada geçerlik ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ile yakından ilişkilidir. Bu durumda toplanan veriler gerçeği yansıtır ve araştırma sonuçlarının geçerliğine katkıda bulunur. Elde edilen verilerin ve bunlara ilişkin araştırmacının ulaştığı sonuçların ve yorumların katılımcılar ile teyit edilmesinde yarar vardır ve bu strateji iç geçerlilik veya inandırıcılığın sağlanmasında kullanılan önemli bir ölçüttür (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliğin sağlanması için; iç geçerlik (inandırıcılık), dış geçerlik (aktarılabilirlik), iç güvenirlilik (tutarlık) ve dış güvenirlilik (tekrar edilebilirlik) çalışmaları yapılmıştır.

3.5.1. İç Geçerlik (İnandırıcılık)

- Katılımcılar ile uzun süreli kurulan etkileşim neticesinde oluşturulan güven ortamıyla, yapılan görüşmelerde derinlemesine veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir.
- Görüşmeler ses kaydına alınmış; sonrasında metne dökülüp katılımcılara okutulmuş ve katılımcı teyidi alınmıştır.
- Görüşme formu oluşturulması ve analizi aşamalarının tümünde uzman incelemesine başvurulmuştur.

Araştırmanın tüm süreçlerinde Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi alanında iki uzman tarafından incelemeler yapılmıştır. Bir uzman kapsam geçerliğiyle, sonuç ve soruların ilişkisini; diğer uzman ise elde edilen veriler ile kodlamalar arasındaki tutarlığı incelemiştir. Görüşme formu oluşturulurken okullarında Suriyeli öğrenci bulunan okul müdürlerinden 23 kişiyle ön görüşme yapıp sorun başlıkları tespit edilmiş ve bu veriler yine uzman öğretim görevlilerinin görüşleri alınarak sorular haline getirilmiş. Görüşme formu bu süreçler sonunda son şeklini almıştır.

3.5.2. Dış Geçerlik (Aktarılabirlik)

Araştırmada katılımcıların görüşleri direk alıntılanarak, çeşitleme ve ayrıntılı betimleme yapılmıştır.

3.5.3. İç Güvenirlik (Tutarlık)

İç güvenirliğin sağlanması amacıyla benzer konuda alan yazında yapılan çalışmalar titizlikle taranmıştır. Yapılan bu araştırmaların bulgu ve sonuçları, yaptığımız araştırmanın sonuçlarının güvenirliliğini teyit amaçlı kullanılmıştır.

3.5.4. Dış Güvenirlik (Tekrar Edilebilirlik)

Dış güvenirliğin sağlanması amacıyla araştırma içeriğinde; veri kaynakları açık biçimde tanımlanmış, görüşme formunun nasıl oluşturulduğu, görüşmelerin nasıl yapıldığı, analiz sürecinin nasıl gerçekleştiği ve sonuçlara nasıl ulaşıldığı detaylarıyla belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde okul müdürleri ile, Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan yönetsel sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili yapılan görüşmelerin analizi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu görüşmelerde okul müdürlerinin, okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar belirlenmiş olup; bu sorunların çözümüne yönelik yaptıkları çalışmaların neler olduğunu ortaya koyan bulgular başlıklar altında sunulmuştur.

4.1. Dil, İletişim Sorunu ve Sorunun Çözümüne Yönelik Görüşler

Bu başlık altında; araştırmanın birinci alt problemleri olan, okul müdürlerinin okullarında Suriyeli öğrencilerin eğitimi sırasında karşılaştıkları dil/iletişim sorunları ve çözüm önerilerinin neler olduğu ayrı ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır. Öncelikle dil ve iletişim sorunu ile başlanacaktır.

4.1.1. Dil ve İletişim Sorunu

Katılımcılara “*Suriyeli öğrencilere eğitim veren bir okulda yönetici olarak görev yapmaktasınız. Suriyeli öğrencilerinizle dil ve iletişim problemi yaşıyor musunuz?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların tamamı en büyük sorunun dil ve iletişim sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorun ile ilgili bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“Dil büyük problem. Hem yönetici olarak bizler, hem öğretmenlerimiz çok zorlandık. Biz isterdik ki Bakanlığımız direk entegrasyona geçeceğine en azından 1 yıl bu çocukların dil öğrenebileceği adaptasyon sağlayabileceği bir eğitimden geçsinler en azından konuşma ağırlıklı bir eğitim olsaydı bu sıkıntıları çok yaşamayacaktık” (Mİ2).

“Dil problemi yaşadığımız açık bu iletişimsizlik öğrencilerin kendi arasında, öğretmen-öğrenci arasında, veli-öğretmen arasında, veli-yöneticiler arasında var” (Mİ4).

“...en büyük probleminiz dil problemi öğretmen arkadaşlarımız önce dil öğretip daha sonra akademik eğitim vermeye çalışıyor tabi bu biraz zaman kaybı oluyor” (Mİ6).

“Velilerle %100 daha doğrusu %90 diyeyim anlaşıyoruz Türkçeleri çok az olduğu için okulumuzda görevlendirilen tercüman aracılığıyla iletişim sağlanıyor” (Mİ9).

“Dil problemi öğrencilerin hem kendi arasında, öğretmenlerimizle öğrenciler arasında ve bizim de veliler arasında yaşadığımız genel bir sorun”(MO7).

“...en büyük sıkıntı Suriyeli öğrencilerimiz okuma yazma konusunu öğrenmelerine rağmen; bizim Türklerin Kuran’ı Kerim’i okumamız anlamamamız gibi bunlarda okuduklarını anlamıyorlar (Mİ3).”

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde genel olarak okul paydaşlarının tamamının; Suriyeli öğrencilerin iş ve işlemleriyle ilgili süreçte öğretmenin öğrenciyle, öğretmenin veliyle, velilerin yönetimle çok boyutlu iletişim sorunu yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda Özer, Komşuoğlu ve Ateşok (2016), akademik başarının önündeki temel sorun olan dil engelinin aradaki iletişimin inşasına da engel olarak, mültecilerin eğitiminde birincil sorun olduğunu belirtmiştir. Aykırı (2017)’ya göre; Suriyeli öğrencilerle yaşanan en önemli iki problem, öğrencilerin okuduğunu anlamaması ve iletişim problemidir. Her iki problemin temel faktörü dil farklılığıdır. Öğretmenler tarafından da bu durum açık bir şekilde vurgulanmıştır. Bununla birlikte sınıf içi öğretimi etkileyebilecek görüşlerde ortaya koyulmaktadır. Örneğin Mİ6 kodlu katılımcı sınıf içi öğretim faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde dili ön şart olarak ortaya koymuştur. Bu sorunla ilgili Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016), Suriye uyruklu öğrencilerin Türkçe okuma yazma bilmemeleri nedeniyle öğretmenler ve yöneticiler, iletişim kurmakta, anlama ve konuşmakta zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Mİ3 kodlu katılımcı ise, öğrencilerin dili öğrenip belli bir yeterliliğe gelseler dahi anlama konusunda yetersizlik varsa öğrenmenin yine gerçekleşmediğini belirtmiştir. Öğretimsel

boyutta dil sorununu Erdem (2017) çalışmasında; öğretmenlerin mülteci öğrencilerle öğretimin içeriğinin analizi boyutunda sıkıntılar yaşadığını, mülteci öğrencilere içeriği sunarken onların ön bilgilerini dikkate almaktan ziyade dil eksikliklerinin en temel sorun olarak görüldüğünü ifade etmiştir.

Katılımcılara sorunun devamı olarak “Yaşadığınız dil sorununun kaynağı sizce nedir?” sorusu yönlendirildiğinde MO1 ,Mİ3, Mİ4, Mİ5 ve MO8 kodlu katılımcılar; yaşadıkları dil probleminin kaynağının, okullarında Suriyeli öğrenci sayısının fazla olmasından kaynaklı olarak öğrencilerin Türkçe’ye ihtiyaç duymadıklarını, iletişimi kendi aralarında gruplaşarak sağladıklarını belirtmiştir; bu konudaki katılımcı görüşleri şöyledir:

“Dil bir ihtiyaçtır yani bu çocuklar çok ihtiyaç duymuyor bence. Suriyeliler bu kentte bu kadar kalabalıklaşırlarsa okullarımızda biz Arapçayı öğreniriz iletişim daha kolay olur (kinaye kullanmıştır). ...benim sınıflarımın bazısında %80 Suriyeli öğrenci var nasıl entegre edeceğiz bilmiyorum” (Mİ5).

“Geçen sene Suriyeli öğrenciler sayı olarak azınlıkta olduğu için bunlar kendileri arasında gruplaşma yapamıyorlardı, şimdi çoğunluk durumuna geçince örneğin şu an da 5. sınıflardaki Suriyeli öğrenci sayısı Türk Öğrenci sayısının 2 katından fazla 30 a 69 civarı dolayısıyla Suriyeli Öğrenciler kendi arasında gruplaşmaları başladı. ...kendi aralarında Arapça konuşuyorlar, ders dışında Türkçeye ihtiyaç duymuyorlar” (MO8).

“...öğrencilerin Türkçe’yi anlamadıkları bu nedenle sıkıntı çıkardıkları sınıfta huzursuzluk yarattıkları gibi şikayetleri öğretmenlerimizden alıyoruz” (Mİ4).

“Örneğin geçen sınıfta yoğun Suriyeli öğrenci olan bir arkadaşımız şunu dile getirdi “Hocam Türk Suriyeli dengeli olan veya Türk öğrencilerin olduğu sınıflarda en azından çocuklar birbiriyle diyalog kurarken kalemi al, kalemi ver gibi ifadeler kullanırken birbirleriyle Türkçe konuşmaya çalışırken benim sınıfta hiç Türk olmadığı için kendi aralarında bu alışverişi bu iletişimi Arapça yapıyorlar bu nedenle dil öğrenemiyorlar” dedi. -Yani sıkıntı ya- (serzeniş var) bu açıdan baktığımızda Suriyeli öğrenci yoğunluğu ciddi bir sorun yaratıyor” (Mİ3).

Yine aynı sorunun kaynağı olarak MO1, Mİ2 ve MO8 kodlu katılımcılar Suriyeli öğrencilerin entegrasyonunda geç kalınması nedenini belirtmiş olup; bu konudaki görüşleri şöyledir:

“Baştan bu sistemi yani Suriyeli öğrencileri Türk okullarına alsaydık belki de bu öğrencilerle yaşadığımız dil sorunlarını ve diğer yaşadığımız sorunları yaşamayacaktık. Entegrasyon daha iyi olacak ve kendilerini mecbur hissedip mecburen dil öğreneceklerdi. Bu entegrasyon gecikmesinin nedeni bence bu” (MO8).

“Aslında kaç yıl oldu Suriyeliler buraya göç edeli GEM lerde bu çocuklara hep misafirler gibi geri gidecekler gibi Arapça ağırlıklı Arap öğretmenlerce eğitim verildi. Oysa o zaman, zaman kaybetmeyip biz bu çocukları okullarımıza alsak veya onlara açılan GEM lerde tamamen Türkçe eğitim verseydik bence dil ve kültür entegrasyonu şu an bu kadar sıkıntılı olmazdı” (MO1).

“Belki de ilk geldikleri günden bu çocuklara biz Türkçeyi mecburi eğitim dili yapmalıydık. Öyle olsaydı en azından şimdi bu kadar bu sorunla meşgul olmaz, dil sorununu çözmüş bir şekilde işimize bakardık yani geç kaldık” (Mİ2).

Ayrıca İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (2015) tarafından yapılan çalışmada entegrasyonun sağlanması için erken yaşlarda okula başlayan Suriyeli çocukların Türkçeyi daha kolay öğrendikleri ve bu nedenle iletişim engelini daha kolay aştıkları gözlemlendiği bu durumun da uyum sağlamalarını ve kendilerini iyi hissetmelerini sağladığı görülmüştür. Çocukların okula başlama yaşı geciktikçe; dil engeli büyümekte ve büyük yaştaki Suriyeli çocuklar Türkçe okuma yazma bilmedikleri için küçüklerin sınıflarına kaydedilmek durumunda kalmaktadır. Bu durum hem Suriyeli çocuklar, hem sınıftaki diğer çocuklar, hem de öğretmenler açısından baş edilmesi gereken çok çeşitli güçlükler yaratmaktadır.

4.1.2. Dil ve İletişim Sorununun Çözümüne Yönelik Görüşler

Katılımcılara *“Okulunuzdaki dil sorununu nasıl aşıyor iletişimi nasıl sağlıyorsunuz? Bu sorunun çözümüne yönelik neler yapıyorsunuz? Bu çalışmalar ne derece faydalı oluyor?”* sorularını yönelttiğimizde aşağıdaki alt başlıklarda kodlanan çözüm yöntemleri belirlenmiştir.

4.1.2.1. Tercüman Görevlendirilmesi

Tüm katılımcılar Suriyeli öğrenci ve velileri ile iletişimin sağlanmasında okullarında görevlendirilen tercümanları kullandıklarını belirtmiştir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

“...hiçbir zaman direk iletişim zaten kuramadık kuramıyoruz da. Veliler bize sorunları veya talepleri ile geldiğinde bizim okulumuza görevlendirilen tercüman vasıtasıyla bu iletişimi sağlamaya çalışıyoruz ve sorunları halletmeye çalışıyoruz. Tercüman başka bir göreve geçici olarak çekildiğinde veya izin alarak gitmek zorunda olduğunda o gün elimiz, ayağımız bağlanıyor, veli veya öğrenciyle ilgili hiç bir şey yapamıyoruz” (MO1).

“...dil sorunumuzu çözmek için Tercüman verildi bir kişi yani dil sorunu çözebilmek için nispeten yardımcı oldu bu arkadaşlar” (Mİ2).

“Dil problemi öğrencilerin hem kendi arasında, öğretmenlerimizle öğrenciler arasında ve bizim de veliler arasında yaşadığımız genel bir sorun. Görevlendirilen tercümanlarımız var okulda bunlarla iletişim kurmaya çalışıyoruz” (MO7).

“Ben açıkçası tercüman arkadaşlarımızın çok yoğun çalıştığını düşünüyorum. Dil problemimiz var yalnız en asgariye indirmek için idare, öğretmenle öğrenci ve Suriyeli veli arasında bağ kurabilmek için bu arkadaşlarımızdan yoğun olarak faydalanıyoruz” (Mİ3).

Her ne kadar dil sorununun çözümünde ve iletişimin sağlanmasında tercüman kullanıldığı katılımcılar tarafından belirtilse de Mİ9 kodlu katılımcının aşağıdaki görüşleri tercümanlarının iyi olduğunu fakat daha önce görevlendirilen tercümanın şimdiki görevlendirilen tercüman kadar işlerine yaramadığını belirtmiştir. Bu ifadeler şöyledir:

“Bizdeki tercüman konusunda biz şanslıyız bayağı iyi biliyor Türkçeyi o açıdan gerek sabah Rehber Öğretmenimizle gerek öğleden sonraki rehber öğretmenimizle ikisiyle de ortaklaşa çalışıyorlar ve yüksek verim elde ediyoruz o konuda. başka okullarda duyuyoruz mesela adamın Türkçesi zayıf olduğu halde tercüman olmuş mesela, normal çeviri falan yapamıyormuş hatta bize de geçici olarak bir tane gelmişti kendi ifadesiyle

“20-25 kelime Türkçe biliyorum” demişti bize Milli Eğitime söyledik geri gitt” (Mİ9).

Mİ4 kodlu katılımcı bu ifadeyi desteklemekle birlikte, kendi okulunda da tercüman görevlendirildiğini fakat görevlendirilen kişinin okullarda çalışmaya uygun bir akreditasyon sürecinden geçmediğini, yetersiz olduğundan verim alamadıklarını şu ifadelerle belirtmiştir:

“Sorunumuzu tercümanlar aracılığı ile çözmeye çalışıyoruz. Tercümanlar bize sene başında görevlendirildi. Ama bu tercümanlardan tam istediğimiz gibi verim alamıyoruz. Çünkü bu tercümanlar resmi bir okuldan mezun olmuş sertifikalı kişiler değil sokaktaki normal vatandaş. İki dili konuşabilen bir vatandaş bazen kendi yorumlarını çevirilerde katabiliyorlar, kendi düşüncelerini karşı tarafa aktarabiliyorlar bu nedenle net bir anlaşma söz konusu değil. Bunun haricinde sınıfta bir tercüman olamayacağı için öğrenci öğretmen arasında diyalog iletişim konusunda sorun oluyor” (Mİ4).

Mİ5, Mİ6 ve MO8 kodlu katılımcılar tercümanla iletişimin tamamen iletişim sorununa çözüm olmadığı ve zaman kaybına neden olduklarını şu görüşleriyle belirtmiştir:

“...tercüman var sene başından beri okulda velilerle, öğrencilerle diyalogu bu arkadaş üzerinden gerçekleştiriyoruz. Yani zaman kaybettiriyor bize dil hele veliler hiç öğrenemeyecek gibi. Bizim Almancılar gibi yıllarca gidip öğrenmediler ilk kuşak gidenlerimiz bunlarda öyle bence niye öğreneyim ki diyorlar” (Mİ5).

“...tercüman aracılığı ile anlaşmaya çalışıyoruz okulumuzda görevli 1 adet tercüman arkadaşımız var bu kızımız aracılığıyla velilerimiz ile iletişim kurmaya çalışıyoruz. Ama tamamen dil problemine çözüm olmuyor tercüman” (Mİ6).

“Örneğin biz bile bir veli ile konuşurken tercüman iletişimimizi sağlarken sıkılıyor uzuyor bazen sohbet anlamayınca usandığımız oluyor” (MO8).

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde, tercümanların okullarda aktif olarak görev aldıkları görülmesine rağmen; bazı katılımcılar tercümanların iletişimde

zaman kaybına neden olduklarını ve yaptıkları çevirilerde kendi yorumlarını katmaları nedeniyle farklı sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir. Bunun yanında tercümanların seçimi yapılırken herhangi bir kriter ve değerlendirme sürecinin olmamasının yine iletişim sağlanmasında yetersiz kişilerin kullanılması sonucunu doğurduğu ve istenilen iletişimin sağlanamadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Katılımcı görüşlerine benzer ifadeler, Emin (2016) tarafından Ankara’da Geçici Eğitim Merkezindeki idareci, Suriyeli çocuk ve öğretmenler ile iletişimini hizmetli personel üzerinden sağlandığını; bunun da Suriyeli öğretmen-öğrenci ve idareciler arasında sağlıklı iletişim kurulmasını engellediğini belirtmiş olup bu ifadeden de anlaşıldığı gibi iletişim sağlamada görevlendirilen tercümanların çok fazla donanımlı ve eğitilmiş kişilerden seçilmediği göze çarpmaktadır.

4.1.2.2. Sınıflarda Türkmen Öğrenci Bulundurulması “Minik Tercümanlar”

Katılımcılar dil sorununun çözümünde farklı bir yöntem olarak Suriye’den gelen öğrenciler arasında Türkçeyi iyi bilen öğrencileri her sınıfa eşit olarak dağıttıklarını; özellikle sınıflarda bunların “minik tercümanlar” olarak görev yaptıklarını; dil sorununa kısmen de olsa yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcı görüşleri şöyledir:

“Türkmen olan öğrencileri eşit olarak şubelere “minik rehberler” olarak dağıtmaya çalıştık. Aslında bu çocuklar tercümanlardan daha aktif olarak çalışmaya başladılar sınıftaki problemleri onların eşliğinde çözmeye başladı öğretmenler” (Mİ3).

“...öğretmen ve öğrenciler öğrencilerinde kendi aralarında yaşanan iletişim sorunları vardı baktık gelen öğrenciler arasında Türkmen öğrenciler var şubelere bu öğrencileri eşit bir şekilde dağıttık amacımız orada bu çocuklar tercüman olarak öğretmenlere yardım etsin diye düşündük” (Mİ10).

“...Allah’tan öğrencilerin arasında Türkçe ve Arapça bilen öğrenciler Türkmen Öğrenciler vardı onları tercüman gibi kullandık. Resmen sınıfta Öğretmen anlatıyor o çocuk diğerlerine çeviri yapıyordu aynen yani biz bile birşey sorduğumuzda o Türkçe bilenler hemen onlara tercüme ediyordu başka türlü iletişim sağlanamıyordu” (MO8).

Bu sorunun çözümü ile ilgili olarak yapılan başka bir çalışmada katılımcılarla aynı görüşlerini Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016:220) öğretmenler ve yöneticilerin, başlarda yaşadıkları dil sorunlarını çözmek için bir takım yöntemler geliştirdiklerini, Türkçe bilen öğrencilerden yardım alarak iletişim kurmaya çalıştıklarını ifadeleriyle belirtmişlerdir. Akran iş birliği; Aktay ve Gültekin (2015)’e göre sosyo-kültürel bağlamda akranların birlikte yeni bağlamlar oluşturmalarına ve etkileşim içerisinde kendi sosyal ortamlarını yansıtmalarına dayanan bir iş birliğidir. Bu iş birliğiyle akranların birer birey olarak kendi sosyo-kültürel ortamlarını yansıtmaları, akran iş birliğinin her toplumda farklı bağlamlarda gerçekleştiğini ve toplumu temsil eden bireylerin öğrenme açısından farklı yaşantılar kazanmalarını sağladığını söylemek olanaklıdır.

4.1.2.3. Dil Kursları

Katılımcılar dil sorununun çözümüne yönelik Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİCTES) kapsamında görevlendirilen eğiticiler tarafından okullarında açılan dil kurslarının açıldığını belirtmiştir. Bu konudaki bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“...okulda dil eğitimi amacıyla PİCTES görevlisi öğretmenler var bu arkadaşlarımıza kurslar açıyoruz ha bir gayret Türkçe eğitimi veriyorlar ki bu sorunla bir an önce bitsin. Bu çalışmalar devam etmekte” (M01).

“PİCTES Projesi kapsamında görevlendirilen arkadaşlarımız var bu arkadaşlarımız ara sınıflarda yani 2. 3. ve 4. sınıflarda olup ta Türkçeyi öğrenememiş öğrenciler için özel kurslar veriyor. Bu kurslarda Türkçe ağırlıklı çalışmalar yapılıyor ayrıca bu çalışmaları Suriyeli velilerden Türkçe öğrenmek isteyen varsa onlara da uyguluyor kurslar açıyoruz. Bu konuda da başarılı olduğumuzu söyleyebilirim” (Mİ2).

“PİCTES öğretmenlerimizce Türkçe öğrenme ve anlamalarının geliştirilmesi açısından kurslar açtık 1. ve 2. sınıftaki öğrenciler yoğun olmak üzere ekstra eğitim alıyorlar. 1. sınıf öğrencileri öğleden sonra akademik eğitime alıyor biz bu çocukları sabah birkaç saat bu kurslara alıyoruz. Amacımız dil problemine acilen çözmek bu noktada başarılı olduğunuzu düşünüyorum” (Mİ3).

“PİCTES kapsamında açılan dil kursları nispeten faydalı oluyor bu kurslar halen de devam ediyor normal ders saatleri dışında” (Mİ4).

“PİCTES Projesi kapsamında görevlendirmeler yapıldı yani Türkçe Öğreticiler görevlendirildi bu arkadaşlar gelince biz ikili okul olduğumuzdan öğleden önce ilkokuldaki çocukları, öğleden sonra ortaokuldaki Suriyeli çocukları kurs açmak suretiyle Türkçe Kurslarına aldık. Hatta velilere de bu kursları açtık 10-12 velimiz var kurslarda. Onun çok faydası oldu” (Mİ10).

Katılımcı görüşleri incelendiğinde tüm okul müdürleri dil kurslarının dil öğretiminde faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar okullarında talep eden öğrenci ve velilerin tümüne proje kapsamında planlanarak dil kursları açıldığını belirtmişlerdir.

4.2. Suriyeli Öğrenci Sayısındaki Fazlalık ve Çözümüne İlişkin Görüşler

Araştırma ikinci alt problemi olan; okul müdürlerinin okullarında Suriyeli öğrencilerin sayısındaki fazlalık nedeniyle karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri bu başlık altında ele alınacaktır.

4.2.1. Suriyeli Öğrenci Sayısındaki Fazlalık Sorunu

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde *“Okulunuzdaki Suriyeli öğrenci sayısı, genel mevcuda bakıldığında entegrasyon sağlanmasına uygun dengeli bir dağılım gösteriyor mu?”* sorusu yöneltilmiş olup; katılımcıların büyük çoğunluğu Milli Eğitim Bakanlığı’nın okullarda entegrasyonun sağlıklı olması için Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına kayıt zorunluluğu getirmesi ile birlikte okullarına bu öğrencileri kayıt aldıklarını fakat sınıf kotası olarak belirlenen %30 Suriyeli öğrenci kotasını sağlayamadıklarını okullarındaki yoğunluğun bu kotadan daha fazla olduğunu ve Suriyeli öğrenci sayısındaki bu fazlalığın sorun yarattığını belirtmiştir. Bu konunun okulda sorunlara neden olduğunu belirten katılımcı görüşlerinin bazıları şöyledir:

“Sınıflarımızı oluştururken 15 Türk 15 Suriyeli öğrenci olacak şekilde dağılım yapalım dedik ama kayıt fazla olunca istemeden de olsa 3-4 şubemiz 1. sınıflarda ve 2. sınıflarda Suriyeli ağırlıklı öğrencilerden oluştu. Her yıl 5 tane 1. sınıf açarken biz bu yıl 12 tane şube açmak zorunda kaldık” (Mİ2).

“...Suriye’deki son gelişmelerin Afrin, Azez bölgesindeki operasyonların sonucunda yoğun bir Suriyeli akınına uğradı. Aslında Bakanlığımız bize sınıf dağılımlarını % 70 Türk olacak şeklinde belirtti ama biz bunu sağlayamadık” (Mİ3).

“...okulumuzda Suriyeli öğrenci sayısı hemen hemen Türk öğrenci sayısına eşit, özellikle 1. Sınıfta Suriyeli öğrenci sayısı Türk öğrenci sayısından daha fazla” (Mİ4).

“Sınıflar içerisinde 30 kişilik sınıfta 20 Suriyeli öğrenciye kadar olanlar var. Dediğim gibi 1.sınıflar %80 Suriyeli. Gelecek yıl bu sayı daha da artabilir” (Mİ5).

Katılımcı görüşlerinden; MEB kanalıyla Milli Eğitim Müdürlüklerinin okul müdürlerinden Suriyeli-Türk öğrenci dengesinin sınıflarda sağlanması için Suriyeli öğrenci dağılımının %30’u geçmeyecek şekilde yapılmasının istendiği, ancak bu oranın bile tutturulamadığı anlaşılmaktadır. Yine bu konuda Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalığın çözümünde Milli Eğitim Bakanlığı’nın (2016a) belirttiği, öğrencilerin Türkçeyi yaşayarak öğrenmeleri için Türkçe dil becerisi zayıf olan öğrencilerin sınıflara dengeli dağıtılmasına özen gösterilerek, diğer akranlarıyla kaynaşmaları sağlanacak stratejisine rağmen , 2 yıllık süreçte sağlanamamış olduğu katılımcı görüşleriyle açıkça görülmektedir.

4.2.2. Suriyeli Öğrenci Fazlalığının Çözümüne İlişkin Görüşler

Katılımcılara *“Suriyeli öğrenci sayısındaki yoğunluluğun çözümüne yönelik ne gibi çalışmalar yaptınız? Bu çalışmalar başarılı oldu mu?”* sorusu sorulmuş olup; tüm katılımcılar benzer ifadelerde bulunmuşlardır. Bu ifadelerden MO1 ve Mİ3 kodlu katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bu sene çok yoğun kayıt aldık 5. sınıflara ve baktık ki Türk öğrencilerden sınıfta daha fazla sayıdalar biz öğrencilerin dağıtımını ne kadar dengeli yapmaya çalışsak ta baktık ki olmuyor bu kez biz diğer okullardan farklı bir uygulama yaptık. Suriyeli öğrencileri kendi aralarında ayrı bir sınıf yaptık. Ama sanırım burada da hatalı uygulama yapmışız ki bununla ilgili farklı sorunlarla karşılaşmaya başladık. Örneğin diğer ara sınıflarda yani 6.7. sınıflarda az sayıda olan Suriyelilerle

karşılaştırdığımızda dil gelişimlerinin çok yavaş olduğunu gözlemledik” (MO1).

“Şu an sadece 1. Sınıflarında 14 şubemiz var bu 11 şubede Türk ve Suriyeli öğrenci sayılarını eşitlemeye çalıştık, nispeten başardık ama son kayıtlarla açtığımız 3 şubeyi artık denge sağlayamayacağımızdan mecburen Suriyeli öğrencilerden oluşan sınıflar haline getirdik. Eee tabii böyle olunca bu şubeler diğer şubelere göre hem dilde hem de akademik başarıda geri kaldılar” (Mİ3).

MO1 ve Mİ3 kodlu katılımcılar Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalık konusunda, Suriyeli öğrencileri diğer şubelere dağıttıklarında denge bozulacağından ayrı şube açmaktan başka hiçbir çözüm bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Fakat bu dağılım sonucunda başka bir sorun dili geç öğrenmeyle karşılaştıklarını da belirtmişlerdir.

4.3. Okulların Kayıt Alanı (Hinterland) Sorunu ve Çözümüne İlişkin Görüşler

Bu başlık altında üçüncü alt problem olan okul müdürlerinin Suriyeli öğrencilerin kayıtları sırasında, kayıt bölgesi (hinterland) kaynaklı karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin neler olduğu ele alınacaktır.

4.3.1. Okulların Kayıt Alanı (Hinterland) Sorunu

Katılımcılara “Okulunuzda Suriyeli Öğrencilerin kayıtları ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların tamamına yakını okul kayıtları sırasında Türk öğrencilere uygulanan Kayıt Alanı (Hinterland) uygulamasının hatalar barındırdığı, bu nedenle sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu konuda katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Okula ilk kayıt olduklarında mahalle alanı gözetilmedi ne oldu bu kez çok uzaklardan buraya öğrenci gelmeye başladı. Nedeni oturduğu yerin yakınındaki okul kontenjanı olmadığını söylemiş bu durumda hangi okullar kayıt oluyorsa oralara yığılmaya başladı bu okullardan biri de bizim okulumuz.” (Mİ2.)

“Benim öğrenci sayım 300 iken 600’e yaklaştı 3 tane 1. Sınıf açarken 8 tane 1. sınıf açıyorsam aşırı kayıttır bu. Belli bölgelerde yoğunluk çok fazla. Mesela bizim okulumuzda çok aşırı ama A okuluna bakıyorsun

Suriyeli öğrenci yok neredeyse, B okuluna bakıyorsun bana göre yok denecek kadar az bu bölgelerde Suriyeliler yok mu? Var ama belli bölgelerde yığılma çok fazla. Biz bir de Bakanlığın talimatını harfi harfine uyup gelenlerin hepsini kayıt ettik ama bu okullar “bizim kontenjanımız doldu” diyerekten almıyorlar” (Mİ4).

“Müdürlüğümüzün dediği her başvuranın alınacağı yönündeydi biz aldık ama sıkıntı oldu anlattığım gibi. Bize yakın okullarda da Suriyeli öğrenci sayısı çok nüfusun kalabalık olması nedeniyle ama bazı okullarda almadıkları için tek tük öğrenci var” (Mİ5).

“...hinterlant yani okulumuzun çevresinde kayıt alanı problemi çıktı karşımıza. İlk başta Suriyeliler için sorun değildi yani istedikleri okula kayıt oluyorlardı. ...neden bize gelmiş bu kadar yolu yürümüş bu çocuk oradaki okul demiş ki bizim kaydımız doldu kontenjanımız yok” (Mİ10).

“...dediğim gibi biz okulumuza gelen tüm öğrencilerin kayıtlarını aldık ama diğer okullar öğrenci seçti almadılar. ... Aslında alabilirler bölge sorunu yok ama Milli Eğitim alın diyor ama okul kendi sokağında değilse veya sene ortasında arada gelmişse zorluk çıkartıyorlar belge getir diyorlar almıyorlar” (MO7).

Katılımcılar okullarındaki yoğunluğun bazı okulların kayda gelen Suriyeli öğrencileri almamalarından kaynaklı olduğunu belirtmişleridir. Bu okullara kaydı yapılmayan öğrenci, kayıta sorun çıkarmayan okullara doğru yönelmekte bu nedenle kendi okullarında olduğu gibi bazı okullarda Suriyeli öğrenci sayısının ciddi yığılmalar oluştuğunu ifade etmişlerdir. Burada okullar arasında bir uygulama birliği olmadığı görülmektedir. Bir okul kayıt sorunun çözümü olmaya çalışırken, diğer okul kendini bu sorundan yalıtmıştır. Sorunun çözümü olacağını düşünen okul yöneticisi ise yoğunluğun artmasından kaynaklı farklı bir sorunla baş başa kalmıştır. Mİ9 kodlu katılımcı ise okulunda bu yığılmadan dolayı hiç Türk öğrenci kayıt alamadığını okulun tamamının Suriyeli öğrencilerden oluştuğunu hatta artık bölgede normal ilkokul olmalarına rağmen “Suriyeli Okulu” olarak nitelendirildiklerini belirtmiştir. Katılımcı görüşü şöyledir:

“...bu durum özellikle yapılan birşey değil Türk öğrenciler Suriyeli Öğrenci sayısı fazla olduğu için bizi tercih etmiyorlar. Yani bizim okulumuz

da normal İlkokul. Veliler çocuklarını buraya getirmek istemiyor benim izlenimime göre. Suriyeliler Kilis'in dört bir yanından burası Suriye okulu diye bilindiği için örneğin Otogar Bölgesinden, Beşevler'den ve değişik yerlerden buraya kayıtlarını getiriyorlar. Bundan dolayı Suriyelilerin %100 olduğu bir okul burası”(Mİ9).

4.3.2. Kayıt Alanı (Hinterland) İle İlgili Yaşanan Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşler

Katılımcıların tamamı kayıt kavramını hinterland yani kayıt bölgesi sorunu olarak algıladığından soru katılımcılara “*Kayıt Alanı (Hinterland) sebebiyle yaşadığınız sorunu nasıl çözüyorsunuz? Çözüm yöntemleriyle başarılı oluyor musunuz?*” sorusu olarak yöneltilmiştir. Katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“...ne yapabiliriz ki? Suriyeli öğrencilerin sayısını dengelemek için çözüm bu değil bence yani Türk okullarına sınıf açmak sınıfın öğrenci sayısını 30'dan 50'ye çıkartmak çözüm değil bence. Bence yeni okullar açılmalı, Türk ve Suriyeli öğrenciler yine birlikte eğitim görmeli ama bu şekilde sayılar daha dengeli olmalı” (Mİ4).

“UNİCEF yada başka kuruluşlar tarafından taşıma yardımları yapılıyor bu yığılmalar taşımayla başka okullara kaydırılabilir çünkü bazı okullarda Suriyeli sayısı çok az. Hatta hinterland alanı daraltılarak öğrencilerin kaydırılması suretiyle de bu sorunlar çözülebilir diye düşünüyorum” (Mİ3).

“Aslında bunlar taşınmalı eğitimle dengeli bir şekilde tüm okullara yayılabilir. Şu an Suriyeli öğrenciler okullara taşınıyor mesela bu çözüm olabilir ve bu şekilde bizlerdeki yoğunluk azaltılabilir. Bunun için acilen bir tespit çalışması yapıp bu okullara yönlendirmek gerekir nakille sorun çözülebilir” (Mİ10).

“...yönetim olarak bu kişilerin çocuklarını aynı mahallede yığılmaması için diğer okullara taşıyabilirsiniz ve bunlar itiraz etmez bence. Yani bizim gücümüz gelmeyin kayıt olmayın demeye yetmiyor. Hem bu şekilde entegrasyonsa amaç sağlanmış olur. Nüfus okulda seyreltilmiş olur. Yani bu Milli Eğitimin işi onlar yapacak”(MO7).

Katılımcı görüşleri incelendiğinde bu sorun karşısında çok fazla bir çözüm bulamadıkları görülmektedir. Kendi ifadelerinde de görüldüğü gibi bu sorun politika yapıcıların geliştireceği bir sorun olduğu açıktır. Tüm katılımcılar okullarında oluşan Suriyeli öğrenci yoğunluğunun daha az yoğunlukta bulunan okullara taşınarak dengelenmesi ile bu sorunun çözülebileceği görüşünde birleşmektedir.

4.4. Veliler Arası Kültürel Uyum Sorunları ve Çözümüne İlişkin Görüşler

Bu başlık altında dördüncü alt problem olan, okul müdürlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitime başlamaları ile birlikte karşılaştıkları Türk ve Suriyeli veliler arasındaki kültürel uyum sorunları ve çözüm önerilerinin neler olduğu ele alınacaktır.

4.4.1. Veliler Arası Kültürel Uyum Sorunları

Katılımcılara “*Suriyeli ve Türk çocukların bir arada eğitim görmeleri nedeniyle bu duruma karşı veliler arasında kültürel bir sorun yaşadınız mı?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“Türk velilerimizde Suriyelilere karşı bir tepki var. İlk başlarda yani okul ilk açıldığında Türk velilerimiz sınıflarında kendi çocuklarıyla Suriyeli çocukların okumasını istemediler bu bayağı sorun yarattı”(Mİ2).

“Sadece Türk veliler sözel olarak tepkilerini belirtiyorlar yani bu çocuklarla kendi çocuklarının beraber eğitim almalarını istemedikleri yönünde talepleri oluyor”(Mİ4.)

“...etnik değil ama ilk başta Türk Veliler bu yıl özellikle kayıt döneminde “Ben çocuğumun Suriyeli öğrenciyle eğitim görmesini istemiyorum” diyenler tek tük çıktı”(Mİ10).

Katılımcılar Suriyeli ve Türk veliler arasında öğrencilerinin birlikte okumasına karşı ilk başlarda etnik tepkiler olmasa da kültürler arası farklılıklardan dolayı, özellikle Türk velilerden tepkiler aldıklarını bu konuda yönetsel olarak sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Cengiz ve Harunoğulları (2015) çalışmalarında bu görüşlere benzer olarak, farklı kültürlerle sahip kesimlerin bir araya gelerek birbirleriyle uyumlu bir şekilde yaşamaları için belirli bir zamanın geçmesi gerektiği, farklı kültür ve dile sahip olan insanların göçleri sonucu toplumsal değişimler ve kültürel kaynaşmaların yaşanmasının kaçınılmaz bir durum olduğu ifade etmişlerdir.

Katılımcılara “Veliler arası bu sorunların nedenin kaynağı nedir?” sorusuna ise Mİ4 kodlu katılımcı, çocukların hijyen sorunu olması nedeniyle birlikte okumalarını istemediğini,

“...bu çocuklar pis ben çocuğumu aynı sınıfta okutmam diyor mesela. Ama başka bir sıkıntı olmuyor”

ifadeleriyle belirtmiştir. Yine aynı soruya Mİ7 kodlu katılımcı, başka bir açıdan değerlendirerek,

“Benim gözlemim Suriyelilerin bir kısmının yani Velilerin bir kısmı kendileri açısından Türkçe öğrenmeye karşı tepkililer bu biraz ideolojik sanırım. Yani kendilerine göre bizi Müslüman olarak kabul etmiyorlar. Bu nedenle biraz direnç gösterdiklerini görüyoruz”

ifadeleri ile sorunun kaynağını belirtmişlerdir. Mİ2 kodlu katılımcı, ise Suriyeli öğrencilere daha fazla yardım verilmesi nedeniyle maddi durumu kötü olan Türk velilerin bunu sorun ettiğini ve bunun veliler arasında soruna neden olduğunu şu ifadelerle belirtmiştir:

“Suriyelilerin her şeyleri karşılınca bu kez bunlara bir ayırım yapılıyor gibi bir algı oluşuyor Türk Velilerde.”(Mİ2)

Mİ2 kodlu katılımcı görüşlerini; Boyraz (2015) yaptığı çalışmayla, Akçakale’de devlet yardımlarının neredeyse tamamının Suriye’den gelen mültecilere yapılmasından kaynaklı Türk ve Suriyeli gruplar arasında sıkıntıların yaşandığını belirterek desteklemektedir.

4.4.2. Veliler Arası Kültürel Uyum Sorunlarının Çözümüne İlişkin Görüşler

Katılımcılara “Veliler arasında bahsettiğiniz uyum sorunlarını çözmek amacıyla ne gibi yöntemler uyguladınız? Başarılı oldu mu?” sorusu yöneltmiştir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şöyledir:

“...bunları okulda istemiyorsunuz ama sokakta yani hayatta birliktesiniz. Evinizi bunlara kiraya verdiniz, dükkanınızı kiraya verdiniz, işçi olarak çalıştırıyorsunuz, o zaman okulda da birlikte neden olmasın dedik. Sizin başınıza bunlar gelse neler hissedersiniz? dedik uzun uzun anlattık. Sonra kabul ettiler kültürel etnik herhangi bir çatışma olmadı”(MO8).

“...biz gerekli savunmayı yaptık mesela empati kurmalarını istedik. Bu çocukların eğitim görmesi gerektiğini söyledik, dışarıda eğitimsiz gezerlerse zararlarının yine bize olacağını belirttik. Bu şekilde birlikte yaşayacağımızı söyledik ve ikna oldular ve “haklısınız” diyerek gittiler” (Mİ10).

“Yardım konusu ayrışmaya kavgaya neden olmasın diyerek, mümkün olduğunca biz her ne kadar bu yardımlar Suriyeli öğrencilere gelse de Türk öğrencilerimize de kendi imkanlarımızla yardım kaynakları bulmaya çalışıyoruz” (Mİ2).

Katılımcı görüşlerinden de görüldüğü gibi bu konuda daha çok velileri ikna etmek amacıyla görüşmeler yapıldığı örnekler üzerinden empati kurularak bu sürecin aşılması hususunda görüşlerini dile getirdiklerini, yardımların eşit dağıtılarak çatışma ortamı oluşmasının önlendiğini ve sonuçta çoğunluk veliyi ikna ettiklerini ifade etmişlerdir.

4.5. Öğrencilerin Okul Kültürüne Uyum, Disiplin, Davranış Sorunları ve Bu Soruna İlişkin Çözüm Önerileri

Bu başlık altında; beşinci alt problem olan okul müdürlerinin okullarında Suriyeli öğrencilerin okul kültürüne uyumları açısından karşılaştıkları disiplin, davranış vb. sorunlar ve çözüm önerilerinin neler olduğu ele alınacaktır.

4.5.1. Okul Kültürüne Uyum, Disiplin ve Davranış Sorunları

Katılımcılara *“Öğrencilerin disiplin ve davranış yönünden okul kültürüne uyum sorunları var mı?”* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya çoğunluk katılımcı Suriyeli çocukların şiddet eğilimli olduğu, oyunlarının bile kavga üzerine olduğunu belirtmiştir. Bu konudaki katılımcı görüşlerinin bazıları şöyledir:

“Davranış problemleri var yani mesela tuvalette adamlara ne kadar anlatırsanız anlatın sabunluğu parçalıyor sabunu döküyor yani ne yaptıklarını bazen anlayamıyorsunuz. Velisini çağırıyoruz onlara da anlatıyoruz boş bir sonuç alamadık. Hırçınlar çok kavga ediyorlar saldırganlar” (Mİ5).

“...oyun oynarken şiddet davranışları sergiliyorlar o ona vuruyor diğeri ona kavga şeklinde oynuyorlar ya da okula zarar verme ders araç gereçlerini kullanma konusunda bayağı olumsuzlar” (Mİ9).

“Disiplin yönünden çok sorun yaşıyoruz çünkü bu öğrencilerde bir disiplinsizlik hakim. Biz bu çocuklar üzerinde çok baskı kuramıyoruz çünkü misafir mantığıyla kabul ettiğimiz için” (MO1).

“...çooook sıkıntılar var yani. Çok aşırı rahatlar mesela oyunlarını çözemedim oyunları bile kavga şeklinde” (MO8).

“...gözlemlediğim hijyen kurallarında bizden çok çok gerideler yani temizlik alışkanlıkları çok zayıf. Tuvaletleri temiz ve dikkatli kullanmıyorlar. Yedikleri yiyeceklerin kabını mesela hemen yere atıyorlar” (Mİ10).

Diğer katılımcılardan farklı olarak MO7 kodlu katılımcı, Suriyeli öğrencilerle Türk öğrenciler arasında etnik çatışmanın çok olduğunu bundan dolayı çok sık kavga çıktığını bu anlamda bir uyum sorunu olduğunu şu ifadelerle belirtmiştir:

“Türk Arap kavgası sürekli var etnik bir çatışma var. Biri birinin kardeşine karıştığı zaman Arap Türk arasında aynı şekilde gruplar arası çatışma çıkıyor. Suriyeli çocuklar daha saldırganlar” (MO7).

Katılımcılara sorunun devamı olarak “Suriyeli öğrencilerin bu davranış sorunlarının kaynağı sizce nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bazen bunların savaştan dolayı travma yaşadıklarını düşünüyorum yani ailesini kaybetmiş evini kaybetmiş çocuklar da var ailelerin bu çocuklara yansıttığı şiddet var yani buna bağlıyorum. Bunun dışında anne babanın çocuğu şımartması veya tam tersi ilgisizliğinden kaynaklı çocuklarda disiplin ve davranış sorunları oluşabiliyor” (Mİ5).

“Ben bu olumsuzlukları savaş ortamından gelmelerine, ailede çok sayıda çocuk olmasından kaynaklı olmasından dolayı çocuğa az değer verilmesi işte 20 yıl önce bizde “eti senin kemiği benim” yaklaşımı vardı şimdi onların bu şekilde yaklaşımları. Bir de Rehber öğretmenlerimiz aracılığıyla da bakıyoruz ailede şiddet var mı diye onun da yaygın olduğunu

görüyoruz daha çok babanın şiddet uyguladığını ve bununda çocukta olumsuz yansıması olduğunu görebiliyoruz. Bizde yetim öğrenci sayısı da çok fazla yani Suriye iç savaşında babaları yaşamını yitirmiş, sabah ve öğlen öğrencilerimizden bu durumda 40-45 kişi var” (Mİ9).

“...bu çocuklara baktığımızda bu çocuklar Suriye de bombalamalardan savaştan etkilenmiş çocuklar, bazılarının annesi yok babası yok yani bu nedenlerle şiddete çok yatkın çocuklar yani Bir de ev yaşantılarına baktığımızda bunlar çok kalabalık aileler dolayısıyla anne baba bunlarla ilgilenme konusunda eksiklikleri var çocuklar ihtiyaçları karşılanmadığından yani oyuncağı yok giysi sıkıntısı var beslenme sıkıntısı var bunlar üst üste gelince şiddet kaçınılmaz oluyor belki de” (Mİ10).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde bir çoğu; çocukların savaş ortamından gelmelerinin; ailede çocuk sayısının çok fazla olması nedeniyle ilgi ve isteklerinin karşılanamadığının, bazı çocukların anne veya babalarının savaşta ölmüş olmasının, aile içi şiddet olaylarının yoğun olmasının, bu davranış sorunlarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

4.5.2. Suriyeli Öğrencilerin Okul Kültürüne Uyum Sorunları İçin Uygulanan Çözüm Yöntemleri

Katılımcıların “Suriyeli öğrencilerin okul kültürüne uyum sorunları için uyguladığınız çözüm yöntemleri nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

“Bunu ailelerle görüşerek çözmeye çalışıyoruz, sınıflarda vurguluyoruz, okulda vurguluyoruz” (MO7).

“Velilerini çağırıp onlarla bu sorunları konuşarak çözmeye çalışıyoruz telefonla iletişime geçip bazen de disiplini bu şekilde sağlamaya çalışıyoruz. Fakat genel anlamda disiplinsizlik ve kuralsızlık devam etmekte” (MO1).

“Rehber Öğretmenimiz aracılığıyla mesela “Zorba Olma Kanka Ol” diye bir uygulama başlattık ya da bire bir öğretmenler aracılığıyla nasihatle bulunma veya oyunlar ile kavga yapmasın sek sek vb oyun çizgileri çizdik bahçeye alternatif oyunlarla sakinliğe kanalize etmeye çalıştık kısmen faydalı oldu ama istediğimiz seviyeye gelmedi” (Mİ9).

“Rehber Öğretmen de dahil ediliyor olaylara veli ve öğrenci görüşmeleri yapıyor arkadaşımız tercüman aracılığıyla ama dedim ya çok fazla sorun çözemedik” (M15).

“Suriyeli Türk öğrenci kavgaları had safhada, önlem almaya çalıştık ama uyardırmaya çalışsak da devam ediyor” (M14).

Katılımcı ifadeleri incelendiğinde okul müdürlerinin karşılaşılan sorunlar ile ilgili olarak çoğunlukla velilerle iletişime geçilerek yaşanan sorunla ilgili haberdar edildiklerini, öğrenciler ile rehberlik çalışmaları yapıldığını belirtmişlerdir. Katılımcılar, alınan bu tedbirlere rağmen karşılaşılan bu sorunların halen devam ettiğini ve rehberlik çalışmalarına devam edilerek sorunların çözülmeye çalışıldığını da ifade etmişlerdir.

4.6. Öğrencilerde Akademik Başarıda Düşüş Sorunu ve Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler

Bu başlık altında altıncı alt problem olan; okul müdürlerinin okullarında öğrencilerde karşılaştıkları akademik başarıda gerileme sorununa ilişkin bulgular ve bu sorunun çözümüne yönelik görüşler ayrı ayrı başlıklar altında ele alınacaktır.

4.6.1. Öğrencilerde Akademik Başarıda Düşüş Sorunu

Katılımcılara *“Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu sınıflarda öğrencilerin akademik başarıları açısından sorun yaşıyor musunuz?”* sorusu yöneltilmiş olup; katılımcıların çoğu, Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinin yavaş olmasından kaynaklı olarak özellikle akademik derslerde anlama sorununa dayalı akademik gerilik bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu gerilik nedeniyle derslerdeki hedef kazanımlara istenen ve planlanan süreçte ulaşamadığı, aynı sınıfta bulunan Türk öğrencilerin de dolaylı olarak bu durumdan etkilenip geri kaldıkları katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu konudaki görüşler şöyledir:

“...bu çocuklar bizim Türklerle aynı sınıfta değerlendirdiğimiz için dil öğretilim derken Türk çocuklara ket vurmak zorunda kaldık. Yani akademik anlamda Türk çocuklarımızda geride kaldık. En bariz örneklerden biri 10 yıllık öğretmenim odama gelip hüngür hüngür ağladı “Ben vicdan azabı çekiyorum bu Suriyeli çocuklara ben tam başarı veremiyorum. Türk çocuklarına ağırlık veriyorum Suriyeli öğrenciler geride kalıyor tersini

yapıyorum Türk öğrenciler geride kalıyor ben sıkıntı yaşıyorum” şeklinde sıkıntıları oldu” (Mİ2).

“...sınıflarda karma yani Suriyeli Türk öğrenci karışık yani onlar geri kalınca Diğerleri de ister istemez bu gerilemeden etkilendiler. Türk öğrencilerimizden 40-45 tane öğrencimiz nakil gitmeyi tercih etti bu nedenle” (MO7).

“gibi okuma yazmaya geçiriyoruz bu çocukları ve okuyorlar yazıyorlar da ama anlama konusunda yavaş ilerliyoruz yani bir nesnenin adını okuyor dikte ile yazıyor ama o nesneyi örneğin “telefon” yazıyor okuyor ama anlamını bilmiyor anlamlandıramıyor sorun burada. Şu an 1. sınıflarımızda bakıyoruz hemen hemen her sınıfta 6-7 Suriyeli öğrencimizde halen okuma yazma ve anlama sorunu yaşıyoruz aslında bu dönemde normalde bu işin Türk öğrencilerde bitmiş olması gerekmekte ama yavaş ilerliyor maalesef bu süreç”(Mİ10).

“...yoğun bir Suriyeli nüfusu var ve entegrasyon eskiye nazaran daha yavaş oluyor. Nüfus artışı bu şekilde devam ederse sorun yaşanması muhtemeldir. Ama ben ve ekibim azimle bu çocukların eğitimine eğiliyoruz. Çünkü uyum gecikince akademik başarı sekteye uğruyor ve bundan Türk öğrencilerimiz de etkileniyor” (Mİ6).

“Yine dile dayalı sorundan dolayı bizim planladığımız hedeflere ulaşamadık yani çok gerisindeyiz. Başarı %30 civarında. Bu durum Türk öğrencileri de etkiliyor sınıfın yarısı başarısız, dolayısıyla bu çocuklarda ortam neyse o oluyor geriliyorlar” (Mİ5).

Katılımcıların görüşleri ile benzer bir görüş te Taştan ve Çelik (2017) tarafından yapılan araştırmada Suriyeli öğrencilerden 1. 5. ve 9. Sınıflara başlayacakların zorunlu eğitim kapsamında devlet okullarına kayıt yaptırmak zorunda olmaları, Türkçe öğretimi ile ilgili sorunları gündeme getirmektedir. Zayıf Türkçeyle veya hiç Türkçe bilmeden karma sınıflara konulan Suriyeli öğrenciler iki farklı öğrenme kulvarında eş zamanlı olarak ilerlemek zorunda kalmaktadır: Bir yandan Türkçe öğrenirken diğer yandan Türkçe müfredatla hazırlanmış olan hayat bilgisi, matematik, fizik, tarih gibi ders içeriklerini öğrenmek zorunda kalmaktadır. “Suriyeli öğrenci Türk çocuklarla aynı sınıf atmosferinde kaldığında Türkçeyi zaten

öğrenir” varsayımının 5. ve 9. sınıflar için sahada büyük oranda işlemediği gözlenmiştir. Suriyeli öğrenci Türkçe’yi öğrenmeye çabalarken bir yandan diğer ders içeriklerini kaçırmaktadır. Bunun sonucunda kimi durumlarda izolasyon süreci başlamakta, ama her halükârda öğrencinin akademik başarısı sınıf ortalamasının altında seyretmektedir, ifadeleri ile belirtmişlerdir. Şimşir ve Dilmaç (2018:1129) yapmış olduğu çalışmalarında ise yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştığı akademik sorunların; dersi anlayamama, okuma-yazma sorunu, ödev yapmama, derse ilgisizlik ve müfredat farkı olduğunu Türk öğrencilerin karşılaştığı akademik sorunların ise; ders akışının bozulması, derste dikkatin dağılması ve akademik seviye fark nedenlerine dayandığını belirtmişlerdir.

4.6.2. Akademik Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler

Katılımcılara akademik gerileme sorununun çözümüne yönelik fikirleri sorulmuştur. Bu konuda katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bu sorunun çözümü Suriyeli öğrencilerin öncelikle dil sorununu çözmeleriyle azalır veya ortadan kalkar. Ayrıca Suriyeli öğrenci sayısının azaltılması da gerek” (MO7).

“..ben çok umutsuzum bu konuda nasıl olacak ki her geçen gün Suriyeli sayısı artıyor ve dolayısıyla okullarda da denge kalmadı. Suriyeli çocuklara dil öğretmeliyiz belki önceliği buna vermeliyiz. Bunun içinde kurslar açılmalı zaten geç kaldık bu konu hemen çözülmeli yoksa hem bu çocuklar (Suriyelileri belirtiyor) hem de bizim öğrenciler iyice dibe vuracak” (MO8).

“Valla bu çocukları kabul ettik artık ve bir an önce bunlar uyum sağlamalılar yani Türkçe’yi iyice öğrenecekler ki anlatılanları anlasınlar. Derslerde öğretmenler bununla enerjisini tüketirken öğretim yapamayız yoksa” (Mİ2).

Katılımcı görüşleri incelendiğinde tüm katılımcıların bu sorunun çözümü için öncelikli önerisi dil öğrenmeleri ve anlama sorununu çözmelerine dayanmakta olduğu görülmektedir. Bunu sağlayabilmek için dil kurslarının açılmasının ise çözüm olabileceği okul müdürleri tarafından belirtilmektedir.

4.7. Okulların Finansmanı Sorunu Ve Sorunun Çözümüne İlişkin Görüşler

Bu başlık altında yedinci alt problem olan; Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okullarda okul müdürlerinin karşılaştıkları finansman sorunları ve okul yöneticilerinin bu sorunun çözümüne ilişkin görüşleri ayrı ayrı ele alınacaktır.

4.7.1. Okulların Finansmanı Sorunu

Katılımcılara “Okulunuzdaki Suriyeli öğrenci sayısının artışı ile birlikte kaynak sorunu yaşadınız mı?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların tamamı daha önceden de ödeneklerinin bulunmadığını ve zorlandıklarını şu an ise öğrenci sayısındaki artışla birlikte durumun daha da ciddi olduğunu ve Milli Eğitim Müdürlüğünden yeterli yardımı ve desteği alamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“...daha önceden zaten bu konuda sorun yaşıyorduk. Suriyeli öğrenciler de gelince ihtiyaçlar arttı tabii. Kaynağa ulaşmada zorluk yaşıyoruz bize Milli Eğitim verilecek yardım dedi ama gelen hiçbir şey yok” (MO7).

“...bizden bir çok kez malzeme ihtiyacınız varsa talep edin dediler Milli Eğitim tarafından ama arkası gelmedi yani dönüt alamadık. Temizlik malzemesi, idari kırtasiye malzemeleri bakımından ihtiyaçlarımızı da karşılamakta zorlanıyoruz çünkü bize ait bir bütçe yok yani Milli Eğitim ne zaman verilirse, verebilirse ona bağlıyız” (MO1).

“Kırtasiye temizlik malzeme ihtiyacımız konusunda da biliyorsunuz her yıl başında her okula bir istihak belirlenir ve verilir biz bunu aldık ama öğrenci sayısı çok olunca bunlar yetersiz kaldı” (Mİ10).

“Tabii bu öğrencilerin sayısının artması kaynak bulma anlamında bizi etkiledi en başta temizlik anlamında, su kullanımı anlamında, tuvaletlerin temizliği noktasında, okul alanlarının temizliği noktasında sorunlar yaşadık. Çünkü sayı yoğun. Bu kez temizlik malzemesi ihtiyacımız arttı örneğin. Kaynak bulamadık bazen sıkıntı yaşadık. Hala da yaşıyoruz” (Mİ6).

“....ayda 2 bidon sıvı sabun kullanıyorsak 4 bidon ihtiyaç olmaya başladı. Su kullanımı arttı yani aklınıza ne geliyor okulda tüketilecek 2 katı

tüketilmeye başlandı...Bizim herhangi bir ödeneğimiz yok bazen malzeme alıyoruz Müdürlükten ama yeterli değil” (Mİ5).

Katılımcıların okullarında Suriyeli öğrenci yoğunluğu fazla değilken de kendilerine ait özerk bütçelerinin olmayışı nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorun Suriyeli öğrencilerin okullarına kayıtları ile birlikte daha da büyük bir sorun haline gelmiş; özellikle temizlik malzemesi, kırtasiye malzemesi vb. konularda ihtiyaçlarının daha da arttığı katılımcı görüşleriyle belirtilmiştir. Katılımcılar finansal ihtiyaçların artmasına rağmen herhangi bir kaynak bulamadıklarını, Milli Eğitim Müdürlüklerince ya kısıtlı ya da hiçbir şekilde destek verilmediğini belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerine benzer olarak Ekinci (2010) tarafından da “...ilköğretim okullarına okul bütçesinin tahsis edilmemesi okul müdürlerine göre, bir diğer önemli sorundur” ifadesi ile de okul yöneticilerinin finansal sorunlarının olduğu belirtilmiştir. Hoşgörür ve Arslan (2014), okula devlet tarafından yeterli kaynak aktarımı yapılmamasının yanında, okulun kendine kaynak yaratmasının da mevzuatça kısıtlandığını; ifade yerinde olursa okul müdürlerinin okulun finansmanı ile ilgili neredeyse ellerinin kollarının bağlı bırakıldığını belirtmişlerdir.

Mİ2, MO8 ve Mİ10 kodlu katılımcılar ise bu duruma ek olarak bu kaynak dağılımında Milli Eğitim Müdürlüğü yetkililerinin ayrımcı davranışları olduğunu şu ifadelerle belirtmiştir:

“Milli Eğitim bu konuda eşit davranmıyor. Bazı okullara fazladan yardım yapıldığını biliyoruz. Özellikle GEM e bakan Milli Eğitim Müdürü ve Şube Müdürleri mevzu bahis olan öğrenci olmasına rağmen, biz kendileri ile aynı sendikaya üye olmadığımız için olsa gerek bize birçok konuda yardım etmiyorlar. Yani bu konuda ayrımcılık var” (MO8).

“Adamı olan okulların malzeme konusunda sorun yaşamadığını fazlasıyla desteklendiğini duyduk tabii bu can sıkıcı duyumlardı” (Mİ10).

“Ama bazen bizi üzen duyumlar alıyoruz yani yardım dağıtımında da bazı okulların ayrımcılığa tabi tutulduğunu duyuyoruz yani adamı olan okulların daha fazla bu yardımlardan faydalandığı duyumları bizleri üzüyor” (Mİ2).

Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde okul müdürleri finansman sorununu öğrenci merkezli olarak düşündüklerinden yapılacak yardım ve ayrılacak bütçenin okullara eşit dağıtılması gerekliliğini savunmaktadırlar. Fakat uygulamaya bakıldığında özellikle proje kapsamında yapılan yardımların dağıtımında eşit davranılmadığı katılımcılar tarafından ifade edilmiş budurumun üzücü olduğu vurgulanmıştır. İfadelerine yer verilen katılımcılar bu tutumun kökeninde sendikal ayrımcılık olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

4.7.2. Finansman Sorununun Çözümüne İlişkin Görüşler

Katılımcılara “Okulda hayat devam ediyor okul ve öğrencilerin temel ihtiyaçları karşılanıyor peki bu kaynak sorununu nasıl çözdünüz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu konuda katılımcı görüşleri şöyledir:

“PİCTES projesi kapsamında çok zayıf çok cılız yardım alıyoruz. Milli Eğitim’in yardımı ile yetinecek olsak 1 ayı zor çıkartırız. Mecburen kaynak bulamayınca geri kalan ihtiyaçlarımızı kendimiz alıyoruz okul aile birliği hesabınızdaki paradan karşılıyoruz kendi imkanlarımızla”(Mİ4).

“...okulumuz öğleden sonra GEM olarak kullanıldığı için onların vesilesiyle yardım alabiliyoruz malzeme yönünden. Bazen kendi imkan ve okul aile birliği kanalıyla karşılıyoruz. Bazen de kendi iş gücümüzle işin içerisine katılıyoruz. Mesela bu hafta sonu okul bahçesini biz boyayacağız”(Mİ5).

“Kilis’te Suriye Koordinasyon Merkezi var malumunuz, bu kuruluş aracılığıyla ufak tefek yardımlar aldık ama çok çok az. Bizden ihtiyaçlarımızı sürekli belirtmemizi istiyorlar yazıyoruz fakat çok da geri dönüşü olmuyor. Daha çok Okul Aile Birliğimiz üzerinden bu ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışıyoruz”(Mİ6).

“Milli Eğitim ne zaman verilirse verebilirse ona bağlıyız ama malzemesiz de olmuyor mecburen bu kez “kendi göbeğimizi kendimiz kesiyoruz” yani Okul Aile Birliğimiz üzerinden ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışıyoruz ama bununla ne kadar olabilir ki”(MO1)

“Kendi imkanlarımızla. Piyasada temizlik malzemesi satan firmada hesabı var Okul Aile Birliğimizin bu yolla karşılıyoruz bazen cebimizden alıyoruz”(MO8).

“UNİCEF ten yardım geliyor. Herhangi bir sıkıntımız yok ama yeterli de olduğunu söyleyemem. Okul Aile Birliğini ise kurduk resmiyette var ama etkin değil yani bir Türk okulu gibi çalıştıramıyoruz. Toplantılara katılım az genelde” (Mİ9).

Katılımcılar okullarında yaşanan finansman sorununu Okul Aile Birlikleri üzerinden ve Suriyeli öğrencilerin entegrasyonu ile ilgili projeler kapsamında yapılan yardımlarla aşmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bunlar yetersiz kaldığında bazen kendi iş güçlerini de katarak okul ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmişlerdir. Mİ9 kodlu katılımcı ise okul öğrencilerinin tümünün Suriyeli öğrencilerden oluşmasından ve veli ilgisinin az oluşundan dolayı Okul Aile Birliğini de çalıştıramadığını belirtmiştir. Tüm bunlar düşünüldüğünde finansman sorununu çözmek için okul müdürleri çaba gösterse de merkezi yönetimin okullara özerk ve yeterli bütçe sağlamasından başka etkili çözüm yolu görülmemektedir.

Güngör ve Göksu (2013) çalışmalarında dünyanın farklı ülkelerinde eğitim harcamalarının bazı ülkelere merkezi bütçeden bazı ülkelere ise yerel kaynaklardan karşılandığını belirterek; Türkiye’de eğitim harcamalarının kaynağında MEB’nın olduğunu; Türkiye’de eğitim konusunda yapılan harcamaların genel bütçeye oranına bakıldığında ise Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasının altında kaldığını belirtmişlerdir.

4.8. Personel Eksikliği Nedeniyle Yaşanan Sorunlar ve Çözümüne İlişkin Görüşler

Bu başlık altında sekizinci alt problem olan okul müdürlerinin okullarında Suriyeli öğrenci sayısındaki artışla birlikte karşılaştıkları personel ihtiyacı sorunu ve çözüm önerilerinin neler olduğu ele alınacaktır.

4.8.1. Personel İhtiyacı ve Çözüm Önerileri

Katılımcılara *“Okulunuzda personel eksikliğinden kaynaklı sorun yaşıyor musunuz? Personel eksikliğinden kaynaklı sorununuz varsa bu sorunu nasıl çözüyorsunuz çözüm öneriniz nedir?”* sorusu sorulmuştur. Katılımcıların bu konudaki görüşleri şöyledir:

“Öğrenci sayısının artışı nedeniyle tabii oluyor hizmetli yok mesela bu sene İŞKUR (geçici 9 veya 6 aylık çalışan) alımı da yapılmadı temizlik konusunda sıkıntı oluyor olmayınca. Öğretmen ihtiyacı ücretli

görevlendirmeye çözölmeye çalışılıyor. Maalesef öğrenciler bu öğretmenleri geçici olduğu için benimsemiyor ve dinlemiyor. Bazen de öğretmen bunalıp işten ayrıldığı oluyor. Yani hem öğretmen hem hizmetli personel devamlı ve kadrolu olmalı böyle daha verimli olur” (MO1).

“Öğrenci sayısı artınca norm sayımız da arttı. Yalnız şu an okulumuzda 8 ücretli öğretmen var isterdik ki kadrolu öğretmenler atansın çünkü bu arkadaşlarımızın devam konusunda ne kadar çalışacaklarını bilemiyoruz bazen erken ayrılabilirler bu da sıkıntı yaratıyor. Türkiye nin neresinde ücretli öğretmenler performans sağlıyor ki bizde sağlasın” (MO8).

“Personel sıkıntısı olmaz mı? Örneğin okulumda bir sürü ücretli öğretmen çalışıyor bu ücretli öğretmenlerin devamları sağlayamıyoruz mesela bazıları arada bırakıp gidiyor böyle olunca çocukların eğitimi konusunda sıkıntılı bir süreç yaratıyor” (Mİ2)

“Var en çok temizlik görevlisi elemanına ihtiyacımız var olanlar işlere yetişmekte zorlanıyor. Öğretmenlerden bir kısmı ücretli öğretmen bu arkadaşlar tamam özverili ama geçici. Gidince devam etkileniyor. Kadrolu öğretmen verilse daha iyi olur” (Mİ5).

“...10 tane ücretli öğretmenimiz var tabii bunların hepsi Sınıf Öğretmeni değil Beden Eğitimi, Rehber Öğretmen gibi branşlardan var ve tecrübe bu bağlamda yok. Dolayısıyla performans düşüklüğü var normlar bu sene güncellendi ama kadrolu öğretmen verirler mi vermezler mi belli değil. Verirlerse düzelir bence. Kadrolu öğretmenler daha cevvaler” (Mİ9).

“Var tabii. En basitinden benim şahsi fikrim atıyorum 100 tane Suriyeli öğrenciyi geçen okullar bir müdür yardımcısı kadrosu açılmalı onlarla ilgili problem çok fazla oluyor. Normalde bize 600 öğrenciyi geçince bir müdür yardımcısı daha veriliyor şu an 1 müdür yardımcısı bu işlerde tek başına çok yoruluyor. Hele ki bizim gibi okullarda yani Suriyeli okullarda sorun daha fazla onun için bu sayı düşürölmeli şu an 340 öğrencimiz var bence bu sayı düşürölüp bir müdür yardımcısı genelden bağımsız verilmelidir” (Mİ4).

Katılımcıların tümü okullarında Suriyeli öğrencilerinde eğitime başlamasıyla birlikte var olan personel ihtiyacının daha da fazlaştığını ifade etmişlerdir. Öğrenci sayısının yoğunluğu nedeniyle özellikle temizlik, bakım ve onarım hizmetlerinin yerine getirilmesi için yardımcı personel yetersizliği bulunduğu ve okullarında öğretmen eksikliğinin ücretli öğretmenlerle doldurulduğunu; bu öğretmenlerin her branştan görevlendirilmesinin ve devamlı çalışmalarında problemlerle karşılaştıklarını bunların yerine kadrolu öğretmen ataması yapılmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Hizmetli personeli istihdamının da yine geçici olarak görevlendirmelerle çözülemeyeceğini devamlı çalışanların daha verimli olacağını belirtmişlerdir. Katılımcılardan Mİ4 kodlu katılımcı diğer ihtiyaçlara ek olarak yönetici ihtiyaçlarının da olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların görüşlerine benzer olarak Ekinci (2010) çalışmasında okul müdürlerinin mesleki sorunları başlığı altında; öğretmen ve diğer personel eksikliği ve öğretmenlerin sık yer değiştirmesi önemli sorunlardan bir diğeridir, ifadeleriyle belirtmiştir.

4.9. Hizmetiçi Eğitim Eksikliği Nedeniyle Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Bu başlık altında dokuzuncu ve son alt problem olan; okul müdürlerinin okullarında Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm yöntemleri konusunda hizmetiçi eğitim eksiklikleri ele alınacaktır.

4.9.1. Hizmetiçi Eğitim Eksikliği ve Çözüm Önerileri

Katılımcılara “Okul yönetiminde karşılaştığınız sorunlara ve çözüm yöntemlerine dönük bir hizmetiçi eğitim faaliyetine katıldınız mı? Katıldıysanız bu eğitimin sorunlarınızın çözümünde faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş olup Mİ3 hizmetiçi eğitime katıldığını ve sorunların çözümünde faydalı olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Geçen yıl itibariyle almış olduğum Suriyeli Çocukların Entegrasyonu ile ilgili proje kapsamında çalışma oldu bir haftalık bir eğitim aldım il dışında. Bu kursta değişik illerden gelen yönetici arkadaşlarımız vardı bunlarla fikir alışverişinde bulunduk faydalı bir kurstu, yoğun bir kurstu aynı zamanda. O kurstan sonra bir takım sorunların çözümü anlamında fikirler kafamızda oluştu, deneyimler oluştu. Biz o değişik fikirleri de burada uygulama fırsatı bulduk” (Mİ3).

Katılımcılardan Mİ5 ise hizmetiçi eğitime katıldığını fakat herhangi bir faydası olmadığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Antalya da bir eğitime katıldım ama yok, bana katkısı olmadı. Bu eğitimlerde eğitimi verenlerin işin yapıldığı yerde kendileri olması lazım bize istatistik bilgi veriyorlar. Tamam o da lazım belki ama çok teorik bilgi var uygulama yok giden de gezmeye gidiyor eğlenceye dönüşüyor eğitim malesef”(Mİ5).

Katılımcılardan MO1, Mİ2, Mİ4, Mİ6, MO7, MO8, Mİ9 ve Mİ10 bu kapsamda eğitimlere katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcılara *“Bu eğitim faaliyetlerine neden katılmadınız?”* sorusu yöneltildiğinde Mİ4 ve Mİ6 kendi istekleri ile bu eğitimlerin faydalı olmayacağını düşünmeleri nedeniyle katılmadıklarını şöyle belirtmişlerdir:

“Böyle bir eğitimin ne faydası olacak sizce? Bu sorunların çözümü olmayacak zaten. Bize gelenleri güzel bir şekilde karşılıyoruz, güzel şekilde işlemlerini yapıyoruz, sınıfları yerleştiriyoruz, yani alacağım eğitim bana ne katacak bu sorunları çözmek için? Bana göre tek çözüm yeni okul yapmak benim kalkıp da Hizmet içi almam bu sorunları çözmeyecek ki, faydası da olmayacak” (Mİ4).

“...diğer yönetici arkadaşımız gitmişti çok verim alındığına dönük bir duyumum yok bu tip Hizmetiçi Eğitim kurslarının çok da yaraya merhem olduğunu düşünmüyorum” (Mİ6).

MİO7 ve Mİ10 kodlu katılımcılar yöneticilere yönelik bu şekilde bir hizmetiçi eğitim faaliyeti olmadığını ifade etmişlerdir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şöyledir:

“Ben almadım genelde bu eğitimler öğretmenlerimize dil öğretimi konusunda veriliyor bize verilen pek bir eğitim yok doğrusu” (Mİ10).

“...yöneticilere dönük yeni bir eğitim olduğunu duymadım. Yerelde bu tür eğitimler yapılırsa il dışında değil de daha faydalı olur diye düşünüyorum” (MO7).

Ekinci (2010) okul yöneticilerine yönelik yapılacak hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin niteliğinin ve sayısının artırılmasının, okul yöneticilerinin performanslarını artıracaklarını çalışmasında belirtmiştir. Özcan ve Bakioğlu (2010) ise

hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde istenen ve beklenen gelişmenin okul yöneticilerinin performansının artması olduğunu belirtmiş olup; yaptıkları çalışmada okul yöneticisinin hizmetiçi eğitimle performansında bir artış görüldüğünü fakat ortalamada bu artışın düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırma bulgularına göre okulunda Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu ilköğretim okullarında Suriyeli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması sırasında karşılaşılan en büyük sorun, çalışmada katılımcıların belirttiği gibi dil sorunudur.

Suriyeli sığınmacı sayısı genel nüfusa oranlandığından ciddi bir nüfus olduğu görülmekte ve geçici koruma statüsündeki bu insanların geri dönme ihtimalleri her geçen gün azalmakta ve dolayısıyla entegrasyon süreci daha da önem kazanmaktadır. Bu entegrasyonun sağlanması için dil öğrenimi önemli bir unsurdur. Bölükbaş ve Keskin (2010)'e göre dil; en yalın biçimde insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araç olarak tanımlanmaktadır. Katılımcı görüşlerine göre dil sorunun kaynağı sınıflarda Suriyeli öğrenci sayısının çok fazla olmasıyla birlikte öğrencilerin kendi aralarında gruplaşmalarının dile olan ihtiyacı azalttığı görüşüdür. Bir diğer kaynak ise katılımcılar tarafından Suriyeli öğrencilerin entegrasyonunda geç kalınmış olmasıdır. Çalışmanın yapıldığı okullara bakıldığında; Suriyeli öğrenci sayılarının entegrasyona çok uygun olmadığı ilk göze batan bulgulardır. Bu alanda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde çalışmaların yapıldığı sınıf ortamlarında bulunan mülteci öğrenci sayılarının genel mevcuda oranla az olması durumda bile dil sorunu entegrasyonu yavaşlatan bir gerçeklik olduğu görülmektedir. Erdem (2017) çalışmasında örneklem olarak seçtiği beş sınıfta sığınmacı öğrenci sayısı toplam 9 öğrenciyken; yapılan gözlemlerin en büyük ve temel sorunun dil sorunu olduğunu, sınıflar boyutuyla bakıldığında sadece bir sınıfta dil probleminin çözüldüğünü belirtmektedir.

Bu çalışmada ise sınıflardaki Suriyeli öğrenci sayısı genel sınıf nüfusuna oranlandığında çok yüksektir. Bu da beraberinde katılımcıların belirttiği gibi

öğrencilerin kendi aralarında gruplaşarak kendi dilleriyle iletişim sağladıklarını, dolayısıyla öğrenecekleri dile fazla maruz kalmadıklarını ve Türkçe'ye ihtiyaç seviyelerinin daha da düştüğünü göstermektedir. Kendi aralarında iletişimi ana dilinde sağlayan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenimi bu nedenle geri kalmaktadır. Okuma yazma öğrenenlerde gözlemlenen diğer bir sorun ise okuduğunu anlama yönünden sıkıntıların devam ettiğidir. Sığınmacı çocukların anadil farklılığının, okula uyum sağlama sürecinde temel sorunları olduğu görülmektedir. Uzun ve Bütün (2016) araştırmalarında; sığınmacı çocukların dil farklılığı nedeniyle okul ortamına uyum sağlayamadıklarını, öğretmenleri ve akranları ile iletişim kuramadıklarını ve temel ihtiyaçların karşılanması noktasında ciddi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Erdem (2017), yaptığı çalışmada dil problemini çözen bir sınıfın olduğunu ve bu sınıf incelendiğinde; sınıf öğretmenin ciddi özveride bulunduğunu, öğretmenin de temel düzeyde Arapça öğrendiğini, ama yine de bu öğretmen dil sorunu olgusunu desteklediğini belirtmektedir. Bu bulgudan hareketle dil probleminin çözümünde öğretmen özverisi dikkatle üzerinde durulması gereken konudur. Okullarda öğretmenlerin özverili davranışlarının desteklenmesi için motivasyon sağlayıcı uygulamaların okul yöneticileri tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin de öğretmenlerin moral ve motivasyonlarını artırıcı çalışmalarla öğretmenleri desteklemesi önemlidir. Çünkü eğitimde en önemli aktör öğretmendir. Sınıflara isteksiz, amaçsız ve moralsiz giren öğretmenin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde başarılı olmalarını beklememek gerekir. Yine Erdem (2017)'in çalışmasında değindiği Suriyelilere eğitim veren öğretmenlerin temel düzeyde Arapça öğrenmesi de farklı bir çözüm seçeneği olarak düşünülebilir.

Yine araştırma bulgularından bir diğeri ise dil sorununun kaynağının Suriyeli çocukların entegrasyonunda geç kalındığı olgusudur. Suriye'den göçün başlamasının üzerinden 8 yıl geçmesine rağmen, bu çocukların eğitiminde sağlıklı bir politika izlenmediği düşünülebilir. Türkiye geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitimi için çeşitli çalışmalar yapmış olmasına rağmen, eğitim politikalarını geliştirmede geç kalmıştır. Yine buradaki temel neden; Suriye'de güvenlik durumunun olağan hale geleceği ve sığınmacıların geri dönecekleri varsayımına dayanmasıdır. 7 yıllık süreçte Suriye'deki olayların devam etmesi bu

varsayımı çürüterek artık kalıcı olacakları düşüncesinin oluşmasına ve dolayısıyla geç te olsa eğitim/entegrasyon politikaları geliştirilmesinin başlanmasına vesile olmuştur.

Dil sorununun çözümü için geçici olarak okullarda iletişimin sağlanmasında tercümanların aktif olarak kullanıldığı çalışma bulgularında belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu tercümanların faydalı olduğunu düşünse de bir kısım katılımcı bunun zaman kaybına neden olduğunu, yapılan çevirilerde tercümanın kendi düşüncelerini de katmasından kaynaklı iletişimde sıkıntılar yaşandığı ve faydasız olduklarını belirtilmiştir. Aynı zamanda tercümanların seçiminde belirli bir kriter ve eğitim şartı aranmaksızın rastgele kişilerin görevlendirilmeleri, iletişimi sağlamada tercümanların tamamen soruna çözüm olmadıkları söylenebilir. Emin (2016) yaptığı çalışmada Ankara’da GEM idarecileri, Suriyeli çocuk ve öğretmenler ile iletişimi sağlamak amacıyla hizmetli personeller görevlendirildiğini; bu görevlendirilen kişilerin yetersizliğinden dolayı Suriyeli öğretmen-öğrenci ve idareciler arasında sağlıklı iletişim kurulamadığını belirtmiştir. Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi iletişim sağlamada görevlendirilen tercümanların çok fazla donanımlı ve eğitilmiş kişilerden seçilmediği bulgusu desteklenmektedir.

Ayrıca bu görevlendirilen tercümanların okul içerisinde ve çoğunlukla öğrenci işlerinde aktif olarak çalıştığı düşünüldüğünde; pedagojik donanımlarının olması hatta eğitimciler arasından seçilmesi gerekmektedir. Pedagojik yetersizliği bulunan, hiçbir değerlendirme ve kritere tabi tutulmaksızın görevlendirilen bu kişilerin faydadan çok zarar verebileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Okul müdürleri Suriyeli öğrencilerin sınıflara dağılımlarında, iletişimi sağlamada kolaylık sağlanması için Türkmen veya Türkçe-Arapça bilen öğrencilerden her sınıfa verdiklerini bunun da sınıf içi iletişimde “minik tercümanlar” olarak çok faydalı ve verimli olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunun çözümü ile ilgili olarak yapılan başka bir çalışmada katılımcılarla aynı görüşlerini Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) öğretmenler ve yöneticilerin, başlarda yaşadıkları dil sorunlarını çözmek için bir takım yöntemler geliştirdiklerini, Türkçe bilen öğrencilerden yardım alarak iletişim kurmaya çalıştıklarını ifadeleriyle belirtmişlerdir. Aynı zamanda akran iş birliği, sosyo-kültürel bağlamda akranların birlikte yeni bağlamlar oluşturmalarına ve etkileşim içerisinde kendi sosyal ortamlarını yansıtmalarına dayanan bir iş birliğidir. Aktay ve Gültekin (2015)’e göre

akranların birer birey olarak kendi sosyo-kültürel ortamlarını yansıtmaları, akran iş birliğinin her toplumda farklı bağlamlarda gerçekleştiğini ve toplumu temsil eden bireylerin öğrenme açısından farklı yaşantılar kazanmalarını sağladığını söylemek olanaklıdır. Dolayısıyla bu bağlamda akran öğretiminin ve iş birliğinin minik tercümanlar vasıtasıyla dil öğrenmeyi de hızlandırabileceği söylenebilir.

Katılımcılar tamamı tüm okullarda 2017-2018 eğitim-öğretim yılı itibarıyla PİCTES Projesi kapsamında dil kursları açıldığını, dil kurslarının dil öğretiminde faydalı olduğunu ve daha fazla zaman ayrılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu kurslar ihtiyaç duyan Suriyeli velilere de talepleri halinde açılmaktadır. Her ne kadar kurslar faydalı olduğu belirtilse de dil sorunu okullarda tamamen çözülmüş bir sorun değildir ve halen devam etmektedir. Kurslar sadece öğrenme sürecini hızlandırmaktadır. Taştan ve Çelik (2017) çalışmalarında geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonlarını sağlamak amacıyla PICTES projesi kapsamında öğretmenlerin görevlendirilerek, haftada 15 saate çıkarılan Türkçe dersleri ile dil sorununu çözmeye çalışıldığını belirtmiştir. Bu çalışmalar her ne kadar verimli olarak yapılsa da sorunun tamamen ortadan kalktığının söylenemeyeceği de çalışmada vurgulanmıştır.

Diğer bir sorun katılımcı görüşlerine göre okullarında Suriyeli öğrenci sayısının çok fazla olmasıdır. Bunun nedenlerine bakıldığında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 17.05.2018 tarihli verilerine bakıldığında Türkiye'deki Suriyeli geçici sığınmacı sayısı 3.593.864 kişi olmakla birlikte, bu sayının illere dağılımına göre Kilis İli 130.601 sığınmacı sayısı ile kendi nüfusunun %95,81'ine denk gelen bir nüfusla Türkiye'deki sığınmacı sayısı en yüksek il konumundadır (GİGM, 2018). Bu şartlar altında Kilis ilinde mevcut bulunan okul kapasitesi Suriyeli öğrenci sayılarının eşit bir şekilde dağıtılmadığı da düşünüldüğünde çok yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı okul müdürlerine 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 13.maddesinde belirtilen *“Bir okula alınabilecek yabancı uyruklu öğrenci sayısı, o okulda okuyan Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenci sayısının yüzde otuzunu aşamaz.”* ifade doğrultusunda okullarına gelen Suriyeli öğrencilerin sınıflarda bu maddeyi baz alarak dağıtım yapılması doğrultusundaki hedefleri kendilerine bildirilse de bu uygulamayı yerine getirememişlerdir. Çünkü bazı okullarda Suriyeli öğrenci sayısı Türk öğrenci sayısına eşit, hatta çalışma yapılan okulların birine ise hiç Türk öğrenci kayıt

olmamıştır. Okul müdürleri bu konuya herhangi bir çözüm bulamadıklarını ifade etmişlerdir. İl düzeyinde okul sayısının artırılması, öğrenci sayısının seyreltilmesi ve dengelenmesi sorununa çözüm olabilir veya Kilis genelinde demografik yapının dengeli hale getirilmesi için Suriyeli ailelerin başka illere göçünün sağlanması da sorunun çözümüne fayda sağlayacaktır.

Katılımcı okul müdürlerine Suriyeli öğrencilerin kayıtları konusunda sorun yaşayıp yaşamadıkları sorusuna tüm katılımcılar kayıt kavramını kayıt bölgesi hinterland kavramı olarak algılamışlardır. Bu bağlamda bu kavramın sorun olduğu olgusundan hareketle sorular derinleştirildiğinde; Milli Eğitim Müdürlüğü'nün okul müdürlerine kendilerine müracaat eden tüm Suriyeli öğrencileri adreslerine bakılmaksızın kayıt etmeleri gerektiğini belirtmiş ve okul müdürleri bu emre uyduklarını söylemişlerdir. Bununla birlikte bazı okulların bu emri yerine getirmediklerini ve müracaat eden öğrencilere zorluklar çıkartarak okullarına kayıt almadıklarını ve kendi okullarında yığılma yaşadığını belirtmişlerdir. Çalışma yapılan okulların özellikle 1. ve 5. sınıflarına bakıldığında gerçekten Suriyeli öğrenci sayılarındaki fazlalık göze çarpmaktadır. Bu okulların Kilis ili çevre mahallelerinde ve ekonomik seviyesi düşük bölgelerinde olduğu düşünüldüğünde, dezavantajlı bölgelerde ve genel başarı düzeylerinin düşük okullar olduğu söylenebilir. Okulların başarı düzeyleri ile bir sosyo-ekonomik düzey göstergesi olarak ele alınan şehir merkezine olan uzaklıklar karşılaştırıldığında görülmektedir ki şehir merkezinde oturan ailelerin tamamı yüksek başarı düzeyindeki okulların kayıt alanlarında ikamet etmektedir. Bu oran merkezden uzaklaştıkça azalmakta, merkeze çok uzak yerlerdeki ailelerin tamamı düşük başarı düzeyindeki okulların kayıt alanında ikamet etmekte ve yasa gereği çocuklarını bu okullara göndermektedir (Yücel, Boyacı, Demirhan ve Karataş, 2013:141-142). Bir de bu sorunların üzerine Suriyeli öğrenci sayısının bu okullarda çok fazla olması bu sorunları daha da derinleştirmiştir. Okul müdürleri bu sorunun çözümü olarak okulların kayıt bölgesinin belirlenmesinin faydalı olacağını aynı zamanda eğer bu sağlanamıyorsa bu öğrencilerin hali hazırda taşımalarının bazı projeler kapsamında yapıldığının da belirtilerek başka okullara da öğrencilerin taşıma yoluyla eşit olarak dağıtılabileceğini ifade etmişlerdir.

Taştan ve Çelik (2017:46), bazı kentlerde Suriyeli öğrencilerin kayıt yaptırmak için gittiklerinde fiziki kapasite yetersizliği gerekçe gösterilerek okullara kayıt edilmediğini ve bu şekilde okula başlayamayan bir çok öğrenci olduğuna dikkat

çekmiştir. GEM'lerin kapatılmasına karar verilmesiyle birlikte ciddi bir derslik ihtiyacı oluşacağı açıktır ve okullaşma oranı bu uygulamaya uygun görünmemektedir. Bu nedenle dersliklerin ve okulların yapılması gerekmektedir (Taştan ve Çelik, 2017:46).

Katılımcı okul müdürleri okullarında yaşadıkları diğer bir sorunun veliler arası (Suriyeli-Türk) kültürel uyum sorunu ve bu sorunun okula yansımaları olduğunu belirtmişlerdir. Erdem ve Akman (2002)'in bir grubun ortak tutumlarının, davranışlarının ve değerlerinin bir bütün olarak kültürü oluşturduğu tanımından yola çıkılarak; iki farklı toplumun (Suriye-Türk) benzer kültürel değerleri olsa da başta dil olmak üzere tutum, davranış ve değerler yönünden farklılıkları olduğu da yadsınamaz bir gerçekliktir. Şehirlerde yaşayan sığınmacıların sosyal uyumunda birçok sorun yaşanmaktadır. Öncelikle kısa süreli ve geçici bir durum olarak görülen göç dalgası, gün geçtikçe kalıcı bir hâl almaktadır. Bu durum göç eden ve göçü kabul eden insanların psikolojilerini ve tepkilerini kaçınılmaz olarak etkilemektedir. Kilis'in toplumsal yapısına bakıldığında büyük çoğunluğu Türkmenlerden oluşan homojen bir niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Suriyelilerin var olan bir etnik-mezhepsel sorunu derinleştirmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Ancak sorun Kilislilerin kendi şehirlerinde azınlık hissi yaşamaya başlamasıdır. Dolayısıyla Suriyeliler ile yerel halk arasında etnik boyutu da olan bir kutuplaşmanın yaşanmaya başladığı söylenebilir (Oytun ve Gündoğar, 2015:10). Suriyeli ve Türk öğrencilerin birlikte eğitim almaya başladıkları 2016-2017 eğitim öğretim yılı ile birlikte bu kutuplaşma okullarda veliler arasında sorun olarak ortaya çıkmıştır. Türk veliler Suriyeli öğrencilerle çocuklarının okumasını istememiş, hijyen konusunda, davranışlar konusunda ve kültürel farklılıkları bulunduklarını konusunda okul müdürlerine şikayetlerde bulunup farklı sınıflarda hatta okullarda okumalarını talep etmişlerdir. Fakat bu sorunun iki toplumu birbirinden izole ederek çözülemeyeceği aksine; Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerinin zor olduğu varsayımını da dikkate alarak entegrasyon sağlanmasının daha yararlı olacağı söylenebilir. Okul müdürleri de bu sorunların çözümü noktasında tüm ekipleriyle velileri ikna etmeye, empati kurmaya zorladıkları bu konuda kısmen de başarılı oldukları söylenebilir.

Cırık (2008) çalışmasında farklı kültürlerin bir arada yaşadığı toplumlarda eğitimle kültürel uyum sorunlarının çözülmesi için, müfredatların çok kültürlü eğitim sistemlerine dönüştürülmesinin sorunun çözümünde etkili olacağını belirtmiştir.

Çünkü kültürün eğitim üzerinde yadsınamaz bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, farklı kültürleri içerisinde barındıran toplumlar, bireylerin gelişimine destek olabilmek ve onların çoklu bakış açıları kazanabilmelerini sağlamak için, çok kültürlü eğitim uygulamalarına gereksinim duymaktadırlar. Çok kültürlü eğitim uygulaması, aynı zamanda, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasının da ön koşulu olma özelliğini beraberinde getirmektedir.

Velilerin kültürel uyum sorunlarının yanında öğrencilerin de okul kültürüne uyum, davranış, disiplin konularında okullarda sorun yarattığı okul müdürleri tarafından belirtilmiştir. Suriyeli öğrencilerin okullara kayıtlarıyla birlikte okullarda şiddet, kavga, hijyen sorunları ve okul eşyalarına zarar verme gibi daha önceden de var olan olaylarda ciddi artış olduğu belirlenmiştir. Şiddet ve saldırganlığın kaynaklarını okul müdürleri, öğrencilerin savaş ortamından kaynaklı travmalara, bazı öğrencilerin ebeveynlerini bu savaşta kaybetmelerinin onlar üzerinde yarattığı olumsuz etkiye ve kötü yaşam standartlarına dayandırmaktadır. Yine yaşanan hijyen sorunlarının da yoksulluğun, maddi durumun yetersizliği ve zor şartlarda yaşam sürdürmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016)'ın çalışmalarında öğretmenler ve yöneticiler; yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili şiddet eğilimi, çeteleşme, saldırganlık, cinsel içerikli uygunsuz davranışlar, kural tanımama, gelişimsel farklılığın getirdiği bazı sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Davranış sorunları teması altında toplanan bu sorunlara ilişkin görüşlerini belirten öğretmen ve yöneticilerin çoğu, özellikle Suriyeli öğrencilerin ülkelerindeki savaştan çıkıp gelmelerinin etkisiyle saldırgan davranışlar sergilemeleri ve şiddet eğiliminde olmalarından dolayı yoğun problemler yaşamışlardır.

Dil ve dolayısıyla iletişim sorunu yaşayan Suriyeli çocukların farklı bir dil ve kültüre uyumlarının zaman alacağı açıktır. Bir göçmenin yaşı, cinsiyeti, göç nedeni, üyesi olduğu toplumsal sınıf, eğitim düzeyi ve kültürel geçmişi ne olursa olsun ve ülkede kalma süresi ne kadar olursa olsun göçmenlik durumundan dolayı, onun iç dünyasında bir takım değişiklikler meydana gelir. Göçmenlerin yaşadıkları duygular şu şekilde sıralanabilir: yabancılık duygusu, yalnızlık duygusu, boşluk duygusu, özlem duygusu, kişilik sorunu, köksüzlük, aşağılık duygusu, ana dilinin aşağılanması, kuşkuculuk, kırgınlık, suçluluk duygusu ve ön yargı (Göhler 1990:68, Akt: Şahin, 2001:63). Bu yaşanan duygularla birlikte çocuğun okulda uyumunda

sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Türk öğrencilerin Suriyeli öğrencilere karşı tutumları da önemlidir. Velilerin bu öğrencilerden kendi çocuklarını ayrı tutma ve yalıtma beklentisi çocuğunu da etkileyeceğinden; Suriyeli çocuklara karşı Türk öğrencilerin olumsuz tutum ve davranışları bu uyumu zorlaştıran bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Uzun ve Bütün (2016) göçmen çocukların öncelikle göç etmeden önce ve göç sırasında yaşadıkları travmatik durumların çözülmesinin gerektiğini, barınma, ısınma, giyinme ve daha insani şartlarda yaşamalarını sağlayabilecek imkanlar sağlandıktan sonra ülkemize uyum sağlayabilecekleri çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görüş doğrultusunda sığınmacı Suriyelilerin öncelikli ihtiyaçlarının karşılandığı varsayımından hareketle; rehberlik faaliyetlerinin hızlıca hayata geçirilmesi önemlidir.

Okul müdürlerinin okullarında Suriyeli öğrencilerin kayıtlarından bu yana gözlemlediği sorunlardan bir diğeri ise öğrencilerin akademik başarı düzeylerindeki gerilemedir. Bu gerileme hem Suriyeli Öğrenciler açısından hem de Türk öğrenciler açısından söz konusudur. Suriyeli öğrenciler 2016-2017 eğitim-öğretim yılından bu yana normal Türk okullarına 1. 5. ve 9. sınıf seviyelerinde kayıtları yapılmaktadır. Bu öğrencilere dil eğitiminin yanı sıra akademik olarak dersler de Türkçe olarak (Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi vb.) verilmektedir. Tamamen dil sorununu çözmemiş çocukların bu dersleri anlayamadıkları konusunda serzenişler öğretmenler tarafından okul müdürlerine sıklıkla belirtilmektedir. Bu öğrenciler derslerde anlama sorunu yaşamalarına rağmen, Türk öğrenciler gibi derslerin değerlendirmelerine tabi tutulduklarında akademik başarısızlık yaşadıkları açıkça görülmekte olup; sınıf geneline göre bu çocukların başarılarının çok düşük olduğu söylenebilir. Dersleri anlamayan bu öğrenciler sınıf içerisinde huzursuzluk, sınıf düzenini bozma eğilimi göstermektedir. Dolayısıyla anlama sorunu çözülmeden akademik derslerin verilmesinin bu öğrencilere fayda sağlamadığı araştırma bulgularıyla görülmüştür.

Öte yandan dil sorunu kaynaklı anlama problemi yaşanan bu sınıflarda öğretmenler ders işlenişinde daha yavaş ilerlemekte ve hedeflenen amaçlara ulaşmada ciddi zaman kayıpları yaşanmaktadır. Türk öğrenciler de bu yavaşlamadan ve ders disiplininin sık sık bozulmasından kaynaklı olarak akademik gerileme eğilimi gösterdiğinden; bazı veliler çocuklarını başka okullara kayıt yaptırmışlardır. Şimşir ve Dilmaç (2018)'ta çalışmalarında bu bulgulara benzer sonuçlar elde etmiş; yabancı

uyruklu öğrencilerin dersi anlayamamasının temel sebebinin Türkçe’yi yeterince iyi bilmemeleri ve derslerde konuşulan akademik dili anlayamamalarından kaynaklandığını; Türk öğrencilerin ise derste dikkatlerinin dağılması sebebiyle akademik açıdan olumsuzluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin dil sorunu çözülmeden akademik dersleri Türkçe olarak görmesi bir anlam ifade etmemektedir. Dolayısıyla Suriyeli öğrenciler entegrasyon için dil eğitimi alıp dil sorununu çözdükten sonra akademik dersleri almaları anlam ifade edecektir. Özellikle tatil dönemlerinde dil eğitimlerine ağırlık verilmeli; akademik olarak gerileme olan derslerde Türk ve Suriyeli öğrenciler takviye kurslara tabi tutulmalıdırlar.

Okul müdürlerinin tamamı çalıştıkları okullara yeterli ödeneğin ayrılmadığını belirtmişlerdir. Bir kurumun işlevlerini yerine getirebilmesi için finansal kaynak önemlidir ve bu konuda yeterli kaynak bulunamazsa yönetsel sorunlar yaşayacakları açıktır. Türkiye’de eğitim kurumlarında bu sorun genel bir sorun olmakla birlikte, Suriyeli öğrencilerin okullara kayıtlarıyla birlikte kapasitesinin üzerinde öğrenciye hizmet veren okullarda finansman sorunu daha da derinleşmiştir. Hoşgörür ve Arslan (2014) çalışmalarında toplumun ve bireylerin istek ve beklentilerini karşılamak üzere kurulan ülke kalkınmasında önemli bir role sahip olan okulların, eğitim hizmetini finanse etmeyi üzerine alan devletin yeteri miktarda kaynak ayırmaması nedeniyle zor durumda olduklarını belirtmişlerdir. 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun dokuzuncu bölümünde “*İlköğretimin Gelir, Giderleri ve Planlama*” başlığı altında okulların gelir, gider ve planlaması ile ilgili maddeler hüküm altına alınmış olmasına rağmen; özellikle ilkokullara kaynak aktarımı çok kısıtlı ve çok yetersizdir. İlköğretim okullarına merkezi veya yerel yönetimlerden herhangi bir bütçe ayrılmaması bir çelişki oluşturmaktadır. Ekinci (2010) ilköğretim okullarının mali kaynak problemlerini çözmede en çok kullandıkları yaklaşım; öğrenci velilerinden alınan kayıt paraları ve diğer bağış niteliğindeki maddi katkılar olduğunu belirtmiştir. Okul müdürleri Okul Aile Birlikleri üzerinden toplanan bağışlarla okullarına finansal kaynak sağlamaya çalıştıklarını belirtmiş olup zaman zaman kaynak bulurken mevzuatın bu kaynak arayışına da engel olduğunu vurgulamışlardır. Kısacası okulun giderlerinin veliler üzerine yıkıldığı söylenebilir. Bu durum ise 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunun 2. maddesinde belirtilen “*İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim*

çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır.” ifadesine aykırı bir yaklaşımdır.

Ayrıca iki okul müdürü finansal destek dışında okullara verilen temizlik, kırtasiye vb. malzeme yardımlarının dağıtımında Milli Eğitim Müdürlüğü yetkililerinin adil davranmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılar bu yardımların kişisel yardımlar değil; öğrenciler için yapıldığını belirterek, bu adil olmayan davranışın kökeninde, Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileriyle aynı sendikaya üye olmamalarının yattığını ifade etmişlerdir. Buradan hareketle Milli Eğitim yöneticilerinin objektiflik ve eşitlik ilkesini bir kenara bırakarak; kayırmacı tutum ve davranışlarıyla kurum içerisinde sendikal kutuplaşmaya neden oldukları söylenebilir. Akcan, Polat ve Ölçüm (2017) yaptıkları araştırmada, tüm öğretmen ve yöneticilerin sendikaların okullarda kutuplaşmaya neden olduğu konusunda birleştiklerini; bunun nedeninin ise sendikaların bir meslek örgütlenmesi değil siyasi birer oluşum olduğunun düşünülmesi olduğunu belirtmişlerdir. Özaydın ve Han (2014) da sendikaların sahip oldukları siyasi görüşlerin kimi zaman çatışmacı eksenden beslendiğini ve uzlaşmaz bir tavra sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Personel ihtiyacı konusu da okul müdürleri açısından yönetsel anlamda okullarında sorun yaratan konulardan biridir. Okul müdürleri personel ihtiyaçlarının Suriyeli öğrencilerin kayıtlarından önce de var olduğunu; fakat bu öğrencilerin kayıtlarıyla birlikte öğrenci sayısının ve dolayısıyla derslik sayısının artmasıyla bu sorunun daha da büyüdüğünü belirtmişlerdi. Bu personel ihtiyacı okul müdürlerinin görüşlerine göre başta öğretmen, memur, yardımcı hizmetli personel, teknik personel ve bazı okullarda yönetici eksikliği olarak belirtilmiştir. Okullarda öğretmen ihtiyaçları genelde ücretli öğretmenlerle kapatılmaya çalışılmakta olup; buradaki en büyük sorunun farklı branşlardaki öğretmenlerin sınıf öğretmeni olarak görevlendirilmesidir. Okul müdürlerinin görüşlerine göre ücretli öğretmenlik uygulaması okullarda; öğretmenlerin geçici olduklarının öğrenciler tarafından da bilinip disiplin sorunlarının oluşmasına, öğretmenlerin okul kültürüne uyumda zorlanmalarına ve öğretmenler arası ücret dengesizliği kaynaklı uyum sorunlarına neden olmaktadır. Alana hakim olmayan öğretmenlerle yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri, zaten zor sağlanan entegrasyon sürecini daha da sıkıntılı hale getirmekte; ayrıca ücretli öğretmenlerin zorlandıklarında veya istediklerinde işi bırakmaları da eğitim-öğretim faaliyetlerini sekteye uğratmaktadır. Ögütölmüş, Yıldırım ve Aslan

(2013) okul müdürlerinin ücretli öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili yaptıkları çalışmada da öğretmenlerin geçici olmasının öğrencilerde disiplin sorunlarına neden olduğunu, özlük haklarının ve ücretlerinin yetersiz oluşu nedeniyle de okulu sahiplenmediklerinin saptandığını belirtmişlerdir. Öğretmen ihtiyacına benzer olarak okullarda temizlik ve teknik bakım onarım işlerini yapacak personel ihtiyacı da çok fazladır. Bu işler genel olarak İŞ-KUR tarafından 6-9 ay süreli geçici olarak görevlendirilen kişilerce yerine getirilmektedir ve bu görevlendirmeler her zaman yapılmamaktadır. Bazen hiç görevlendirilmediğinde ciddi sorunlar yaşandığı okul müdürlerince ifade edilmiştir. Bir okul müdürü de Suriyeli öğrenci sayısının artmasından dolayı iş yükünün artmasına bağlı olarak yönetici eksikliği olduğunu vurgulamıştır. Genel olarak düşünüldüğünde MEB'nin sözleşmeli ve geçici personel istihdamı konusunda uygulama ve politikalarının soruna çözüm olmadığı açıktır.

Okuldaki yönetim faaliyetlerini yaparken okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmeleri konusunda hizmet içi eğitimin faydalı olup olmayacağı hususunda okul müdürleri görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Bir okul müdürü bu eğitimlere katıldığını ve faydalı olduğunu, bir okul müdürü katıldığını fakat faydalı olmadığını düşündüğünü, sekiz okul müdürü ise eğitimlere hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Hizmet içi eğitimlere katılmayan okul müdürlerinden ikisi faydalı olmadığını düşünerek katılmadıklarını, ikisi ise eğitimler ile ilgili hiç haberlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Akçadağ (2014) çalışmasının bir diğer bulgusunun okul yöneticilerinin mesleki gelişim eğitimleri ile ilgili olduğunu; bu konudaki bulguların, okul yöneticilerinin çoğunluğunun bir eğitim almadığı, alınan eğitimlerin etkisiz olduğu, daha çok hizmetin içinde deneme ve yanılma yoluyla mesleği öğrendikleri doğrultusunda olduğunu ifade etmiş olup; katılımcı görüşleriyle örtüşen bir bulgu olduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin hizmet içi eğitim konusunda bu kadar farklı düşünceleri daha önceki hizmet içi eğitim deneyimlerinden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Selimoğlu ve Yılmaz (2009)'a göre hizmet içi eğitim; çalışanın işe uyumunu, iş yerine bağlılık duygusunu, kendine olan güveni sağlayarak kişinin öğrenme süresini kısaltır, çalışanların mevcut yetenekleri geliştirilir, bilim ve teknolojinin getirdiği yenilikler öğrenilerek mevcut ve oluşacak sorunların çözümü sağlanır, çalışanların kendilerini geliştirerek çalıştığı kuruma ve işine karşı motivasyonu artar, çalışanların kendilerine yapılan yatırım ve onları mutlu kılar. Bunun neticesinde daha verimli, daha özverili çalışarak, işletmelerinin verimli ve

kaliteli ürün/hizmet üreterek rekabet ortamında ayakta kalabilmesini ve inovasyon yaratabilmesini sağlarlar.

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmada elde edilen bulgular ışığında doğrudan ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Temel amacı Suriyeli öğrencilerin eğitim aldığı okullarda görev yapan okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri olan bu çalışmada; Kilis ili Merkez İlçesinde Suriyeli öğrenci yoğunluğu en fazla olan toplamda 10 ilkokul ve ortaokul tespit edilmiş ve bu okulların müdürleriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin son yıllarda aldığı en ciddi kitlesel göçün Suriye üzerinden gerçekleştiği ve geri dönüş ihtimallerinin her geçen gün azaldığı düşünüldüğünde, her iki toplumun birbirine entegrasyonu önem kazanmaktadır. Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine entegrasyonu konusu da bu sürecin önemli bir parçasıdır. Yalnız Kilis özelinde değil; tüm ülkede eğitimde entegrasyon çalışmalarının hızlanmış olmasıyla birlikte bu çalışmanın sürece katkı sağlayacağı düşüncesi, çalışmaya değer katan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma bulgularına göre Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan en büyük problem dil, dolayısıyla iletişim sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorun öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci, veli-yönetici şeklinde çok yönlü bir iletişim sorunu olarak görülmektedir. Dil ve iletişim sorununun temelinde; okullarda Suriyeli öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle öğrencilerin Türkçe'ye ihtiyaç duymadıkları, iletişimi kendi aralarında gruplaşarak sağladıkları görülmüştür. Ayrıca entegrasyonda politika yapıcıların geç kalması da dil probleminin çözilememesindeki etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmıştır.

Suriyeli öğrenci sayısının okullarda çok fazla olması da sorun yaratan bir unsur olarak çalışma bulgularıyla ortaya çıkmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğü Suriyeli öğrenci kotasını okullarda % 30 olarak belirtip; okul müdürlerinden bu doğrultuda işlem tesis etmelerini istese de Suriyeli öğrencilerin istedikleri okullara kayıtlarını yaptırmaları bu kotasının tutturulmasına imkan vermemiştir. Ayrıca MEB'nın hem kota koyup hem de Suriyelilerin istedikleri okula kayıt yaptırabileceğini belirtmesi çelişkili bir tutum olarak düşünülebilir.

Suriyeli öğrencilerin kayıtları sırasında okul kayıt bölgelerinin (hinterland) dikkate alınmaması bazı okullarda yoğunluk oluşmasına neden olmuştur. Bazı okul müdürlerinin Suriyeli öğrencileri okullarına kontenjanı bahane ederek kayıt yapmadığı çalışma bulgularında görülmüştür. Bu uygulamayı yapan okul müdürlerinin inisiyatif olarak yetkili makamların emirlerine aykırı davrandıkları açıkça görülmektedir. Çünkü kendi okullarını Suriyeli öğrencilerden yalıtırken bu davranışları diğer okulları bir sorun yumağı haline getirmiştir. Bu tutum neticesinde Suriyeli öğrenci yoğunluğu bazı okullarda artmış; hatta araştırma yapılan okulların birinde % 100'e ulaşmıştır.

Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına kayıtları ile birlikte Türk-Suriyeli veliler arasında münferit bazı olaylar yaşandığı görülmüş; ama kökeninde etnik bir çatışma görülmemiştir. Veliler arasındaki sorunların genelde kültürel uyumsuzluk, öğrencilerin hijyen anlayışındaki farklılık ve öğrencilere yardım dağıtımındaki adaletsizlik olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin de okul kültürüne uyum sağlamada sorun yarattıkları okul müdürlerinin görüşleriyle tespit edilmiştir. Bu sorunların disiplin, davranış sorunları olarak ortaya çıktığı belirlenmiş ve sorunun kökeninde; Suriyeli öğrencilerin savaş ortamından gelmeleri nedeniyle yaşadıkları travmanın etkisi, aile içi şiddete maruz kalması ve aile nüfusunun çok kalabalık olması nedeniyle yaşanan ilgisizlik yattığı düşünülmektedir.

Suriyeli öğrenciler devlet okullarına kayıtlarıyla birlikte MEB müfredatıyla normal eğitimlerine başlamışlardır. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğu GEM'lerden geçiş yapmış öğrenciler olup; dil ve neticesinde anlama sorununu aşamamış öğrenciler olduğu görülmektedir. Öğrenciler bu sorunları devam ederken akademik dersleri Türkçe olarak almaya başlamışlar ve ölçme süreçlerinde akademik başarısızlıkla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum beraberinde öğrencilerin derslerde ilgisinin azalmasına neden olmuş; bununla birlikte derslerde huzursuzluk yaratmaya

başlamışlardır. Sınıf ortamının ders işlenmeye uygun olmaması durumdan etkilenen Türk öğrencilerde de akademik olarak gerileme gözlemlendiği belirtilmiştir. Bu durum okulların genelinde akademik başarı düşüşü gözlenmesine neden olmuştur.

İlköğretim okullarının geçmişte de özerk bütçeye sahip olmamaları nedeniyle finansman sorunları yaşadıkları bilinmektedir. Okullarda Suriyeli öğrenci sayısının artmasıyla birlikte kapasitenin artışı finansman sorununu daha da derinleştirmiştir. Okullarına bütçe arayışı içerisine giren okul müdürleri Okul Aile Birlikleri üzerinden kaynak arayışına girmişleridir. Kısmen bu yolla finansman sağlansa da yeterli kaynak yaratılamadığı görülmüştür. Hatta tamamı Suriyeli öğrencilerin bulunduğu okulda Okul Aile Birliği hayata bile geçirilememiştir. Uluslararası yardım kuruluşları ve bazı projeler kapsamında okullara yardımların Milli Eğitim Müdürlükleri üzerinden ara ara dağıtıldığı belirtilse de bu dağıtımlarda yetkililerin adil davranmadığı, bazı okulların yardımlar yönünden kayırıldığı düşünülmektedir. Bu kayırmanın kökeninde yetkililerle okul müdürlerinin sendikal farklılıklarının yattığı gerçeği ise düşündürücü bir sonuçtur.

Okullarda öğrenci sayısının artışıyla birlikte öğretmen, yardımcı hizmetli personel ve teknik personel gereksinimleri daha da artmıştır. Bu sorunun aşılmasında kullanılan geçici, ücretli ve sözleşmeli personel istihdamı ise sorunu çözmayıp daha da derinleştirmiştir. Geçici ve ücretli personeller istedikleri zaman bu görevlerden ayrılabilirdiğinden özellikle ders bütünlüğü ve devamı konusunda okul müdürlerinin sorun yaşadıkları görülmüştür.

Okul müdürlerinin, okullarında Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik hizmetiçi eğitim ihtiyaçları konusunda çok farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Görüşme yapılan okul müdürlerinden sadece biri bu eğitimlerin faydalı olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında okul müdürlerinin çoğunluğunun bu konuda hizmetiçi eğitimler yapılmasına rağmen, eğitimlerin verimli ve faydalı olmadığı düşüncesiyle bu eğitimlere katılmadıkları görülmüştür. Bu konuda okul müdürlerinin eski hizmetiçi eğitim deneyimlerinden yola çıkılarak hizmetiçi eğitim çalışmalarının verimli, amaca uygun ve yetkin kişilerce verilmediği sonucu düşünülebilir.

6.2. Öneriler

Çalışma neticesinde saptanan bulgular ve üst başlıkta sıralanan sonuç ifadelerine yönelik aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür.

- 1- Kilis gibi Suriyelilerin yoğun bulunduğu illerde öğretmenlerin temel seviyede Arapçayı öğrenmesi iletişimi kolaylaştırabilecek bir yöntem olarak düşünülmelidir.
- 2- Oyun temelli öğretim tekniklerinin uygulanması da dil öğretimini kolaylaştıracak çalışmalardan birisidir. Özellikle sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin oyun temelli öğretim tekniklerini öğrenmesi için MEB çalışmalar yapmalı, hizmet içi eğitimler düzenlemelidir.
- 3- Her iki toplumun kaynaşmasını sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle Okul Rehberlik Servislerinin aktif çalışmalar yapması, ayrıca illerde entegrasyon ve travma merkezleri açılması; bu çocukların sosyal uyum ve gelişimini destekleyici çalışmaların hayata geçirilmelidir.
- 4- Milli Eğitim Bakanlığı okullarda görev yapan öğretmenlerin istihdamında geçici ve sözleşmeli istihdam yerine, kadrolu ve daimi görevlendirmeler yapması okullardaki personel ihtiyacı sorununun çözümünde yardımcı olacaktır. Bunun yanında MEB okullardaki yardımcı hizmetler, teknik personel vb. personel ihtiyaçlarının karşılanması için de istihdam politikaları geliştirmelidir.
- 5- Hizmetiçi eğitimlerde yetersiz ve donanımsız kişilerce eğitim verilmesi, sorunların ve olayların somutlaştırılamaması, nokta sorunlara çözüm üretilmemesi ve eğitimcilerin verdikleri eğitim ile ilgili alana uzak olmaları yapılan çalışmaları verimsiz hale getirmektedir. Bu nedenle eğitimler ciddiye alınmalı daha iyi planlanıp, daha fazla sorun çözme, motivasyon sağlama ve verimi artırma odaklı yapılmalıdır.
- 6- Okullarda iletişimin sağlanması için görevlendirilen tercümanların okullarda görev yapması nedeniyle pedagojik eğitim almaları gerekmektedir. Ayrıca bu kişilerin yaptıkları iş ile ilgili yeterliliğe

sahip olup olmadıklarının görevlendirmeleri öncesinde değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

- 7- Suriyeli öğrenci yoğunluğunun dengeli dağıtılması için okulların hinterland alanları dikkatli belirlenmeli; bu yapılamıyorsa, Suriyeli öğrenciler taşınmalı olarak dengeli bir şekilde okullara kayıtları yapılarak dağıtılmalıdır.
- 8- Veliler arası kültürel uyumun sağlanması için sığınmacı sayısının yoğun olarak bulunduğu bölgelerde çok kültürlü eğitim müfredatı uygulamalarının hayata geçirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- 9- İlköğretim okullarının finansmanı konusunda yaşadıkları sorunların aşılması için, MEB tarafından bu okullara özerk ve yeterli bütçe sağlanmaya dönük çalışmalar acilen uygulamaya geçirilmelidir.
- 10- Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim sistemine entegrasyonunda geç kalınmıştır. Bu konuda acil politikalar geliştirilmelidir.
- 11- Suriyeli nüfusunun demografik yapıyı bozacak kadar yoğun yaşadığı kentlerde (Örnek Kilis), nüfusu dengeleyici veya geri dönüş politikaları hayata geçirilmelidir.
- 12- Dil yeterliliğinin sağlanması için okul öncesi eğitimden başlanarak etkin Türkçe öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.
- 13- Hizmetiçi eğitimler, kurum çalışanlarının zihnindeki "angarya" kavramını çürütecek tarzda verimli ve ihtiyaca dönük eğitimler haline getirilmelidir.

Sonuç olarak; belirtilen bu öneriler, İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticileri, Suriyeli öğrencilerin entegrasyonunda görevli birim çalışanları, öğretmenler, okullarında sığınmacı öğrenci bulunan okul müdürleri ve özellikle politika yapıcılar tarafından göz önünde bulundurulduğunda yaşanan sorunların azalmasının ve entegrasyonun hızlanmasının mümkün olduğu görülecektir.

KAYNAKÇA

- AFAD, (2018). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü,
<https://www.afad.gov.tr/tr/23792/Aciklamali-Afet-Yonetimi-Terimleri-Sozlugu?kelime=ge%C3%A7ici+koruma> (05.06.2018).
- Akcan, E., Polat, S. ve Ölçüm, D. (2017). Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikal Faaliyetlerin Okullara Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3): 1101-1119.
- Akçadağ, T. (2014). Okul Yöneticilerinin Bakış Açılıyla Yöneticilerin Yetiştirilme, Atama ve Yer Değiştirmeleri: Sorunlar ve Çözümler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29:135-150
- Akıncı, B. Nergiz. A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2):58-83.
- Akkayan, T. (1979). Göç ve Değişme. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Aktay, E.G. Gültekin, M. (2015). Akran İşbirliği ve İlk Okuma Yazma Öğretimi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1):291-309
- Aksoy, Z. (2014). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20):292-303.
- Arslanargun, E. Bozkurt, S. (2012). Okul Müdürlerinin Okul Yönetiminde Karşılaştığı Sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2):349-368.
- Atalay, O. (2013). Türkiye'nin Mülteci ve Sığınmacı Politikası ve AB'nin Talepleri. http://www.ufukotesi.com/yazigoster.asp?yazi_no=20060974 (03.06.2018).
- Aykaç, N. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(1):161-174
- Aykırı, K. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2:44-56
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, (1989), Md.22.
- BMMYK (2015). Suriyeli Mültecilerin Toplam Sayısı İlk Kez 4 Milyonu Geçti, <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?content=648>. (01.06.2018).

- Boyraz,Z. (2015). Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler. *Journal of Worlds Of Turks*, 7(2):36-58.
- Bozkurt, G. S. (2010). Tito Sonrası Dönemde Eski Yugoslavya Bölgesindeki Türkler ve Müslümanlar.*Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 10(2):51-95.
- Bölükbaş, F. Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki Yeri. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4):221-235.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç-Çakmak, E. Akgün, Ö.E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (6.Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.Ankara
- Cırık, İ. (2008). Çok Kültürlü Eğitim Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34: 27-40
- Coşkun, İ. Emin, M.N. (2018). Türkiye’de Göçmenlerin Eğitimi: Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri. İlke Politika Notu-3.
http://ilke.org.tr/sites/default/files/yayin_/pdf/politika-notlari/turkiyedegocmenlerin-egitimi-mevcut-durum-cozum-onerileri-pdf-ilke-org-tr.pdf
(06.06.2018).
- Çiçekli, B. (2013). Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü Yayınları, (Yayın yeri belirtilmemiştir)
- Çiçekli, B. (2014). Yabancılar ve Mülteci Hukuku, 5. Bs. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- ÇOÇA (2015). Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu Politika ve Uygulama Önerileri. *İstanbul*
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1):175-204
- Doğanay, F. (1997). Türkiye’ye Göçmen Olarak Gelenlerin Yerleşimi. Devlet Planlama Teşkilatı. <http://www.balgoc.org.tr/gocmenyerlesim.html>
(03.06.2018).
- Ekici, S. Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9):9-22
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim Okullarında Çalışan Müdür ve Öğretmenlerin Mesleki Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2):734-748.
- Emin, M.N. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. *Analiz Dergisi*, SETA

- Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1):26-42.
- Erden, M. Akman, Y. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. Arkadaş Yayınevi, Ankara
- Erder, S. ve Kaşka, S. (2003). Irregular migration and trafficking in women: the case of Turkey. International Organization for Migration. Switzerland
- Erdoğan, M.M. Karpas, Kaya.A. (2015). Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Erkan, R. Erdoğan, M.Y. (2006). Göç ve Çocuk Suçluluğu. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9):79-90
- Erol, M. Ersever, G. O. (2014). Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1):47-68
- GİGM (2018a)
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
 (23.05.2018).
- GİGM (2018b)
http://www.goc.gov.tr/icerik6/ikamet-izinleri_363_378_4709_icerik
 (01.06.2018).
- GİGM (2018c)
http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (01.06.2018).
- GİGM. (2018d). Düzensiz Göç.
http://www.goc.gov.tr/icerik3/genel-bilgi_409_422_423 (31.05.2018).
- Göhler, G. (1990). *Federal Almanya'da Göçmenler*, Köln
- Güllüoğlu, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politipği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4:53-84.
- Günay, E. Atılhan, S. ve Serin, E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2):37-60.
- Güngör, G. Gonca, A. (2013). Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 20 (1):60-72.

- Gürel, S. (2001). *Türkiye’de Göç ve Bütünleşme Sorunsalı: 21. Yüzyılın Karşısında Kent ve İnsan*, Gümüşçüoğlu, F. (Ed.). Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Güreşçi, E. (2016). Ortak ve Farklı Yönleriyle İç ve Dış Göçler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43):1058-1064.
- Harunoğulları, M. Cengiz, D. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi: Hatay (Antakya) Örneği. *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi, TÜCAUM VIII Coğrafya Sempozyumu, Ankara ss.309-318*
- Hoşgörür, V. Arslan, İ. (2014). Okul Örgütünün Finansal Kaynaklarının Yönetimi Sorunu (Yatağan İlçesi Örneği). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1): 91-102
- IOM, (2004), Essentials of Migration Management, Volume One: Migration Management Foundation: Migration and History, International Organization for Migration, Switzerland.
- İçduygu, A. Aksel, D.B. (2012). Türkiye’de Düzensiz Göç. *Uluslararası Göç Örgütü Yayınları, Ankara*
- İçduygu, A. Ünal, T. (1998). Türkiye’de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri. *Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul*
- İçduygu, A. Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri. 75 Yılda Köylerden Kentlere, Oya Baydar (der.), Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- Kartal, B. ve Başçı, E. (2014). Türkiye’ye Yönelik Mülteci ve sığınmacı Hareketleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2):275-799.
- Kavimler Göçü. <http://sinavex.com/Blog/kavimler-gocu-375/> (01.06.2018).
- Kaygalak, S. (2009). Kentin Mültecileri: Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, *Dipnot Yayınları, Ankara*.
- KHGM (1996). Hizmet Uygulamaları Genel Envanteri, Uygulama Raporları ve Notları, Ankara.
- Kıyar, N. (2008). Orta Asya’dan Anadolu’ya Değişen Coğrafyalarda Petroglifler. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26:177 -190.
- Kilis Valiliği. (2008). Konteyner Kentler. www.kilis.gov.tr/elbeyli-konaklama-merkezi (05.06.2018).

- Kirişçi, K. (2007). Turkey: A Country of Transition From Emigrationto İmmigration. *Mediterranean Politics*, 12(1):91-97.
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3):163-184.
- Kurtulmuş, N. (1992). Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Stratejik İnsan Sermayesi Kaybı: Beyin Göçü. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (1)37-38:205-221.
- Kuş, E. (2009). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri. 3.Baskı. Anı Yayınları. Ankara.
- Levent, F Çayak, S. (2017). Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14-1(27):21-46.
- Marmara Belediyeler Birliği. (2018). Göç ve Mülteciler Konferansı, *İstanbul*, Sayı:1
- MEB (1961). 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu
- MEB. (2013a). Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler.
http://melikgazi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_05/03024558_suriye.pdf (05.06.2018).
- MEB. (2013b). Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Genelgesi.
http://fethiye.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_10/02093016_scannedimage24.pdf(05.06.2018).
- MEB. (2014). Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri.
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html (05.06.2018).
- MEB. (2015). MEB Stratejik Plan (2015-2019).
http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf (05.06.2018).
- MEB (2016). Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası belirlendi. Ankara,
<http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr#> adresinden 14.05.2018 tarihinde erişilmiştir.

MEB (2017). Yabancı uyruklu öğrenciler.

<http://www.memurlar.net/haber/685225/meb-den-yabanciuyruklu-ogrencilerin-okula-kayit-yazisi.html> (05.06.2018).

Merriam, S.B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, (Çev.Editörü: Selahattin Turan). Nobel Yayınları. Ankara

Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme, Cenevre Sözleşmesi, (1952), Md.2.2

National Geographic. (2018). <https://genographic.nationalgeographic.com/human-journey/> (01.06.2018).

Oytun, O.Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu, ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.

Öğütölmüş, K. Yıldırım, N. ve Aslan, G. (2013). Ücretli Öğretmenlerin Görevlerini Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar ve Ücretli Öğretmenlik Uygulamasının Okul Yöneticilerince Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 12(4): 1086-1099.

Öner, S.G.I. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası. *Ortadoğu Dergisi, Mart, Nisan Cilt 6 Sayı:61s:42-45*

Özaydın, M. M. ve Han, E. (2014). Sendika üyesi kamu görevlilerinin “sendika-siyaset” ilişkisine yönelik yaklaşımları üzerine bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2): 57-73.

Özcan, Ş. Bakıoğlu, A. (2010). Bir Meta Analitik Etki Analizi: Okul Yöneticilerinin Hizmetiçi Eğitim Almalarının Göreve Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38:201-212

Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3):114-140.

Özel Eğitim Kurumları Kanunu, (2007), Md.13.

Özer, Y.Y. Komşuoğlu, A. Ateşok, Z.Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37):34-42.

Özkalp, E. (1990), Sosyolojiye Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Polis Akademisi. (2016). Uluslararası Kitleli Göçler ve Türkiye'deki Suriyeliler.Polis Akademisi Yayınları, Ankara.

Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 5(5): 33-44.

- Sarıtaş, E. Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1):208-229.
- Selimoğlu, E. Yılmaz, H. B. (2009). Hizmet İçi Eğitimin Kurum Çalışanlar Üzerine Etkileri. *Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, (e-dergi), <http://www.paradoks.org>, ISSN 1305-7979, Yıl:5 Sayı:1
- Seydi, A.R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31:267-305.
- Şahin, C. (2001). Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21(2):57-67
- Şimşir, Z. Dilmaç, B. (2018). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2):1116-1134.
- Taştan, C. Çelik, Z. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Güçlükler ve Öneriler. *Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara*
- Tekeli, İ. ve Erder, L. (1978). İç Göçler. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, *Ankara*
- Topçu, E. (2017). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitime kazandırılma süreci: Geçici Eğitim Merkezleri. C. Taştan ve A.Ç. Kavuncu (der.) Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar içinde (11-25). Polis Akademisi Yayınları, *Ankara*
- Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü. (2017). 2017 Yılı Göç İstatistikleri Raporu, *Ankara*
- Türkiye Göç Raporu. (2017). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, *Ankara*
- TBMM-İHİK. (2018). Göç ve Uyum Raporu. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu. TBMM, *Ankara*.
- TBMM-İHİK. (2012). Türkiye'de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenlerin Sorunlarını İnceleme Raporu. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu. *Ankara*.
- Uzun, E.M. Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1):72-83.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyoloji*. Anı Yayıncılık, *Ankara*.
- YUKK (2013). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Md.3.

- Yücel, C. Boyacı, A. Demirhan, G. Karataş, E. (2013). Milli Eğitim Örgüt Sisteminde ‘Kayıt Alanı’ (Hinterland) Uygulamasının Yönetimsel İşlevselliğinin Değerlendirilmesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Sermaye Açılarından Doğurduğu Problemlerin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* , 19(1): 135-151.
- Zeytinli, M. (2012).*Zorunlu Göçler ve Türkiye’de Dersim 1938 Örneği*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. İstanbul. s:67.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99:229-240.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6.Baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Wikipedia. (2018)
https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_human_migration (01.06.2018).
- Willis, J. W. (2007). *Foundation of Qualitative Research: Interpretive and Critical Approach*, USA: Sage.

EKLER

EK-1

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu

Okullarında Suriyeli öğrencilere eğitim verilen okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara getirdikleri çözüm önerileri nelerdir?

Merhaba, adım Özgür ÇAKMAK. Kilis İli Kartalbey İlkokulu Sınıf Öğretmeni aynı zamanda Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi ve Planlaması Bölümü Yüksek lisans öğrencisiyim. 2011 yılından bu yana Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle yoğun bir şekilde göç alan Ülkemizde Suriyeli Öğrencilerin eğitim sistemimize entegrasyonu ciddi önem arz etmektedir. Suriyeli sığınmacı sayısı bakımından göç alan kentlere bakıldığında ise Kilis, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Kilis Nüfusunun %95 ine denk gelen 130.317 kişi ile ilk sırada yer almaktadır.Geçici Koruma kapsamında olan bu nüfusun eğitim çağındaki çocukları ise Milli Eğitim Bakanlığımızca, Geçici Eğitim Merkezleri’nin kapatılarak doğrudan Türk okullarında eğitim almalarıyla entegrasyonlarının daha hızlı olacağı öngörülmüş ve 2016-2017 eğitim-öğretim yılından başlayarak 1. 5. ve 9. sınıflarda kayıtları direk devlet okullarına yapılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Kilis ilinde Geçici Koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim aldıkları okulların yöneticilerinin karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Bu bağlamda aşağıda yer alan soruları yönelterek görüşlerinize başvurmak istiyorum.Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyor, yapılan görüşmelerin ve bilgilerin yalnızca bu çalışma için kullanılacağını, kişisel bilgilerin kesinlikle gizli tutulacağını belirtmek istiyorum.

Bölüm 1

KİŞİSEL BİLGİLER

Yaşınız :
 Kıdem Yılıınız :
 Yöneticilikteki Kıdem Süreniz :
 Eğitim Durumunuz :
 Cinsiyet :
 Branşınız :

Bölüm 2

KURUMLA İLGİLİ BİLGİLER

Kurum Türü (İlk/Ort) :
 Öğrenci Mevcudunuz :
 Mevcut içerisindeki Suriyeli öğrenci sayısı :

Okulunuzda Suriyeli öğrencilere verilen eğitim ile ilgili genel bilgi verebilir misiniz?

Sonda: Türk öğrencilerden farklı olarak bir müfredat uygulaması var mı?

Sonda: Okulda tüm imkan ve olanaklardan faydalanıyorlar mı?

Sonda: Bakanlık tarafından bu entegrasyonun kolaylaştırılması amacıyla faaliyette olan herhangi bir uygulama mevcut mu?

Sonda: Öğrenciler Rehberlik hizmetlerinden faydalıyor mu?

Bölüm 3

GÖRÜŞME SORULARI

1-Suriyeli öğrencilere eğitim veren bir okulda yönetici olarak görev yapmaktasınız. Suriyeli öğrencilerinizle dil problemi yaşıyor musunuz?

Sonda : Yaşadığınız dil probleminin kaynağı nedir ?

Sonda : Yaşadığınız dil problemini nasıl aşıyorsunuz? Bu sorunun çözümüne yönelik uygulamalarınız nelerdir?

Sonda : Aldığınız önlemler sorunun çözümü için ne derece faydalı oluyor?

Sonda : Sorunun çözümü için önerileriniz nelerdir?

2- Okulunuzdaki Suriyeli öğrenci sayısı, genel mevcuda bakıldığında Suriyeli öğrencilerin entegrasyon sağlamasına uygun bir dağılım gösteriyor mu?

Sonda : Suriyeli öğrenci sayısındaki yoğunluğun çözümüne yönelik ne gibi çalışmalar yaptınız?

Sonda : Yaptığınız bu çalışmalar sorunun çözümüne faydalı oldu mu?

Sonda : Sorunun çözümü için önerileriniz nelerdir?

3- Okulunuzda Suriyeli öğrencilerin kayıtları ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?

Sonda : Kayıt alanı ile ilgili yaşadığınız bu sorunu nasıl çözüyorsunuz?

Sonda : Çözüm yönteminizin başarılı olduğunu söyleyebilir misiniz?

Sonda : Sorunun çözümü ile ilgili farklı bir çözüm öneriniz var mı?

4- Suriyeli ve Türk çocukların bir arada eğitim görmeleri nedeniyle bu duruma karşı veliler arasında kültürel bir sorun yaşadınız mı?

Sonda : Yaşadığınız bir olayı örnek verebilir misiniz?

Sonda : Sorun varsa çözümü için neler yapıyorsunuz önerileriniz nelerdir?

5-Suriyeli ve Türk çocukların bir arada eğitim görmeye başlamasıyla birlikte Suriyeli öğrencilerin disiplin ve davranış yönünden okul kültürüne uyum sorunları var mı?

Sonda : Varsa bu sorunlara örnekler verir misiniz?

Sonda : Sorunun çözümü ile ilgili çalışmalarınız veya öneriniz nedir?

6- Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu sınıflarda öğrencilerin akademik başarıları açısından sorun yaşıyor musunuz?

Sonda : Yaşanan sorun tüm öğrencileri mi kapsıyor?

Sonda : Sorunun çözümü ile ilgili çözüm üretebildiniz mi öneriniz nedir?

7- Okulunuzdaki Suriyeli öğrenci sayısının artışı ile birlikte kaynak sorunu yaşadınız mı?

Sonda : Kaynak sorununuzu nasıl çözüyorsunuz?

Sonda : Finansal sorunların çözümü için önerileriniz nelerdir?

8- Okulunuzda personel eksikliğinden kaynaklı sorun yaşıyor musunuz?

Sonda : Personel sorununuz varsa bu sorunu nasıl çözüyorsunuz çözüm öneriniz nedir?

9- Okul yönetiminde karşılaştığınız sorunlara ve çözüm yöntemlerine dönük bir hizmetiçi eğitim faaliyetine katıldınız mı?

Sonda : Katıldıysanız bu eğitimin sorunlarınızın çözümünde faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

TEŞEKKÜRLER

ÖZGEÇMİŞ

Özgür Çakmak 1977 yılında Kilis'te doğdu. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği bölümünden 2000 yılında mezun oldu. 2002 yılında Kilis iline Sınıf Öğretmeni olarak göreve başladı. 2009-2015 yılları arasında Kilis Merkez Mercidabık Ortaokulu Müdür Yardımcılığı görevi yaptı. 2012 yılında Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde EYTP Ana Bilim dalında Yüksek lisans öğrencisi olarak eğitime başladı. 16 yıl Kilis'in farklı okullarında görev yaptı. Şu an Kilis Merkez Kartalbey İlkokulu'nda Sınıf Öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.

VITAE

Özgür Çakmak was born in Kilis in 1977. He graduated from Atatürk University Kazım Karabekir Education Faculty Physics Teaching Department in 2000. In 2002, Kilis began teaching as a Class Teacher. Between 2009-2015, he served as Deputy Director of Central Mercidabık Middle School in Kilis. In 2012, Gaziantep University started to study as an MS student in the Department of Educational Sciences at EYTP. He served 16 years at different schools of Kilis. he still continues to serve as a Class Teacher at the Kartalbey Primary School in the province of Kilis